

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ Σ.Δ.Ο.

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

**ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ
ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΛΥΤΗ ΑΡΤΑ

ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ ΠΗΝΕΛΟΠΗ

Επιβ/πων Καθ/τής: ΚΟΥΣΟΥΛΑΣ ΑΘ.

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ Σ.Δ.Ο.

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

**ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ
ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΛΥΤΗ ΑΡΤΑ

8908

ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ ΠΗΝΕΛΟΠΗ 9321

Στα φοιτητικά μας χρόνια

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΕΙΣΑΓΩΓΗ	- 4 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	- 6 -
ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ Α.Ε.....	- 6 -
1.1. Έννοια και χαρακτηριστικά της Ανώνυμης Εταιρίας	- 7 -
1.2. Ιστορική εξέλιξη	- 8 -
1.3. Ίδρυση της ανώνυμης εταιρίας.....	- 9 -
1.3.1. Σύναψη καταστατικού	- 10 -
1.3.2. Εταιρική επωνυμία	- 10 -
1.4. Σκοπός της ανώνυμης εταιρίας	- 11 -
1.5. Έδρα της ανώνυμης εταιρίας.....	- 11 -
1.6. Διάρκεια της ανώνυμης εταιρίας.....	- 12 -
1.7. Λοιπά στοιχεία του καταστατικού της εταιρίας	- 12 -
1.8. Δημοσιότητα.....	- 13 -
1.9. Ελαττωματική ίδρυση.....	- 15 -
1.10. Ανώνυμη εταιρία υπό ίδρυση	- 17 -
1.11. Έξοδα σύστασης	- 19 -
1.12. Τύποι ανωνύμων εταιριών	- 19 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	- 20 -
ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ	- 20 -
2.1. Γενικά	- 21 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	- 24 -
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	- 24 -
3.1. Εισαγωγή.....	- 25 -
3.2. Διάκριση του μετοχικού κεφαλαίου από την εταιρική περιουσία -	25 -
3.3. Σημασία του μετοχικού κεφαλαίου	- 26 -
3.3.2. Ανάγκη διατήρησης της εταιρικής περιουσίας.....	- 27 -
3.4.2. Νομική φύση της κάλυψης του μετοχικού κεφαλαίου	- 32 -
3.4.3. Καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου	- 33 -
3.4.4. Άμεση καταβολή του κεφαλαίου.....	- 33 -
3.4.5. Μερική καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου	- 34 -
3.5. Εισφορές σε χρήμα και σε είδος	- 37 -
3.6. Μεταβολή του μετοχικού κεφαλαίου	- 38 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	- 39 -
ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ	- 39 -
4.1. Γενικά	- 40 -
4.2. Αρμοδιότητες Γενικής Συνέλευσης.....	- 40 -
4.3. Είδη Γενικών Συνελεύσεων	- 42 -
4.3.1. Τακτική και Έκτακτη Γενική Συνέλευση.....	- 42 -
4.3.2. Συνήθης και Εξαιρετική ή Καταστατική Γενική Συνέλευση -	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	- 45 -
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ.....	- 45 -
5.1. Έννοια και διάρκεια της λογιστικής χρήσης.....	- 46 -
5.2. διάρκεια της λογιστικής χρήσης.....	- 47 -
5.3. μερ ομηνία κλεισίματος της χρήσης	- 48 -
5.4. Χρόνος κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων	- 50 -
5.5. Διαδικασία έγκρισης των οικονομικών καταστάσεων και υποβολή τους στο Υπουργείο Ανάπτυξης	- 52 -
5.5.2 Έγκριση των οικονομικών καταστάσεων από το Δ.Σ.	- 53 -
5.6. Υπογραφή των οικονομικών καταστάσεων από τα καθοριζόμενα από το νόμο πρόσωπα	- 53 -
5.7 Έκθεση του Δ.Σ. προς τη Γενική Συνέλευση των μετόχων ...	- 54 -
5.7.1 Έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων από τους ελεγκτές..	- 55 -
5.8. Προθεσμίες ολοκλήρωσης των διαδικασιών έγκρισης και υποβολής στη Διοίκηση των οικονομικών καταστάσεων.....	- 57 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο	- 59 -
ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ Α.Ε.	- 59 -
6.1 Αντικείμενο του φόρου εισοδήματος στην ανώνυμη εταιρία	- 60 -
6.2 Προσδιορισμός του, από φορολογική άποψη, καθαρού εισοδήματος της χρήσης	- 62 -
6.2.1 Έννοια του καθαρού εισοδήματος.....	- 62 -
6.2.2 Ακαθάριστα έσοδα.....	- 62 -
6.2.3 Εκπιπόμενες δαπάνες	- 63 -
6.3 Φορολογική διάκριση των εισοδημάτων της ανώνυμης εταιρίας .	- 65 -
6.3.1 Απαρίθμηση των κατηγοριών εισοδημάτων της ανώνυμης εταιρίας	- 65 -
6.4. Φορολογική αντιμετώπιση των εσόδων από τα οποία παρακρατείται φόρος εισοδήματος που δεν εξαντλεί τη φορολογική υποχρέωση.....	- 66 -
6.4.1 Ισχύουσες διατάξεις.....	- 66 -
6.5 Φορολογική αντιμετώπιση των κατά ειδικό τρόπο φορολογούμενων εσόδων	- 67 -
6.5.1 Ισχύουσες διατάξεις.....	- 67 -
6.6 Φορολογική αντιμετώπιση των αφορολόγητων εσόδων	- 69 -
6.6.1 Ισχύουσες διατάξεις.....	- 69 -
6.7. Προσδιορισμός του φορολογητέου εισοδήματος, υπολογισμός και καταβολή του οφειλόμενου φόρου της ανώνυμης εταιρίας	- 73 -
6.7.1 Συνοπτικός πίνακας προσδιορισμού του φορολογητέου εισοδήματος.....	- 73 -
6.8. Συντελεστές υπολογισμού του φόρου εισοδήματος	- 74 -
6.9. Προσδιορισμός του ποσού του οφειλόμενου φόρου εισοδήματος της χρήσης	- 75 -

Προκαταβολή (προείσπραξη) του φόρου εισοδήματος	76 -
6.10. Παράδειγμα υπολογισμού προκαταβολής φόρου εισοδήματος .-	77 -
6.11. Προθεσμίες υποβολής της δηλώσεως φόρου εισοδήματος.-	78 -
6.12. Καταβολή του φόρου εισοδήματος.....	79 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ^ο	81 -
ΔΙΑΘΕΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΤΗΣ Α.Ε.	81 -
7.1. Γενικά περί της διάθεσης των κερδών της ανώνυμης εταιρίας ...-	82 -
7.1.1. Έννοια της διάθεσης των κερδών της ανώνυμης εταιρίας....-	82 -
7.2. Σειρά στη διάθεση των κερδών της χρήσης της ανώνυμης εταιρίας	83 -
7.3. Τάξη και προτεραιότητα στη διάθεση των καθαρών κερδών της χρήσης.....	85 -
7.4. Κάλυψη ζημιών με κέρδη επόμενων χρήσεων	86 -
7.4.1. Τι αναφέρει το Εμπορικό Δίκαιο.....	86 -
7.4.2 Τι αναφέρει η Φορολογία Εισοδήματος.....	88 -
7.5. Κάλυψη ζημίας με διάθεση αποθεματικού	92 -
7.5.1. Εμπορικό δίκαιο	92 -
7.5.2. Φορολογία εισοδήματος	93 -
7.6 Κάλυψη ζημίας χρήσης με μείωση του μετοχικού κεφαλαίου.-	96 -
7.6.1. Εμπορικό δίκαιο	96 -
7.6.2. Φορολογία εισοδήματος	97 -
3.7 Τα διανεμόμενα στους μετόχους κέρδη	98 -
3.7.1 Προσδιορισμός του ποσού του πρώτου μερίσματος των μετόχων -	98 -
7.8. Διανομή «σταθερού» μερίσματος	101 -
7.9 Μη διανομή ή διανομή μειωμένου μερίσματος.....	102 -
7.10. Από πότε ο μέτοχος αποκτά δικαίωμα για το μερίσμα.....-	104 -
7.11. Χρόνος καταβολής του μερίσματος.....-	106 -
7.12. Ποιος ο δικαιούχος του μερίσματος	107 -
7.13. Μέσα εξοφλήσεως του μερίσματος κατά την κείμενη νομοθεσία	107 -
7.14 Τόπος πληρωμής του μερίσματος	108 -
7.15. Τεχνική της καταβολής του μερίσματος	108 -
7.16. Παραγραφή των μερισμάτων.....	110 -
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	115 -

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην εργασία αυτή μας δίνεται η δυνατότητα να αναφερθούμε στην λογιστική οργάνωση της Α.Ε. και ειδικότερα στη έννοια και σύσταση της, στην κρατική εποπτεία, στο μετοχικό κεφάλαιο, στη γενική συνέλευση, στη νομοθεσία, φορολογικές δηλώσεις, διανομή κερδών, λογιστικές εγγραφές και αφορολόγητα αποθεματικά του ν. 2238/1994. Η πτυχιακή εργασία χωρίζεται σε τρία (7) κεφάλαια.

Στο **πρώτο** κεφάλαιο προσδιορίζονται τα βασικά χαρακτηριστικά της ανώνυμης εταιρίας, η ιστορική της εξέλιξη από τον 17^ο αιώνα που πρωτοεμφανίστηκε. Οι προϋπόθεσης για την ίδρυση της, η ανάληψη των μετοχών, η έγκριση του καταστατικού, η χορήγηση αδείας σύστασης της και η τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας, που ορίζει ο νόμος.

Στο **δεύτερο** κεφάλαιο αναφέρεται η κρατική εποπτεία και ο έλεγχος βάσει των άρθρων που αφορούν τις ανώνυμες εταιρίες. Καθώς και ποιοι μπορούν να προβούν στη άσκηση ελέγχου στις ανώνυμες εταιρείες.

Στο **τρίτο** κεφάλαιο γίνεται διάκριση του μετοχικού κεφαλαίου από την εταιρική περιουσία. Προσδιορίζεται το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων, τα οποία πρέπει να συγκεντρωθούν και να παραμείνουν στη διάθεση της εταιρίας για όλο το χρονικό διάστημα της ύπαρξης της.

Στο **τέταρτο** κεφάλαιο αναφέρεται το ιεραρχικά ανώτερο όργανο της εταιρίας, την γενική συνέλευση. Οι αρμοδιότητες που δικαιούται να αποφασίζει για κάθε εταιρική υπόθεση. Τα είδη των γενικών συνελεύσεων: τα οποία διακρίνονται σε τακτική – έκτακτη – συνήθης και καταστατική γενική συνέλευση.

Στο **πέμπτο** κεφάλαιο δίνεται η έννοια της λογιστικής χρήσης, η διάρκεια, η ημερομηνία κλεισίματος της χρήσης, ο χρόνος καταρτίσεως των οικονομικών καταστάσεων. Στη συνέχεια αναλύουμε τις διαδικασίες έγκρισης

των οικονομικών καταστάσεων και υποβολής τους στο Υπουργείο Ανάπτυξης, καθώς και τις προθεσμίες ολοκλήρωσης των διαδικασιών έγκρισης.

Στο **έκτο** κεφάλαιο προσδιορίζεται από φορολογική άποψη το καθαρό εισόδημα της χρήσης (έννοια του καθαρού εισοδήματος, ακαθάριστα έσοδα, εκπιπτόμενες δαπάνες), γίνεται φορολογική διάκριση των εισοδημάτων της ανώνυμης εταιρείας, φορολογική αντιμετώπιση των εσόδων από τα οποία παρακρατείται φόρος εισοδήματος καθώς και των αφορολόγητων εσόδων. Δίνουμε παραδείγματα υπολογισμού προκαταβολής φόρου εισοδήματος.

Στο **έβδομο** κεφάλαιο δίνουμε έμφαση στη διάθεση των κερδών της ανώνυμης εταιρείας (έννοια, σειρά, τάξη και προτεραιότητα στη διάθεση των κερδών της χρήσης) και στη συνέχεια αναφερόμαστε στα διανεμόμενα στους μετόχους κέρδη (διανομή σταθερού ή μειωμένου μερίσματος, χρόνος καταβολής μερίσματος, δικαιούχοι μερίσματος, τόπος πληρωμής μερίσματος, τεχνική της καταβολής του μερίσματος, παραγραφή των μερισμάτων).

Η προσπάθεια μας οφείλει πολλά στον πνευματικό χώρο των Νομικών Σχολών του Πανεπιστημίου Αθηνών και Πειραιά. Από την θέση αυτή ευχαριστούμε τον συνάδερφο Νταβρη Λεωνίδα με χρήσιμες ανταλλαγές απόψεων και συζητήσεις μας ενθάρρυναν στη πορεία της συγγραφής της εργασίας καθώς και την Ρουμελιώτη Φωτεινή τελειόφοιτη φοιτήτρια πληροφορικής Μεσολογγίου για την πολύτιμη βοήθεια της στην αντιμετώπιση θεμάτων τεχνικής φύσης. Τους γονείς μας για την αμέριστη συμπαράσταση τους όλα αυτά τα χρόνια της φοιτητικής μας ζωής.

Τέλος θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον καθηγητή μας κ. Κούσουλα, για την πολύτιμη βοήθεια που μας παρείχε ώστε να φέρουμε σε πέρας αυτή την εργασία.

η.ε.ε

Αθήνα – Μεσολόγγι 2006

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ Α.Ε.

1.1. Έννοια και χαρακτηριστικά της Ανώνυμης Εταιρίας

Με τον όρο ανώνυμη εταιρία (Aktiengesellschaft, limited company by shares, societe anonyme) νοείται η εμπορική κεφαλαιουχική εταιρία, που έχει νομική προσωπικότητα, στην οποία η εταιρική ιδιότητα αφενός μεν δεν συνεπάγεται προσωπική ευθύνη του φορέα της για τις υποχρεώσεις της εταιρίας, αφετέρου δε μπορεί να ενσωματώνεται σε μετοχές ευχερώς μεταβιβαζόμενες και οι οποίες παριστάνουν τμήματα του εταιρικού κεφαλαίου.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της ανώνυμης εταιρίας είναι τα εξής:

α) Αποτελεί ένωση προσώπων, η οποία αποσκοπεί στην προαγωγή ενός κοινού κερδοσκοπικού σκοπού. Αν και διαθέτει σωματειακή οργάνωση, εντούτοις διαφέρει τόσο από το σωματείο όσο και από την αστική εταιρία. Σε σύγκριση με το σωματείο, η ανώνυμη εταιρία επιδιώκει κερδοσκοπικό σκοπό.

β) Η ανώνυμη εταιρία αποτελεί την κατεξοχήν κεφαλαιουχική εταιρία. Τα πρόσωπα των εταίρων δεν έχουν σημασία. Σημασία έχει μόνο η καταβολή της εισφοράς. Έτσι, δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο να γίνουν μέτοχοι πρόσωπα, τα οποία έχουν αντίθετα συμφέροντα από την εταιρία.

γ) Η ανώνυμη εταιρία είναι εμπορική ακόμα κι αν ο σκοπός της δεν είναι εμπορικός, ενώ οι πράξεις της είναι κατά την κρατούσα γνώμη πάντα εμπορικές. Ανήκει στην κατηγορία των εμπορικών κατά το τυπικό σύστημα εταιριών. Η ιδιότητα αυτή της Α.Ε. κατοχυρώνεται στο άρθρο 1 ν. 2190/1920.

δ) Επιπλέον, η ανώνυμη εταιρία διαθέτει νομική προσωπικότητα. Η περιουσία της Α.Ε. είναι τελείως διαχωρισμένη από αυτήν των μετόχων της, γεγονός το οποίο συνεπάγεται την αποκλειστική ευθύνη του νομικού προσώπου της Α.Ε. για τα εταιρικά χρέη και τον αντίστοιχο αποκλεισμό της ευθύνης των μετόχων. Αυτό το σημείο αποτελεί και τη βασική διαφορά μεταξύ κεφαλαιουχικών και προσωπικών εταιριών. Στις μεν πρώτες, οι εταιρικές υποχρεώσεις

διασφαλίζονται μέσα από τη συγκέντρωση του εταιρικού κεφαλαίου, στις δε προσωπικές εταιρίες με την ταυτόχρονη ευθύνη εταιρίας και εταίρων με την περιουσία τους.

1.2. Ιστορική εξέλιξη

Οι πρώτες ανώνυμες εταιρίες εμφανίστηκαν κατά τη διάρκεια του 17^{ου} αιώνα και ονομάζονταν companies. Ο νέος αυτός τύπος εταιρίας κυριάρχησε στη Δύση και γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη κυρίως στην Ολλανδία, Γαλλία, Γερμανία και Αγγλία. Βασικός στόχος των εταιριών αυτών ήταν η καλύτερη άσκηση του υπερπόντιου εμπορίου και η οικονομική, κατά κύριο λόγο, εκμετάλλευση των αποικιών.

Οι πρώτες αυτές ανώνυμες εταιρίες ιδρύονταν με πολιτειακή πράξη, τη λεγόμενη octroi, η οποία τους προσέδιδε δημόσιο χαρακτήρα και τους παραχωρούσε κυριαρχικά δικαιώματα προκειμένου να εξυπηρετούν τα κρατικά συμφέροντα. Με την πάροδο του χρόνου οι πρώτες αυτές μορφές ανωνύμων εταιριών άρχισαν να ασχολούνται αποκλειστικά με εμπορικούς σκοπούς, αφήνοντας την εκμετάλλευση των αποικιών στη διαχείριση του κράτους.

Ο γαλλικός εμπορικός κώδικας του 1807 κατάργησε το ισχύον μέχρι εκείνη τη στιγμή σύστημα octroi και εισήγαγε το διοικητικό σύστημα, βάσει του οποίου η ίδρυση της ανώνυμης εταιρίας προϋπέθετε την έγκριση του καταστατικού και τη χορήγηση άδειας από τη διοίκηση. Επακολούθησε η εισαγωγή του κανονιστικού συστήματος, βάσει του οποίου δεν αποτελεί προϋπόθεση για την ίδρυση ανώνυμης εταιρίας, η προηγούμενη έγκριση και

άδεια της διοικήσεως, αλλά απαιτείται η τήρηση ορισμένων προϋποθέσεων, που θεσπίζει ο νόμος. Αποτέλεσμα αυτής της εξέλιξης είναι ο περιορισμός των αυθαιρεσιών της διοικήσεως.

Στην Ελλάδα ο θεσμός της ανώνυμης εταιρίας εισήχθη με την εισαγωγή του γαλλικού εμπορικού κώδικα του 1807 (άρθρα 2937,40,45 ΕμπΝ). Σήμερα ο θεσμός της Α.Ε. διέπεται από τον ν. 2190/1920 περί ανωνύμων εταιριών, όπως αυτός έχει διαμορφωθεί ύστερα από ποικίλες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις. Βασική τροποποίηση συντελέστηκε με το πδ 409/1986, το οποίο εναρμόνισε το εσωτερικό δίκαιο περί των ανωνύμων εταιριών με το κοινοτικό, ενώ με το πδ 498/1987 ολοκληρώθηκε η προσαρμογή του ν. 2190/1920 προς τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου, που αφορούν κυρίως στη διαδικασία συγχωνεύσεως και διασπάσεως των ανωνύμων εταιριών.

Ακολούθησαν και άλλα νομοθετήματα, τα οποία επέφεραν αλλαγές στο δίκαιο της ανώνυμης εταιρίας, ώστε να ανταποκρίνεται κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο στις σύγχρονες συνθήκες.

Ο θεσμός της Α.Ε. αφορά καταρχήν σε μεγάλες επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν ανάγκη από μεγάλα κεφάλαια για την επίτευξη του εταιρικού σκοπού τους. Προκειμένου να συγκεντρωθεί το μεγάλο κεφάλαιο, που απαιτείται, το τελευταίο διαιρείται σε ίσα μερίδια μικρής αξίας, ώστε ο οποιοσδήποτε να είναι σε θέση να τα αναλάβει, χωρίς να απαιτείται η καταβολή μεγάλου χρηματικού ποσού.

1. 3. Ίδρυση της ανώνυμης εταιρίας

Προϋποθέσεις για την ίδρυση της ανώνυμης εταιρίας αποτελούν η σύναψη του καταστατικού, η ανάληψη των μετοχών, η έγκριση του καταστατικού, η χορήγηση άδειας σύστασης της εταιρίας και τέλος η τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας, τις οποίες ορίζει ο νόμος.

1.3.1. Σύναψη καταστατικού

Από το συνδυασμό των άρθρων 4α παρ. 1 περ. γ', 8 παρ. 1 και 2 παρ. 2 περ. α' ν. 2190/1920 προκύπτει ότι η ίδρυση της ανώνυμης εταιρίας επιβάλλει καταρχήν τη σύναψη σύμβασης μεταξύ δύο τουλάχιστον νομικών ή φυσικών προσώπων, τα οποία αποτελούν τους ιδρυτές της ανώνυμης εταιρίας. Η σύμβαση αυτή αποτελεί ταυτόχρονα και το καταστατικό της Α.Ε.

Το καταστατικό της εταιρίας πρέπει να περιβληθεί τον τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου, ο οποίος βάσει των άρθρων 4 παρ. 1 ν. 2190/1920 και 40 ΕμπΝ είναι συστατικός, υπογεγραμμένο από τα νομικά ή φυσικά πρόσωπα που αποτελούν τους ιδρυτές της Α.Ε. (άρθρο 2 παρ. 2 περ. α' ν. 2190/1920).

Η τροποποίηση ή κωδικοποίηση του καταστατικού είναι δυνατή ύστερα από απόφαση της γενικής συνελεύσεως, η οποία εγκρίνεται από τον Υπουργό Εμπορίου. Για την τροποποίηση και την κωδικοποίηση δεν απαιτείται η τήρηση συμβολαιογραφικού εγγράφου (άρθρο 4 παρ. 2 εδ. α').

Το άρθρο 2 περιέχει τα βασικά στοιχεία, που πρέπει να αναγράφονται στο καταστατικό, προκειμένου να εγκριθεί από τη διοίκηση. Τα στοιχεία αυτά είναι μεν υποχρεωτικά, δεν αποκλείουν όμως την αναγραφή και άλλων διατάξεων στο καταστατικό, εφόσον βέβαια δεν έρχονται σε αντίθεση με όσα ορίζει ο νόμος. Τα στοιχεία, που πρέπει να αναγράφονται στο καταστατικό, είναι τα εξής:

1.3.2. Εταιρική επωνυμία

Η επωνυμία της ανώνυμης εταιρίας σχηματίζεται υποχρεωτικά από το είδος της επιχείρησης, την οποία ασκεί. Δεν αποκλείεται όμως να περιέχεται σ'αυτήν και το ονοματεπώνυμο του ιδρυτή ή κάποιου άλλου φυσικού προσώπου ή η επωνυμία εμπορικής εταιρίας. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, πρέπει στην επωνυμία να αναγράφονται οι λέξεις «Ανώνυμη Εταιρία» (άρθρο 5 παρ. 1-3)

Επίσης, στην εταιρική επωνυμία μπορεί να περιληφθεί το κυριότερο από τα αντικείμενα, στα οποία συνίσταται ο σκοπός της. Η διεύρυνση του σκοπού της Α.Ε. δεν συνεπάγεται υποχρέωση τροποποίησης της επωνυμίας, με την οποία η εταιρία έχει γίνει γνωστή στις συναλλαγές. Όσον αφορά στις διεθνείς συναλλαγές της Α.Ε., η επωνυμία της μπορεί να εκφράζεται και σε ξένη γλώσσα σε πιστή μετάφραση ή με λατινικά στοιχεία (άρθρο 5 παρ. 4-6).

Η επωνυμία μπορεί να μεταβληθεί κατόπιν απόφασης της γενικής συνελεύσεως της Α.Ε.

1.4. Σκοπός της ανώνυμης εταιρίας

Η έννοια του σκοπού της εταιρίας είναι δίσημη. Σημαίνει τόσο το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα όσο και το αντικείμενο των δραστηριοτήτων της εταιρίας. Στο νόμο όμως η έννοια του σκοπού αναφέρεται στο είδος της δραστηριότητας της εταιρίας.

1.5. Έδρα της ανώνυμης εταιρίας

Έδρα της εταιρίας, σύμφωνα με το άρθρο 6, αποτελεί ο δήμος ή η κοινότητα της ελληνικής επικράτειας, όπου ασκείται η διοίκηση της εταιρίας. Η έδρα, επομένως, της εταιρίας δεν είναι απαραίτητο να ταυτίζεται με τον τόπο, στον οποίο βρίσκονται οι εγκαταστάσεις της. Σε κάθε περίπτωση πάντως μπορεί να υπάρχει μόνο μία έδρα και, σύμφωνα με την ΑΚ 51 εδ. γ', ειδική επαγγελματική κατοικία. Η έδρα της εταιρίας μπορεί να μεταβληθεί με απόφαση της γενικής συνέλευσης των μετόχων, η οποία λαμβάνεται με τη συνήθη απαρτία και πλειοψηφία. Αν όμως πρόκειται για μεταφορά της έδρας στο εξωτερικό, απαιτείται απόφαση της γενικής συνέλευσης με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία (άρθρα 29 παρ. 3 και 31 παρ. 2).

1.6. Διάρκεια της ανώνυμης εταιρίας

Σύμφωνα με την κρατούσα γνώμη η ανώνυμη εταιρία είναι πάντοτε περιορισμένης χρονικής διάρκειας. Το άρθρο 47α παρ. 1 ορίζει ότι η ανώνυμη εταιρία λύεται με την παρέλευση του χρόνου διάρκειάς της, όπως αυτός καθορίζεται στο καταστατικό. Και σ' αυτήν την περίπτωση όμως η γενική συνέλευση της ανώνυμης εταιρίας, μπορεί να αποφασίσει παράταση της διάρκειάς της ή ακόμη και την πρόωρη λύση της (άρθρα 29 παρ. 3 και 31 παρ. 2) .

1.7. Λοιπά στοιχεία του καταστατικού της εταιρίας

Στο καταστατικό πρέπει να αναγράφεται το ύψος και ο τρόπος καταβολής του μετοχικού κεφαλαίου, καθώς και το είδος, ο αριθμός, η ονομαστική αξία, η έκδοση των μετοχών, και το είδος των μετοχών, αν πρόκειται δηλαδή για ονομαστικές ή ανώνυμες μετοχές.

Πρέπει να αναφέρεται το σύνολο των μετοχών καθώς επίσης και αν θα υπάρχουν προνομιούχες μετοχές. Επιπλέον, το καταστατικό πρέπει να περιλαμβάνει διατάξεις για τη μετατροπή ονομαστικών μετοχών σε ανώνυμες και το αντίστροφο, τη σύγκληση, συγκρότηση, λειτουργία και τις αρμοδιότητες του διοικητικού συμβουλίου και της γενικής συνελεύσεως των μετόχων, τους ελεγκτές και τα δικαιώματα των μετόχων.

Τέλος, πρέπει να περιέχει απαραίτητα διατάξεις για τον ισολογισμό, τη διάθεση των κερδών, τη λύση της εταιρίας και την εκκαθάρισή της, τα ατομικά στοιχεία των φυσικών ή νομικών προσώπων, που υπέγραψαν το καταστατικό της εταιρίας, ή στο όνομα των οποίων και για λογαριασμό των οποίων υπογράφηκε αυτό, καθώς και το συνολικό ποσό, έστω και κατά προσέγγιση, όλων των δαπανών που απαιτήθηκαν για τη σύσταση της εταιρίας και τη βαρύνουν.

Τη σύναψη του καταστατικού της εταιρίας μεταξύ των ιδρυτών της ακολουθεί η ανάληψη των μετοχών είτε από τους ίδιους τους ιδρυτές της εταιρίας είτε από το κοινό με δημόσια εγγραφή (άρθρο 8 παρ. 1).

Στη συνέχεια ακολουθεί η έγκρισή του από την αρμόδια διοικητική αρχή. Η διοίκηση είναι υποχρεωμένη να προβεί στην έγκριση και στη χορήγηση άδειας, εφόσον έχουν τηρηθεί όλες οι προβλεπόμενες από το νόμο προϋποθέσεις και διαδικασίες. Η μη εκπλήρωση αυτής της υποχρέωσης εκ μέρους της διοίκησης μπορεί να θεραπευτεί με προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

1.8. Δημοσιότητα

Αφού προηγηθεί η έγκριση του καταστατικού και η χορήγηση άδειας σύστασης της ανώνυμης εταιρίας από τη διοίκηση, πρέπει μετέπειτα να ακολουθηθεί σειρά διατυπώσεων δημοσιότητας. Η τήρηση των διατυπώσεων αυτών ενισχύει το αίσθημα ασφάλειας δικαίου και ύπαρξης διαφάνειας στην αγορά και στις συναλλαγές. Όσον αφορά στις διατυπώσεις δημοσιότητας, ο ν. 2190/1920 προσαρμόστηκε με το κοινοτικό δίκαιο με το πδ 409/ 1986, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι αυξημένες ανάγκες δημοσιότητας. Εισήχθησαν λοιπόν τα άρθρα 7α-7γ.

Με τα άρθρα αυτά, θεσπίστηκε το Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών, το οποίο τηρείται στην υπηρεσία του Υπουργείου Εμπορίου της Νομαρχίας, όπου έχει την έδρα της η εταιρία και στο οποίο πρέπει να καταχωρίζονται οι πράξεις και τα στοιχεία, τα οποία επιβάλλει ο νόμος (άρθρο 7α). Προηγείται της καταχώρισης ο έλεγχος των στοιχείων και των πράξεων από την αρμόδια νομαρχιακή αρχή. Η καταχώριση στο μητρώο έχει συστατικό χαρακτήρα, καθώς η εταιρία με αυτήν αποκτά νομική προσωπικότητα (άρθρο 7β παρ. 10), θέτοντας σε εφαρμογή το δίκαιο της Α.Ε.. Σε περίπτωση που δεν πραγματοποιηθεί η καταχώριση στο μητρώο, δεν υφίσταται ανώνυμη εταιρία, ανεξάρτητα από την εμφάνισή της ως τέτοια στις συναλλαγές με τους τρίτους. Το Μητρώο

Ανωνύμων Εταιριών αποτελείται από το βιβλίο μητρώου ανώνυμων εταιριών, τη μερίδα κάθε εταιρίας, το φάκελο της εταιρίας και το ευρετήριο των εταιριών (άρθρο 7β παρ.2).

Το δεύτερο στάδιο της δημοσιότητας είναι η δημοσίευση ανακοίνωσης, με επιμέλεια της αρμόδιας υπηρεσίας και με δαπάνες της ενδιαφερόμενης εταιρίας, στο Τεύχος των Ανωνύμων Εταιριών και Εταιριών Περιορισμένης Ευθύνης της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, σχετικά με την καταχώριση στο οικείο Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών των πράξεων και στοιχείων που υποβάλλονται για δημοσιότητα (άρθρο 7β παρ. 1).

Η δημοσίευση στο Τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ δεν έχει συστατικό, αλλά δηλωτικό χαρακτήρα, δηλαδή δεν επηρεάζει την ίδια τη σύσταση της εταιρίας. Η εταιρία όμως δεν μπορεί να αντιτάξει σε τρίτους πράξεις και στοιχεία για τα οποία δεν τηρήθηκε η διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 7β παρ. 1 περ. β', με εξαίρεση την περίπτωση που αποδείξει ότι οι τρίτοι γνώριζαν τα στοιχεία αυτά. Τα δημοσιευτέα στοιχεία μπορούν να αντιταχθούν έναντι των τρίτων μετά την πάροδο δεκαπέντε ημερών από τη δημοσίευση, εφόσον οι τρίτοι αποδείξουν ότι δεν ήταν δυνατόν να τα γνωρίζουν πριν την πάροδο αυτής της προθεσμίας (άρθρο 7β παρ. 13). Σε περίπτωση ασυμφωνίας μεταξύ του κειμένου που καταχωρήθηκε στο μητρώο και αυτού που δημοσιεύτηκε στο Τεύχος των ΑΕ και ΕΠΕ, η εταιρία δεν μπορεί να αντιτάξει στους τρίτους το περιεχόμενο του κειμένου που δημοσιεύτηκε, ενώ από την πλευρά τους οι καλόπιστοι τρίτοι μπορούν να το επικαλεσθούν.

Οι τρίτοι έχουν ακόμη τη δυνατότητα να επικαλούνται πράξεις και στοιχεία, για τα οποία δεν έχουν τηρηθεί οι προβλεπόμενες διατυπώσεις δημοσιότητας, ενώ η εταιρία δεν διαθέτει αντίστοιχη ευχέρεια. Βασική προϋπόθεση είναι η έλλειψη δημοσιότητας να μην τα καθιστά ανίσχυρα, γιατί τότε ούτε οι τρίτοι δεν μπορούν να τα επικαλεστούν (άρθρο 7β παρ. 15). Σ' αυτό το σημείο γίνεται λόγος για τη θεραπευτική ενέργεια που αναπτύσσει η καταχώριση. Μετά την καταχώριση, ελαττώματα ή ελλείψεις του καταστατικού δεν μπορούν πλέον να

προταθούν από κανέναν. Δεν τίγεται εφεξής η σύσταση της εταιρίας, με εξαίρεση τις ελλείψεις που αφορούν στα στοιχεία του άρθρου 4α του ν. 2190/1920. Οι υπόλοιπες ελλείψεις θεραπεύονται με την καταχώριση της πράξης στο μητρώο.

Στο βιβλίο μητρώου καταχωρίζεται με χρονολογική σειρά η επωνυμία κάθε ανώνυμης εταιρίας. Οι καταχωριζόμενες εταιρίες απαριθμούνται, ο δε αριθμός καταχώρισης, που αποτελεί τον αριθμό μητρώου της εταιρίας, αναγράφεται στο φάκελο και τη μερίδα της εταιρίας. Ο αριθμός μητρώου αναγράφεται επίσης σε κάθε έγγραφο που υποβάλλεται για καταχώριση στην υπηρεσία μητρώου, καθώς και σε κάθε έγγραφο ή πιστοποιητικό της υπηρεσίας αυτής. Σε καμία περίπτωση δεν είναι δυνατόν ο αριθμός της εταιρίας να δοθεί σε άλλη εταιρία, έστω και μετά τη λήξη της (άρθρο 7β παρ. 3). Στη μερίδα της εταιρίας καταχωρίζονται οι πράξεις και τα στοιχεία, τα οποία προβλέπονται αναλυτικά από το άρθρο 7α.

1.9. Ελαττωματική ίδρυση

Η ελαττωματική ίδρυση ανώνυμης εταιρίας ρυθμίζεται από το άρθρο 4α ν. 2190/1920, το οποίο προστέθηκε με το πδ 409/19867. Η διάταξη αυτή αναφέρεται στις ανώνυμες εταιρίες, οι οποίες έχουν ήδη καταχωριστεί στο μητρώο ανωνύμων εταιριών, καθώς πριν την καταχώρισή τους σε αυτό δεν μπορεί να υπάρξει ανώνυμη εταιρία, βάσει του άρθρου 1β παρ. 10, κατά το οποίο «η ανώνυμη εταιρία αποκτά νομική προσωπικότητα με την καταχώριση στο οικείο μητρώο ανωνύμων εταιριών της διοικητικής απόφασης για τη σύσταση της εταιρίας και την έγκριση του καταστατικού της».

Σύμφωνα με το άρθρο 4α παρ. 1, η Α.Ε. κηρύσσεται άκυρη με δικαστική απόφαση, μόνο στις περιπτώσεις μη τήρησης των διατάξεων των σχετικών με την εταιρική επωνυμία και το σκοπό της εταιρίας (άρθρο 2 παρ. 1 περ. α'), όσον αφορά στις σχετικές με το ύψος και τον τρόπο καταβολής του κεφαλαίου

διατάξεις (άρθρο 2 παρ. 1 περ. δ'), όταν δεν έχει δοθεί από τη Διοίκηση άδεια συστάσεως και δεν έχει προηγηθεί έγκριση του καταστατικού (άρθρο 4 παρ. 1), καθώς και όταν δεν έχει καταβληθεί το κατώτατο νόμιμο εταιρικό κεφάλαιο (άρθρο 8 παρ. 2).

Επιπλέον, η Α.Ε. κηρύσσεται άκυρη, εφόσον ο σκοπός που επιδιώκεται με τη σύστασή της είναι παράνομος ή αντίκειται στη δημόσια τάξη, καθώς επίσης και όταν ο αριθμός των ιδρυτών είναι κατώτερος από δύο ή όλοι οι ιδρυτές ήταν ανίκανοι για δικαιοπραξία κατά τη σύναψη του καταστατικού.

Οι ανωτέρω περιπτώσεις συνιστούν τους αποκλειστικά προσδιορισμένους από το νόμο λόγους κήρυξης της ακυρότητας ανώνυμης εταιρίας.

Η έλλειψη οποιουδήποτε άλλου στοιχείου από το καθοριζόμενο από το νόμο περιεχόμενο του καταστατικού, δεν επηρεάζει τη συνέχιση και εξέλιξη της εταιρίας, αφού ο νόμος δεν τα έχει αναγάγει σε λόγους ακυρότητας.

Εξάλλου, η νομιμότητα ή μη των διατάξεων του καταστατικού, η ελαττωματική δήλωση βουλήσεως των ιδρυτών, καθώς και οποιαδήποτε άλλη έλλειψη του καταστατικού ελέγχονται από την αρμόδια διοικητική αρχή, προτού να εγκριθεί το καταστατικό και παραχωρηθεί άδεια συστάσεως.

Όσα, λοιπόν, ελαττώματα δεν αναφέρονται στην αποκλειστική απαρίθμηση του άρθρου 4 παρ. 1 δεν οδηγούν στην ακυρότητα της εταιρίας μετά την καταχώρισή της στο οικείο μητρώο ανωνύμων εταιριών και μπορούν να προταθούν μόνο μέχρι αυτήν, όχι όμως και μετά την καταχώρισή της.

Η ανώνυμη εταιρία κηρύσσεται άκυρη με την έκδοση δικαστικής απόφασης ύστερα από αίτηση οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον (άρθρο 4α παρ. 2 εδ. α'), χωρίς όμως η δικαστική αυτή απόφαση να επηρεάζει την εγκυρότητα των μέχρι τότε υποχρεώσεων και απαιτήσεων της εταιρίας, καθώς δεν διαθέτει αναδρομική ενέργεια (άρθρο 4α παρ. 4).

Η ίδια δικαστική απόφαση, που κηρύσσει την ακυρότητα της ανώνυμης εταιρίας, διορίζει και τους εκκαθαριστές της (άρθρο 4α παρ. 2 εδ. β).

Η δικαστική αυτή απόφαση υποβάλλεται σε δημοσιότητα, σύμφωνα με το άρθρο 7α παρ. 1 περ. ι', και αντιτάσσεται προς τους τρίτους. Τριτανακοπή μπορεί να ασκηθεί εντός έξι (6) μηνών από την υποβολή της απόφασης σε δημοσιότητα, δηλαδή από τη δημοσίευσή της στο Τεύχος ΑΕ και ΕΠΕ της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (άρθρο 4α παρ. 3). Η κήρυξη της ακυρότητας της εταιρίας δεν απαλλάσσει τους μετόχους από την υποχρέωσή τους να καταβάλουν το κεφάλαιο που ανέλαβαν και το οποίο δεν το έχουν ακόμη καταβάλει, στην έκταση που αυτό είναι αναγκαίο για την εκπλήρωση του σκοπού της εκκαθάρισης (άρθρο 4α παρ. 5).

1.10. Ανώνυμη εταιρία υπό ίδρυση

Η ολοκλήρωση της ίδρυσης της Α.Ε. απαιτεί, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, όχι μόνο τη σύναψη του καταστατικού, αλλά και την καταχώρισή του στο οικείο μητρώο ανωνύμων εταιριών. Η καταχώριση συνεπάγεται αυτόματα για την Α.Ε. την απόκτηση νομικής προσωπικότητας και συνεπώς προσδιορίζει το χρόνο ολοκλήρωσης του ιδρυτικού σταδίου και έναρξης υπάρξεως της ανώνυμης εταιρίας. Επομένως, κατά το ιδρυτικό στάδιο, πριν ακόμη την καταχώριση δεν μπορεί να γίνει λόγος για ανώνυμη εταιρία, παρα μόνο για αστική εταιρία, η οποία συναπτεται από τους εταίρους με σκοπό τη σύσταση της Α.Ε.. Ευνόητο είναι λοιπόν ότι κατά το ιδρυτικό στάδιο εφαρμόζονται οι διατάξεις του ΑΚ για την αστική εταιρία, όπως αυτές έχουν τροποποιηθεί από το άρθρο 8 παρ. 5 ν. 3190/1955, το οποίο εφαρμόζεται αναλογικά και στην ανώνυμη εταιρία.

Συνέπεια της αναλογικής εφαρμογής της διατάξεως αυτής είναι ότι η καταγγελία της εταιρικής συμβάσεως εκ μέρους ενός εκ των ιδρυτών της εταιρίας δεν επιφέρει τη λύση της εταιρίας, που βρίσκεται στο στάδιο ιδρύσεως, αλλά αντίθετα την αποχώρηση του ιδρυτή που καταγγέλλει. Το ίδιο αποτέλεσμα έχει και ο θάνατος, η πτώχευση ή η απαγόρευση ενός εκ των ιδρυτών. Τα

γεγονότα αυτά δεν έχουν ως συνέπεια τη λύση της ιδρυτικής εταιρίας, η εξέλιξη της οποίας συνεχίζεται με τους εναπομείναντες εταίρους. Η λύση της ιδρυτικής εταιρίας επέρχεται μόλις εκπληρωθεί ο σκοπός για τον οποίο συστάθηκε, και που δεν είναι άλλος από την ολοκλήρωση της συστάσεως της ανώνυμης εταιρίας.

Είναι όμως δυνατόν η ιδρυτική εταιρία, παράλληλα με τον κύριο σκοπό της που είναι η σύσταση της Α.Ε., να προχωρήσει και στην άσκηση εμπορικής επιχείρησης. Η άσκηση αυτή μπορεί να συντελείται είτε ταυτόχρονα είτε παραμερίζοντας τον αρχικό σκοπό. Αν λοιπόν, η ιδρυτική εταιρία επιδοθεί αποκλειστικά στην άσκηση εμπορικής επιχείρησης, τότε, κατά την πλέον ορθή γνώμη, αποκτά το χαρακτήρα ομόρρυθμης εταιρίας. Η μετατροπή σ' αυτήν την περίπτωση της ιδρυτικής εταιρίας σε ομόρρυθμη, κρίνεται απαραίτητη προκειμένου να είναι δυνατή η προστασία των τρίτων, με τους οποίους συναλλάσσεται η ιδρυτική εταιρία.

Το άρθρο 7δ ν. 2190/1920 αναφέρεται στις υποχρεώσεις, που προέκυψαν κατά το ιδρυτικό στάδιο. Σύμφωνα λοιπόν μ' αυτό πρόσωπα, τα οποία ενήργησαν στο όνομα της υπό ίδρυση εταιρίας, ευθύνονται για τις πράξεις τους αυτές απεριόριστα και εις ολόκληρον. Στην περίπτωση όμως, που η εταιρία αναλάβει μέσα σε τρεις μήνες τις υποχρεώσεις αυτές, ευθύνεται μόνο η ίδια. Από τη διατύπωση της διάταξης αυτής συνάγεται η διαπίστωση ότι οι υποχρεώσεις που ανέλαβαν οι ιδρυτές ή οι τρίτοι κατ' εξουσιοδότηση των ιδρυτών στο όνομα της εταιρίας, δεν βαρύνουν αυτόματα την εταιρία, αλλά απαιτείται τις υποχρεώσεις αυτές να τις αναγνωρίσει και να τις αναλάβει η ίδια η εταιρία, η οποία από την πλευρά της έχει δικαίωμα επιλογής όσον αφορά στην ανάληψή τους ή μη. Φυσικά το δικαίωμα της αυτό διέπεται από τις αρχές της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών.

1.11. Έξοδα σύστασης

Τα έξοδα σύστασης μιας ανώνυμης εταιρίας αντιστοιχούν στο 1 % του κεφαλαίου της, ποσό το οποίο καταβάλλεται στη ΔΟΥ που εδρεύει η εταιρία με δήλωση. Επιπλέον, απαιτείται η καταβολή εισφοράς υπέρ του Τ.Α.Π.Ε.Τ. 5%, συμβολαιογραφικά δικαιώματα και αμοιβή δικηγόρου ανάλογη του ύψους του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας, έξοδα δημοσιότητας και ανταποδοτικό τέλος υπέρ της Επιτροπής Ανταγωνισμού ίσο με ένα τοις χιλίοις (1%0) του ύψους του κεφαλαίου.

1.12. Τύποι ανωνύμων εταιριών

Ο θεσμός της ανώνυμης εταιρίας καθιερώθηκε, με κύριο στόχο να εξυπηρετηθούν οι μεγάλες επιχειρήσεις. Όμως, η εξέλιξη του θεσμού της Α.Ε. οδήγησε στην υιοθέτηση αυτού του τύπου εταιρίας, ακόμη και στις περιπτώσεις μικρών ή οικογενειακών επιχειρήσεων. Αποτέλεσμα του γεγονότος αυτού είναι η δημιουργία μικρών Α.Ε., των οποίων οι μέτοχοι συνδέονται με συγγενικές σχέσεις. Δεν αποκλείεται όμως η συγκέντρωση όλων των μετοχών σε ένα πρόσωπο (άρθρο 47α παρ. 2). Σ' αυτήν την περίπτωση γίνεται λόγος για μονοπρόσωπη ή για μονομετοχική Α.Ε. Οι παραπάνω τύποι ανωνύμων εταιριών εντάσσονται στην κατηγορία των «άτυπων ανωνύμων εταιριών», καθώς αν και τυπικά αποτελούν ανώνυμες εταιρίες, ουσιαστικά δεν ανταποκρίνονται στον τύπο της Α.Ε.

Επιπλέον, οι ανώνυμες εταιρίες μπορούν να διακριθούν σε κοινές ή ειδικές, ανάλογα με το αν ρυθμίζονται από το ν. 2190/1920 ή αν έχουν καταστεί αντικείμενο ρύθμισης ειδικών νόμων. Επίσης, μπορεί να γίνει διάκριση ανάμεσα στις ανώνυμες εταιρίες, των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο και σε όσες δεν έχουν εισαχθεί σ' αυτό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο
ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

2.1. Γενικά

Η κρατική εποπτεία στην ανώνυμη εταιρία ρυθμίζεται με τα άρθρα 51 επ. ν. 2190/1920. Βάσει των άρθρων αυτών, την εποπτεία ασκεί το Υπουργείο Εμπορίου, μετά όμως τη ρύθμιση του νδ 532/1970 η κρατική εποπτεία ασκείται από τις αρμόδιες κατά τόπο νομαρχίες, χωρίς να περιορίζεται απλώς στην έδρα της Α.Ε., αλλά επεκτείνεται και στα υποκαταστήματα και πρακτορεία αυτής (άρθρο 51). Ο ίδιος ο νόμος ρυθμίζει σε διαφορετικά άρθρα την εποπτεία που ασκείται κατά την ίδρυση της εταιρίας ή την τροποποίηση του καταστατικού της, και την εποπτεία που συντελείται κατά τη διάρκεια λειτουργίας της Α.Ε.

Κατά το άρθρο 52, η κρατική εποπτεία κατά την ίδρυση της Α.Ε. ασκείται προκειμένου να εξακριβωθεί η τήρηση των διατάξεων του νόμου των σχετικών με την καταβολή του εταιρικού κεφαλαίου και την αξία των εισφορών σε είδος.

Η εποπτεία, η οποία βάσει του άρθρου 53, ασκείται κατά τη λειτουργία της Α.Ε., είναι αρκετά διευρυμένη, καθώς αφορά στην τήρηση διατάξεων του νόμου, οι οποίες σχετίζονται με διάφορους τομείς λειτουργίας της Α.Ε.

Ο έλεγχος βάσει του άρθρου 53, περιλαμβάνει την τήρηση διατάξεων του νόμου, του καταστατικού και των αποφάσεων των γενικών συνελεύσεων. Εκτείνεται ακόμη στην εξακρίβωση της αλήθειας του ισολογισμού μέσω ελέγχου των εταιρικών βιβλίων, των ταμείων και γενικότερα της κινητής και ακίνητης περιουσίας της Α.Ε.

Στην έννοια της κρατικής εποπτείας περιλαμβάνεται και η παράσταση αντιπροσώπου στις γενικές συνελεύσεις, εφόσον αυτή κρίνεται χρήσιμη και αναγκαία. Μάλιστα, ο αντιπρόσωπος της διοικήσεως έχει το δικαίωμα να διακόψει τη γενική συνέλευση για εξαιρετικές περιπτώσεις, οι οποίες αναφέρονται αποκλειστικά στα άρθρα 53 παρ. 2 και 3.

Οι περιπτώσεις αυτές είναι: α) η παράλειψη εμπρόθεσμης υποβολής προς την

αρχή που εποπτεύει των οριζομένων από το νόμο εγγράφων,

β) η παραβίαση των διατάξεων του νόμου ή του καταστατικού, οι οποίες διέπουν τη σύγκληση της γενικής συνέλευσης ή την προπαρασκευή της συζητήσεως

γ) η παραβίαση των διατάξεων που σχετίζονται με την εύρυθμη διεξαγωγή της συνεδρίας της γενικής συνελεύσεως.

Στην κρατική εποπτεία, περιλαμβάνεται και η υποχρέωση υποβολής στην αρμόδια εποπτική αρχή ορισμένων εγγράφων (άρθρο 61).

Στα έγγραφα αυτά περιλαμβάνονται οι προσκλήσεις και τα πρακτικά των γενικών συνελεύσεων (άρθρο 26α), καθώς επίσης και αντίγραφα των ετησίων οικονομικών καταστάσεων με τις σχετικές εκθέσεις του διοικητικού συμβουλίου και των ελεγκτών (άρθρο 43β παρ. 3).

Επιπλέον, και η δυνατότητα ανάκλησης από τη διοίκηση της έγκρισης και άδειας συστάσεως της Α.Ε., περικλείεται στην έννοια του κρατικού ελέγχου.

Το νδ 4237/1962 επέφερε τροποποιήσεις όσον αφορά στις προϋποθέσεις ασκήσεως της κρατικής εποπτείας κατά τη λειτουργία της Α.Ε.

Επιπλέον, στην άσκηση ελέγχου στις Α.Ε. έχουν δικαίωμα να προβούν όχι μόνο υπάλληλοι της διοικήσεως, αλλά και ελεγκτές ανωνύμων εταιριών, βάσει των διατάξεων του άρθρου 40β.

Μάλιστα το άρθρο 39α παρ. 1 ορίζει ως αποκλειστικά αρμόδιους για την άσκηση ελέγχου στον ισολογισμό, και γενικότερα στην οικονομική διαχείριση της εταιρίας, τους ελεγκτές, σύμφωνα με τα όσα ορίζουν τα άρθρα 40-40ε.

Η διοίκηση έχει δικαίωμα να ζητήσει τον έλεγχο της εταιρίας από το μονομελές πρωτοδικείο της περιφέρειας, όπου εδρεύει η εταιρία, όταν συντρέχουν σοβαροί λόγοι (άρθρο 40 παρ. 1 γ).

Η αμοιβή των ελεγκτών ανωνύμων εταιριών που διενεργούν τον ανωτέρω έλεγχο καθορίζεται, μετά το πέρας του ελέγχου, από τον Υπουργό Εμπορίου και καταβάλλεται υποχρεωτικά από την εταιρία, στην οποία διενεργήθηκε ο εν λόγω έλεγχος.

Τέλος, ορίζεται ρητά ότι στο άρθρο 53α η ενάσκηση της εποπτείας που προβλέπεται στα άρθρα 51-53α ν. 2190/1920 δεν αποκλείει την ειδικότερη εποπτεία κατά τους νόμους περί ασφαλιστικών επιχειρήσεων και περί τραπεζών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

3.1. Εισαγωγή

Απαραίτητο στοιχείο για την ύπαρξη αλλά και την υπόσταση μιας ανώνυμης εταιρίας αποτελεί το μετοχικό κεφάλαιο. Με τον όρο μετοχικό ή εταιρικό κεφάλαιο εκφράζεται ένα χρηματικό ποσό σε εγχώριο νόμισμα, δηλαδή μια σταθερή αφηρημένη μαθηματική ποσότητα, που αναγράφεται στο καταστατικό της εταιρίας με απόλυτο αριθμό και αντιστοιχεί στο σύνολο των περιουσιακών στοιχείων, τα οποία πρέπει να συγκεντρωθούν και να παραμείνουν στη διάθεση της εταιρίας για όλο το χρονικό διάστημα της ύπαρξής της. Το μετοχικό κεφάλαιο διαιρείται σε ίσα μερίδια, τις μετοχές, και το άθροισμα της ονομαστικής αξίας εκάστης μετοχής αντιστοιχεί προς το κεφάλαιο αυτό.

3.2. Διάκριση του μετοχικού κεφαλαίου από την εταιρική περιουσία

Μετοχικό κεφάλαιο και εταιρική περιουσία δεν είναι έννοιες ταυτόσημες, αλλά διαφέρουν ουσιωδώς μεταξύ τους. Το μετοχικό κεφάλαιο ισούται με το άθροισμα της αξίας των εισφορών των μετόχων, ενώ η εταιρική περιουσία περιλαμβάνει τα περιουσιακά στοιχεία που ανήκουν στην εταιρία.

Για το λόγο αυτό το μετοχικό κεφάλαιο εκφράζει ένα σταθερό μέγεθος, ενώ η εταιρική περιουσία αποτελεί ένα μεταβλητό μέγεθος, δηλαδή υπόκειται σε μεταβολές και είναι δυνατόν να αυξηθεί ή να μειωθεί κατά τη διάρκεια λειτουργίας της εταιρίας.

Συγκεκριμένα, όταν στην εταιρία προκληθούν ζημίες, επέρχεται μείωση της εταιρικής περιουσίας, με αποτέλεσμα Το ποσό που αντιστοιχεί σε αυτή να είναι μικρότερο από το αντίστοιχο ποσό του μετοχικού κεφαλαίου, ενώ όταν δεν έχουν διανεμηθεί ακόμη τα κέρδη της εταιρίας στους μετόχους της, η αξία της

εταιρικής περιουσίας υπερβαίνει αυτήν του μετοχικού κεφαλαίου. Σε κάθε πάντως περίπτωση, οιαδήποτε μεταβολή της αξίας της εταιρικής περιουσίας δεν επιφέρει και μεταβολή του μετοχικού κεφαλαίου, διότι αυτό αποτελεί σταθερό μέγεθος. Μόνη περίπτωση, κατά την οποία μετοχικό κεφάλαιο και εταιρική περιουσία συμπίπτουν, υφίσταται κατά το χρόνο ίδρυσης της εταιρίας.

Τέλος, μπορεί να λεχθεί ότι μια ακόμη διαφορά μεταξύ μετοχικού κεφαλαίου και εταιρικής περιουσίας αποτελεί το γεγονός ότι το μετοχικό κεφάλαιο εκφράζει μια αφηρημένη περιουσιακή αξία, ενώ η εταιρική περιουσία αντιστοιχεί σε συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία.

3.3. Σημασία του μετοχικού κεφαλαίου

3.3.1. Κατώτατο όριο μετοχικού κεφαλαίου

Σύμφωνα με το ν. 2190/1920 Το καταστατικό κάθε ανώνυμης εταιρίας πρέπει οπωσδήποτε να περιέχει διατάξεις αναφορικά με το ύψος και την καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου. Το κατώτατο όριο του μετοχικού κεφαλαίου κάθε ανώνυμης εταιρίας καθορίζεται στα 60.000 Ευρώ και καταβάλλεται ολοσχερώς κατά τη σύσταση της εταιρίας (άρθρο 8 παρ. 2 ν. 2190/1920).

Οι υφιστάμενες κατά την 1.1.2002 ανώνυμες εταιρίες, που είχαν μετοχικό κεφάλαιο μικρότερο του ποσού των 60.000 Ευρώ, υποχρεώθηκαν να προσαρμόσουν το κεφάλαιό τους μέχρι του ποσού αυτού και με απόκλιση έως μείον 2,5% το αργότερο μέχρι 31.12.2003, διαφορετικά είναι δυνατή η ανάκληση της άδειας σύστασής τους (άρθρο 8 παρ. 3, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 11 του ν. 2842/2000 και ισχύει από 1.1.2002).

Όσες από τις ανώνυμες εταιρίες δεν επιθυμούσαν να συμμορφωθούν προς τις ανωτέρω διατάξεις, μπορούσαν να μετατραπούν σε εταιρία άλλου τύπου, πριν την παρέλευση της (ανωτέρω αναφερομένης) διετίας, με απόφαση της γενικής

συνέλευσης των μετόχων με αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία (άρθρο 8 παρ. 4). Στο άρθρο 8α προβλέπεται επίσης ότι το κατώτατο όριο του μετοχικού κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρίας που προσφεύγει για την κάλυψή του σε δημόσια εγγραφή ορίζεται στο ποσό του ενάμισι εκατομμυρίου Ευρώ, ολοσχερώς καταβεβλημένο. Το ίδιο ποσό (ενάμισι εκατομμύριο Ευρώ) ισχύει και για την κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου με τη σύναψη ομολογιακού δανείου.

Στην περίπτωση, που στο καταστατικό της εταιρίας δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη για το ύψος του μετοχικού κεφαλαίου ή το καταβλημένο ποσό αυτού είναι μικρότερο των 60.000 Ευρώ, η εταιρία είναι ελαττωματική και δύναται να ακυρωθεί κατά τις διατάξεις του νόμου (άρθρο 4α παρ. 1).

3.3.2. Ανάγκη διατήρησης της εταιρικής περιουσίας

Βασική προϋπόθεση για την ύπαρξη και τη λειτουργία μιας ανώνυμης εταιρίας αποτελεί η εταιρική περιουσία, η οποία στην ανώνυμη εταιρία λόγω του κεφαλαιουχικού χαρακτήρα της τελευταίας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την προστασία των δανειστών. Με κύριο άξονα, επομένως, το ζήτημα της έλλειψης προσωπικής ευθύνης των μετόχων, την υποχρέωση της ίδιας της εταιρίας για την κάλυψη των χρεών της με την περιουσία της και την ανάγκη εξασφάλισης των εταιρικών δανειστών συνάγεται η υποχρέωση δέσμευσης και διατήρησης της εταιρικής περιουσίας. Με τον όρο διατήρηση της εταιρικής περιουσίας νοείται το ποσό της εταιρικής περιουσίας που αντιστοιχεί στο μετοχικό κεφάλαιο και το οποίο δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να διατεθεί στους μετόχους ως μέρισμα, διότι είναι δεσμευμένο. Το ποσό της εταιρικής περιουσίας που υπερβαίνει το αντίστοιχο ποσό του μετοχικού κεφαλαίου και προκύπτει μετά την αφαίρεση των αποθεματικών, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ελεύθερα και κυρίως να διαμοιραστεί στους μετόχους.

Από τα ανωτέρω μπορεί να συνάγεται ότι η εταιρική περιουσία ως μέσο εξασφάλισης και προστασίας των δανειστών πρέπει να διατηρείται καθ' όλη την

διάρκεια της λειτουργίας της εταιρίας. Η υποχρέωση αυτή όμως δεν εμποδίζει τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου να προβαίνουν στη διαχείρισή της για την κάλυψη των αναγκών της και την προαγωγή του εταιρικού σκοπού, υπαγόμενη κατά τον τρόπο αυτό στον εκάστοτε επιχειρηματικό κίνδυνο. Προκειμένου, λοιπόν, να επιτευχθεί η δέσμευση της εταιρικής περιουσίας έχουν προβλεφθεί στο νόμο σειρά θετικών και αρνητικών διατάξεων αναγκαστικού δικαίου και ειδικότερα:

α) **Απαγόρευση έκδοσης μετοχών κάτω από το άρτιο.** Στο άρθρο 14 παρ.2 ορίζεται ότι απαγορεύεται η έκδοση μετοχών σε τιμή κάτω του αρτίου, ενώ στην παρ. 1 του ίδιου άρθρου καθορίζεται με ακρίβεια η ονομαστική αξία κάθε μετοχής, σύμφωνα με την οποία αυτή δεν δύναται να είναι κατώτερη των τριάντα λεπτών (0,30) του Ευρώ και ανώτερη των εκατό (100) Ευρώ.

β) **Απαγόρευση απόκτησης ίδιων μετοχών από την εταιρία.**

Προκειμένου ο νομοθέτης να διαφυλάξει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τη διατήρηση της εταιρικής περιουσίας στην εταιρία προέβη στη θέσπιση της απαγόρευσης ανάληψης εκ μέρους της εταιρίας δικών της μετοχών (άρθρο 15β παρ. 1 και 16 παρ. 1). Η απαγόρευση αυτή επεκτείνεται και στην περίπτωση που τις μετοχές της εταιρίας ανέλαβε πρόσωπο που ενεργεί στο δικό του όνομα αλλά για λογαριασμό της εταιρίας, καθόσον το πρόσωπο αυτό θεωρείται ως παρένθετο πρόσωπο, που δρα για λογαριασμό της εταιρίας. Τέλος, στο άρθρο 17 ορίζεται ρητά ότι απαγορεύεται σε ανώνυμη εταιρία να λαμβάνει δικές της μετοχές, καθώς και μετοχές θυγατρικής της εταιρίας, ως ενέχυρο για την εξασφάλιση δανείων που χορηγούνται από αυτήν ή άλλων απαιτήσεών της.

γ) **Πρόβλεψη κατώτατου ορίου του μετοχικού κεφαλαίου.** Ο ν. 2190/1920 προέβλεψε κατώτατο όριο του μετοχικού κεφαλαίου, το οποίο σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 2 πρέπει να ανέρχεται στο ποσό των 60.000 Ευρώ. Το ποσό αυτό του μετοχικού κεφαλαίου πρέπει να καταβληθεί ολοσχερώς κατά τη σύσταση της εταιρίας. Τυχόν μείωση του κεφαλαίου πέρα από το κατώτατο όριο καταρχήν απαγορεύεται, εκτός αν η απόφαση για τη μείωση προβλέπει την

ταυτόχρονη αύξηση του κεφαλαίου, τουλάχιστον μέχρι το πιο πάνω κατώτατο όριο των 60.000 Ευρώ (άρθρο 8 παρ. 6).

δ) **Υποχρέωση συνολικής κάλυψης του μετοχικού κεφαλαίου.** Το κατά το νόμο κατώτατο όριο του μετοχικού κεφαλαίου πρέπει να καταβληθεί, όπως προελέχθη, καταρχήν ολοσχερώς και σε περίπτωση μη επίτευξης του ανωτέρω σκοπού εν μέρει (άρθρο 8 παρ. 1). Η συνολική κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου πραγματοποιείται από τους ιδρυτές της εταιρίας, οι οποίοι πρέπει να είναι τουλάχιστον δύο. Η συνολική κάλυψη εξυπηρετεί όχι μόνο τα συμφέροντα των ιδρυτών αλλά και των δανειστών της εταιρίας. Αναφορικά με τους ιδρυτές η ολοσχερής κάλυψη εγγυάται τη θέση της εταιρίας σε λειτουργία και ενισχύει την πεποίθηση των ιδρυτών για τη μη απώλεια των καταβεβλημένων εισφορών τους. Τέλος, η συνολική κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου εξασφαλίζει και τους εταιρικούς δανειστές, υπό την έννοια ότι η εταιρία είναι σε θέση να εκπληρώσει το σύνολο των υποχρεώσεών της.

ε) **Διανομή κερδών στους μετόχους.** Απαραίτητη προϋπόθεση για τη διανομή κερδών στους μετόχους είναι αν κατά την ημερομηνία λήξης της τελευταίας χρήσης προκύπτει ότι το εναπομείναν, έπειτα από την αφαίρεση των αποθεματικών, ποσό της εταιρικής περιουσίας είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο ποσό του μετοχικού κεφαλαίου συνυπολογιζομένων και των αποθεματικών (βλ. άρθρο 44α ν. 2190/1920). Με άλλα λόγια δηλαδή αυτό το υπερβάλλον ποσό της εταιρικής περιουσίας αποτελεί το καθαρό κέρδος της εταιρίας, βρίσκεται εκτός της δεσμευμένης περιουσίας και διανέμεται μεταξύ των μετόχων ανάλογα με τη μερίδα συμμετοχής εκάστου εξ αυτών. Στην εννοια της διανομής περιλαμβάνονται εκτός από την καταβολή των μερισμάτων και οι τόκοι από μετοχές (άρθρο 44α παρ. 3).

στ) **Διανομή του προϊόντος της εκκαθάρισης.** Προκειμένου να διαφυλαχθεί η εταιρική περιουσία ο νόμος ορίζει ότι η επιστροφή των εισφορών στους μετόχους δεν μπορεί να λάβει χώρα πριν την έναρξη του σταδίου της εκκαθάρισης. Στην περίπτωση αυτή διορίζονται εκκαθαριστές, έργο των οποίων

είναι η περάτωση των εκκρεμών υποθέσεων της εταιρίας, η εξόφληση των χρεών της, η είσπραξη των απαιτήσεών της και η μετατροπή σε χρήμα της εταιρικής περιουσίας. Μετά δε την περάτωση της εκκαθάρισης υποχρεούνται να προβούν στη σύνταξη του τελικού ισολογισμού και κατόπιν στη διάνομή του προιόντος της εκκαθάρισης στους μετόχους ανάλογα με τη μερίδα συμμετοχής τους (άρθρα 49 παρ. 2 και 50 ν. 3190/1955 με αναλογική εφαρμογή).

3.4. Συγκέντρωση του μετοχικού κεφαλαίου

Με τον όρο συγκέντρωση του μετοχικού κεφαλαίου νοείται η κάλυψη και η καταβολή του κεφαλαίου. Η ανάλυση των δύο αυτών επιμέρους εννοιών παρατίθενται ευθύς κατωτέρω.

3.4.1 Κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου

Με τον όρο κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου νοείται η υποχρέωση καταβολής εισφοράς, δηλαδή η καταβολή της αξίας των μετοχών, που αναλαμβάνονται από τους μετόχους.

Η κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου της ανώνυμης εταιρίας πρέπει να είναι ολοσχερής και να λαμβάνει χώρα κατά τη σύσταση της εταιρίας. Η προϋπόθεση της ολοσχερούς κάλυψης του μετοχικού κεφαλαίου αποτελεί συστατικό όρο της ανώνυμης εταιρίας και εκπληρούται στην περίπτωση που έχουν αναληφθεί όλες οι μετοχές της στο ποσό της ονομαστικής τους αξίας.

Στο νόμο και συγκεκριμένα στο άρθρο 14 παρ. 2 ορίζεται ρητά ότι απαγορεύεται η έκδοση μετοχών σε τιμή κατώτερα του αρτίου, ενώ στην παρ. 1 του ίδιου άρθρου προσδιορίζεται η ονομαστική αξία κάθε μετοχής, η οποία δεν δύναται να ορισθεί κατώτερα των τριάντα λεπτών (0,30) του Ευρώ και ανωτέρα των εκατό (100) Ευρώ.

Η απαγόρευση έκδοσης των μετοχών της εταιρίας σε τιμή κάτω από το άρτιο

έχει την έννοια ότι σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται η ανάληψη των μετοχών από τους μετόχους σε τιμή κατώτερη από την οριζόμενη ονομαστική τους αξία, διότι σε αντίθετη περίπτωση δεν θα πληρούνταν η κάλυψη του κεφαλαίου, αφού το σύνολο των εισφορών, που αντιστοιχεί στην εταιρική περιουσία, θα υπολειπόταν του μετοχικού κεφαλαίου. Αντιθέτως, η ανάληψη των μετοχών σε τιμή πάνω από το άρτιο δεν εμπίπτει στην ανωτέρω απαγόρευση σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 3.

Η δε διαφορά που προκύπτει από την έκδοση των μετοχών πάνω από το άρτιο δε συνιστά κέρδος της εταιρίας και δεν δύναται να διατεθεί προς πληρωμή μερισμάτων ή ποσοστών.

Η κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου λαμβάνει χώρα με δύο τρόπους, σύμφωνα με το άρθρο 8 του ν. 2190/1920. Καταρχήν, η κάλυψη μπορεί να γίνει είτε από τους ιδρυτές της Α.Ε., οπότε στην περίπτωση αυτή πρόκειται για τη λεγόμενη άμεση ή ιδιωτική κάλυψη, είτε από το κοινό, οπότε γίνεται λόγος για κάλυψη με δημόσια εγγραφή ή διαδοχική κάλυψη (άρθρο 8 παρ. 1).

Αναφορικά με την ιδιωτική κάλυψη τα πράγματα είναι απλά, διότι στην περίπτωση αυτή οι μετοχές της εταιρίας αναλαμβάνονται από τους ιδρυτές της, ενώ η κάλυψη με δημόσια εγγραφή απαιτεί αφενός την κάλυψη του κεφαλαίου κατά ένα μέρος από τους ιδρυτές και κατά το άλλο μέρος από το κοινό ή μόνον από το κοινό και αφετέρου την πλήρωση ορισμένων προϋποθέσεων.

Καταρχήν, το κατώτατο όριο του μετοχικού κεφαλαίου μιας ανώνυμης εταιρίας, που προσφεύγει στην ολική ή μερική κάλυψή του με δημόσια εγγραφή ορίζεται στο ποσό του ενάμισι εκατομμυρίου Ευρώ ολοσχερώς καταβεβλημένου (άρθρο 8α παρ. 1). Για την κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου ή για τη διάθεση προς το κοινό μετοχών απαιτείται άδεια της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, η οποία δίδεται, αφού ελεγχθούν οι προϋποθέσεις που θέτει ο νόμος.

Επιπλέον, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς εγκρίνει και το ενημερωτικό δελτίο. Αναφορικά με τον τρόπο διάθεσης των μετοχών, στο άρθρο 8α παρ. 3 προβλέπεται ότι η διάθεση προς το κοινό μετοχών ενεργείται μέσω αναδόχου, ο

οποίος εγκρίνει το ενημερωτικό δελτίο και τέλος, οι ανώνυμες εταιρίες που αποκτούν κεφάλαια μέσω δημόσιας εγγραφής μετοχών υποχρεούνται να ζητήσουν μέσα σε ένα έτος από την ολοκλήρωση της δημόσιας εγγραφής την εισαγωγή των παραπάνω κινητών αξιών στο χρηματιστήριο (άρθρο 8α παρ. 6).

3.4.2. Νομική φύση της κάλυψης του μετοχικού κεφαλαίου

Αναφορικά με τη νομική φύση της κάλυψης του μετοχικού κεφαλαίου έχουν διατυπωθεί διάφορες γνώμες, οι οποίες από νομική άποψη παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον. Η κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου αντιστοιχεί στην υποχρέωση καταβολής εισφοράς, δηλαδή στην υποχρέωση καταβολής της αξίας των μετοχών, που αναλαμβάνονται από τους μετόχους.

Όσον αφορά στην ιδιωτική κάλυψη, η εκατέρωθεν υποχρέωση ανάληψης των μετοχών και καταβολής της εισφοράς λαμβάνει χώρα κατόπιν συμφωνίας μεταξύ των ιδρυτών της ανώνυμης εταιρίας και αποκαλείται σύμβαση ανάληψης των μετοχών.

Η σύμβαση ανάληψης εντάσσεται κατά την κρατούσα και ορθή άποψη στο πλαίσιο της εταιρικής σύμβασης καταρτίζεται μεταξύ του μετόχου και των λοιπών συνιδρυτών, περιβάλλεται τον τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου και γίνεται μνεία αυτής στο καταστατικό της Α.Ε..

Στην περίπτωση που η κάλυψη του κεφαλαίου πραγματοποιείται με δημόσια εγγραφή, η σύμβαση ανάληψης καταρτίζεται αφενός μεν με τον τρίτο, που προτίθεται να αναλάβει τις μετοχές, και αφετέρου με τους άλλους συνιδρυτές. Εν προκειμένω, η σύμβαση ανάληψης δεν εντάσσεται στο πλαίσιο της εταιρικής σύμβασης, εν αντιθέσει με όσα ειπώθηκαν για την ανάληψη των μετοχών από τους ίδιους τους ιδρυτές, αλλά πρόκειται για μια ξεχωριστή σύμβαση, που μπορεί να συναφθεί και με ιδιωτικό έγγραφο.

3.4.3. Καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου

Με τον όρο καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου νοείται η εκπλήρωση της υποχρέωσης καταβολής εισφοράς, δηλαδή η εκπλήρωση της υποχρέωσης καταβολής της αξίας των μετοχών, που αναλήφθηκαν από τους μετόχους. Σε αντίθεση με την κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου, η καταβολή δεν αποτελεί συστατικό όρο της ίδρυσης της εταιρίας, διότι και μετά τη σύστασή της είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί η καταβολή του κεφαλαίου. Σε κάθε περίπτωση πάντως ο τρόπος καταβολής του κεφαλαίου πρέπει να προβλέπεται στο καταστατικό της Α.Ε.

Ο νόμος ορίζει στα άρθρα 8 και 12 δύο τρόπους καταβολής του κεφαλαίου, την άμεση και τη μερική καταβολή. Πιο συγκεκριμένα το κατώτατο όριο του μετοχικού κεφαλαίου που προβλέπεται στο άρθρο 8 παρ. 2, αντιστοιχεί στο ποσό των 60.000 Ευρώ, το οποίο πρέπει να καταβληθεί ολοσχερώς κατά τη σύσταση της εταιρίας ή τμηματικά (άρθρο 8 παρ. 1).

3.4.4. Άμεση καταβολή του κεφαλαίου

Με τον όρο άμεση καταβολή νοείται η καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου μέσα στο πρώτο δίμηνο από τη σύσταση της ανώνυμης εταιρίας, για την οποία υπάρχει αντίστοιχη πρόβλεψη στο καταστατικό της, και σε περίπτωση που από καμία διάταξη του καταστατικού δεν προκύπτει ο τρόπος καταβολής του κεφαλαίου δέον να εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 11.

Αναφορικά με το χρόνο καταβολής του κεφαλαίου πρέπει να λεχθεί ότι η διαδικασία καταβολής των εισφορών δύναται να ολοκληρωθεί έως την ίδρυση της εταιρίας, εκτός κι αν το καταστατικό ορίζει προγενέστερο χρόνο, που μπορεί να ανάγεται στη σύνταξη του καταστατικού ή και νωρίτερα από αυτήν, όχι όμως μετά την ίδρυση της εταιρίας.

Πιο συγκεκριμένα το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται να συνέλθει εντός διμήνου από τη σύσταση της εταιρίας σε ειδική συνεδρίαση με μοναδικό θέμα ημερήσιας διάταξης την πιστοποίηση της καταβολής ή μη του οριζόμενου από

το καταστατικό αρχικού μετοχικού κεφαλαίου (άρθρο 11 παρ. 1).

Μετά δε την πάροδο του χρόνου αυτού και μέσα σε προθεσμία είκοσι ημερών η διοίκηση υποχρεούται να υποβάλει στο Υπουργείο Εμπορίου αντίγραφο του σχετικού πρακτικού συνεδρίασης του διοικητικού συμβουλίου, το οποίο πρέπει να υποβληθεί στις διατυπώσεις δημοσιότητας (άρθρο 11 παρ. 5 και 7β). Αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία αυτή εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 48 παρ. 1 περ. α', σύμφωνα με την οποία ανακαλείται η Υπουργική απόφαση, βάσει της οποίας συστάθηκε η ανώνυμη εταιρία, σε περίπτωση που κατά τη σύσταση της εταιρίας δεν καταβλήθηκε εν όλω ή εν μέρει το οριζόμενο από το καταστατικό καταβλητέο κεφάλαιο.

3.4.5. Μερική καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου

Το επιτρεπτό της μερικής καταβολής του μετοχικού κεφαλαίου προκύπτει από το συνδυασμό των άρθρων 8 και 12 του ν. 2190/1920, όπου στο μεν πρώτο προβλέπεται η δυνατότητα ολικής ή μερικής καταβολής του κεφαλαίου, ενώ στο δεύτερο παρατίθεται ο ορισμός της μερικής καταβολής καθώς και η διαδικασία πραγματοποίησής της. Ο δικαιολογητικός λόγος της εν λόγω ρυθμίσεως έγκειται στη διευκόλυνση συγκέντρωσης του απαιτούμενου ποσού του μετοχικού κεφαλαίου και στη δυνατότητα καταβολής του ποσού αυτού σε χρόνο μεταγενέστερο της σύστασης ή της αύξησης του κεφαλαίου. Με τον όρο μερική καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου νοείται η καταβολή κατά τη σύσταση της εταιρίας, καθώς και η καταβολή σε κάθε αύξηση του κεφαλαίου της, τμήματος της ονομαστικής αξίας της μετοχής με ταυτόχρονη ανάληψη, από κάθε μέτοχο, της υποχρέωσης για καταβολή της υπόλοιπης αξίας της μετοχής, σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού (άρθρο 12 παρ. 1 εδ. α').

Η διαδικασία μερικής καταβολής του κεφαλαίου λειτουργεί πράγματι υπέρ της συστάσεως της εταιρίας, η οποία δεν θα ήταν δυνατή αν ο νόμος απαιτούσε σε όλες τις περιπτώσεις ολοσχερή καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου και

πραγματοποιείται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 12. Μια τέτοια, όμως, ρύθμιση ενέχει, όπως είναι φυσικό τον κίνδυνο της μη καταβολής των οφειλομένων δόσεων και για το λόγο αυτό τίθεται εκ του νόμου σειρά προϋποθέσεων και περιορισμών και συγκεκριμένα:

α) Η μερική καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου δεν επιτρέπεται στην περίπτωση εισφορών σε είδος, παρά μόνο όταν πρόκειται για εισφορές σε χρήμα (άρθρο 12 παρ. 1 εδ. β').

β) Απαραίτητη προϋπόθεση για το επιτρεπτό της μερικής καταβολής του κεφαλαίου είναι η ύπαρξη ειδικής μνείας αυτής στο καταστατικό της εταιρίας (άρθρο 12 παρ. 2).

γ) Η προθεσμία, στην οποία πρέπει να καταβληθεί το υπόλοιπο της αξίας των μετοχών, δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δέκα έτη (άρθρο 12 παρ. 2 περ. α').

δ) Το καταβεβλημένο τμήμα της αξίας κάθε μετοχής δεν μπορεί να είναι κατώτερο από το ένα τέταρτο (1/4) της ονομαστικής της αξίας, ενώ σε περίπτωση που προβλέπεται η έκδοση μετοχών πάνω από το άρτιο, η πάνω από το άρτιο διαφορά καταβάλλεται ολόκληρη εφάπαξ κατά την καταβολή της πρώτης δόσης (άρθρο 12 παρ. 2 περ. β').

ε) Μέχρι την αποπληρωμή των μετοχών, αυτές θεωρούνται σύμφωνα με το νόμο ονομαστικές και η μεταβίβασή τους πραγματοποιείται κατά τις διατάξεις του άρθρου 8β (άρθρο 12 παρ. 2 περ. γ'). Ειδικότερα, η μεταβίβαση των ονομαστικών μετοχών γίνεται με την εγγραφή τους σε ειδικό βιβλίο, που τηρεί η εταιρία και τούτο διότι κάθε ανώνυμη εταιρία πρέπει να είναι σε θέση να γνωρίζει τις έναντι αυτής υποχρεώσεις των μετόχων.

στ) Ο μέτοχος που προβαίνει σε μεταβίβαση των μη αποπληρωθεισών μετοχών ευθύνεται αλληλεγγύως, δηλαδή εις ολόκληρον, μαζί με το νέο κύριο των μετοχών για το οφειλόμενο τμήμα αυτών επί μία διετία από την εγγραφή των μετοχών στα ειδικά βιβλία της εταιρίας (άρθρο 12 παρ. 2 περ. δ').

ζ) Η μη καταβολή της οφειλόμενης αξίας των μετοχών εκ μέρους του μετόχου έχει σαν αποτέλεσμα την ακυρότητα των μετοχών. Ειδικότερα, μετά

την πάροδο τριμήνου από τη λήξη της προθεσμίας εξόφλησης των μετοχών και ύστερα από τη δημοσίευση σε δύο τουλάχιστον ημερήσιες εφημερίδες πρόσκλησης για την καταβολή του οφειλόμενου τμήματος των μετοχών προς τον μέτοχο που δεν κατέβαλε, οι μετοχές αυτές καθίστανται αυτοδικαίως άκυρες και η εταιρία υποχρεούται μέσα σε ένα μήνα από τη λήξη του ως άνω τριμήνου να προβεί στην πώληση νέων μετοχών ίσων κατ' αριθμό με τις ακυρωθείσες.

Η πώληση αυτή πραγματοποιείται εντός του Χρηματιστηρίου από χρηματιστή, που διορίζεται από την εταιρία. Αν αποτύχει η πώληση των μετοχών, επαναλαμβάνεται η διαδικασία μέσα σε δεκαπέντε ημέρες και αν εκ νέου δεν επιτευχθεί συνολική εκποίηση των μετοχών, η εταιρία υποχρεούται να προβεί σε μείωση του εταιρικού της κεφαλαίου κατά το ποσό των μη εκποιηθεισών μετοχών.

Στην τελευταία αυτή περίπτωση απαιτείται και απόφαση της πρώτης μετά την εκποίηση γενικής συνέλευσης. Ρητά τονίζεται, επίσης, ότι ο αποκλεισμός των μετόχων και η απόφαση για τη μείωση του εταιρικού κεφαλαίου δεν απαλλάσσει τους οφειλέτες (μετόχους) από την οφειλή τους προς την εταιρία (άρθρο 12 παρ. 2 περ. ε').

η) Στο πίσω μέρος κάθε μετοχής πρέπει να αναγράφονται οι σχετικές διατάξεις του καταστατικού, ως και οι διατάξεις του άρθρου 12 του ν. 2190/1920 (άρθρο 12 παρ. 2 περ. στ').

θ) Σε κάθε έντυπο, διαφήμιση, δημοσίευμα ή άλλο έγγραφο, στο οποίο αναφέρεται το ονομαστικό κεφάλαιο, πρέπει απαραίτητα να δημοσιεύεται σε αυτό και το καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο (άρθρο 12 παρ. 2 περ. ζ').

ι) Τέλος, ρητά ορίζεται ότι καμία αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου δεν μπορεί να αποφασισθεί πριν από τη δημοσίευση της πρόσκλησης για την πληρωμή της τελευταίας οφειλόμενης δόσης, εκτός κι αν πρόκειται για αύξηση που επιβάλλεται από διάταξη νόμου (άρθρο 12 παρ. 2 περ. η').

3.5. Εισφορές σε χρήμα και σε είδος

Το μετοχικό κεφάλαιο σχηματίζεται από τις εισφορές των μετόχων, οι οποίες συνίστανται κατά κύριο λόγο σε χρήμα, διότι το άρθρο 8 παρ. 5 εδ. α' ορίζει ότι το κεφάλαιο αποτελείται μόνο από στοιχεία του ενεργητικού, που μπορούν να τύχουν χρηματικής αποτίμησης. Στη διάταξη αυτή περιλαμβάνονται και εισφορές σε είδος, δηλαδή εισφορές που μπορούν να αποτιμηθούν χρηματικά, όπως π.χ. η παραχώρηση της χρήσης κινητών ή ακινήτων, η μεταβίβαση αξιογράφων κλπ.

Σε καμία περίπτωση, όμως, μεταξύ των στοιχείων του ενεργητικού δεν μπορεί να περιλαμβάνονται και απαιτήσεις από ανάληψη υποχρέωσης εκτέλεσης εργασιών ή παροχής άλλων υπηρεσιών, διότι από το νόμο προκύπτει ότι στοιχεία που δεν μπορούν να αποτιμηθούν σε χρήμα δεν δύνανται να εισφερθούν στη συγκέντρωση του μετοχικού κεφαλαίου, χωρίς όμως παράλληλα να απαγορεύεται η παροχή τους προς την εταιρία.

Στην τελευταία αυτή περίπτωση, όσοι εισφέρουν στοιχεία που δεν μπορούν να τύχουν χρηματικής αποτίμησης δεν λογίζονται ως μέτοχοι της εταιρίας, είναι όμως δυνατό να τους χορηγηθούν εξαιρετικοί ιδρυτικοί τίτλοι ως αντάλλαγμα των εισφορών τους σε είδος (άρθρο 15 παρ. 5 ν. 2190/1920)

Οι εισφορές σε είδος που θα συμβάλλουν στη συγκέντρωση του μετοχικού κεφαλαίου πρέπει καταρχήν να αποτιμηθούν, ώστε να εξακριβωθεί η αξία τους.

Η εξακρίβωση της αξίας τους τόσο κατά τη σύσταση της εταιρίας όσο και σε κάθε αύξηση του κεφαλαίου της, γίνεται μετά από γνωμοδότηση τριμελούς επιτροπής εμπειρογνομόνων. Η επιτροπή αυτή αποτελείται από έναν ή δύο υπαλλήλους του Υπουργείου Ανάπτυξης (Τομέας Εμπορίου) ή της αρμόδιας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, πτυχιούχους ανώτατης σχολής, με τριετή τουλάχιστον υπηρεσία ή από έναν ή δύο ορκωτούς ελεγκτές-λογιστές ή ορκωτούς εκτιμητές και έναν εμπειρογνώμονα, εκπρόσωπο του αρμόδιου Επιμελητηρίου (άρθρο 9 παρ. 1 εδ. α.).

Σύμφωνα με τον νόμο, τα μέλη της επιτροπής ορίζονται με πράξη του Υπουργού Εμπορίου. Ο ορισμός πρέπει να γίνεται μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες από την υποβολή της σχετικής αίτησης στο Υπουργείο Εμπορίου και η έκθεση της επιτροπής υποβάλλεται στο εν λόγω Υπουργείο μέσα σε δύο (2) μήνες από τον ορισμό των μελών της και ταυτόχρονα, με την αποδοχή της ή όχι, κοινοποιείται από το Υπουργείο αυτό στην ενδιαφερόμενη εταιρία (άρθρο 9 παρ. 2 εδ. α'). Οι εκθέσεις αποτίμησης των εισφορών σε είδος υποβάλλονται στις διατυπώσεις δημοσιότητας του άρθρου 7β (άρθρο 9 παρ. 6).

Η έκθεση της επιτροπής πρέπει να περιέχει την περιγραφή κάθε εισφοράς, να αναφέρει τις μεθόδους αποτίμησης που εφαρμόστηκαν και να πιστοποιεί για το αν οι αξίες, που προκύπτουν από την εφαρμογή αυτών των μεθόδων αποτίμησης, αντιστοιχούν στον αριθμό και στην ονομαστική αξία των μετοχών που θα εκδοθούν έναντι των εισφορών αυτών ή σε περίπτωση που δεν είναι γνωστή η ονομαστική αξία, στη λογιστική τους αξία, αφού ληφθεί υπόψη και η διαφορά πάνω από το άρτιο που είναι πιθανό να προκύψει από την έκδοση των μετοχών.

3.6. Μεταβολή του μετοχικού κεφαλαίου

Το μετοχικό κεφάλαιο κάθε ανώνυμης εταιρίας διέπεται από την αρχή της σταθερότητας. Με την έννοια αυτή το ποσό του μετοχικού κεφαλαίου που προβλέπεται στο καταστατικό της εταιρίας παραμένει αμετάβλητο καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής της, και μόνο κατ' εξαίρεση ή υπό προϋποθέσεις είναι δυνατή η οποιαδήποτε μεταβολή του. Στην πράξη όμως κατά τη διάρκεια λειτουργίας της εταιρίας μπορεί να προκύψει ανάγκη αύξησης ή μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο
ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗΣ
ΕΤΑΙΡΙΑΣ

4.1. Γενικά

Από τα υποχρεωτικά όργανα της ανώνυμης εταιρίας, δηλαδή τη γενική συνέλευση, το διοικητικό συμβούλιο και τους ελεγκτές, ο ν. 2190/1920 ανάγει σε ιεραρχικά ανώτερο όργανο τη γενική συνέλευση. Γενική συνέλευση είναι η συγκέντρωση των μετόχων στον ίδιο τόπο και χρόνο, αυτοπροσώπως ή με αντιπροσώπους. Είναι όργανο περιοδικό, το οποίο συνίσταται στη συγκεκριμένη κάθε φορά συγκέντρωση των μετόχων με σκοπό να λάβουν αποφάσεις. Η απόφαση της Γ.Σ. καταλογίζεται στο νομικό πρόσωπο, θεωρείται δηλαδή ως η βούληση του νομικού προσώπου της εταιρίας. Η απόφαση της γενικής συνέλευσης είναι δικαιοπραξία.

4.2. Αρμοδιότητες Γενικής Συνέλευσης

Όπως ορίζει το άρθρο 33 ν.2190/1920, η γενική συνέλευση των μετόχων είναι το ανώτατο όργανο της εταιρίας, η οποία δικαιούται να αποφασίζει για κάθε εταιρική υπόθεση και οι αποφάσεις της δεσμεύουν όλους τους μετόχους, ακόμη και αυτούς που μειοψήφησαν ή απουσίαζαν. Οι αποφάσεις της γενικής συνέλευσης αποτελούν τη συμπύκνωση της βούλησης των μετόχων και ταυτόχρονα τη βούληση του νομικού προσώπου της εταιρίας.

Δεν περιλαμβάνεται στην αρμοδιότητα της γενικής συνέλευσης η διαχείριση και εκπροσώπηση της εταιρίας, καθώς οι τομείς αυτοί ανατίθενται ρητά από το νόμο στο διοικητικό συμβούλιο. Εντούτοις, η γενική συνέλευση χαράσσει τις γενικές κατευθύνσεις της οικονομικής πολιτικής της εταιρίας, τις οποίες το διοικητικό συμβούλιο οφείλει να ακολουθήσει.

Η γενική συνέλευση είναι αποκλειστικά αρμόδια να αποφασίζει για τα ακόλουθα θέματα, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 34:

α) Τροποποίηση του καταστατικού. Ως τέτοια θεωρείται και η αύξηση ή η

μείωση του μετοχικού κεφαλαίου. Τροποποίηση του καταστατικού απαιτείται ενδεικτικά για τη μεταβολή του αντικειμένου και της εθνικότητας της εταιρίας, καθώς και για τη λύση ή τη συγχώνευση της εταιρίας. Οι αποφάσεις της γενικής συνέλευσης που τροποποιούν το καταστατικό είναι έγκυρες, αν το καταστατικό δεν απαγορεύει ρητά τη λήψη τέτοιων αποφάσεων.

β) Συγκρότηση των άλλων εταιρικών οργάνων, δηλαδή εκλογή των μελών του διοικητικού συμβουλίου και των ελεγκτών. Επίσης, η γενική συνέλευση αποφασίζει την ανάκληση των ανωτέρω οργάνων (άρθρο 31 ΕμπΝ). Ακόμη, με απόφαση της γενικής συνέλευσης διορίζονται οι εκκαθαριστές.

γ) Έγκριση του ισολογισμού της εταιρίας.

δ) Διάθεση των ετήσιων κερδών.

ε) Συγχώνευση, διάσπαση, μετατροπή, αναβίωση, παράταση της διάρκειας ή διάλυση της εταιρίας.

στ) Διορισμός εκκαθαριστών.

ζ) Έγερση της εταιρικής αγωγής κατά των μελών του Δ.Σ.(άρθρο 22β) και απαλλαγή των μελών του Δ.Σ. και των ελεγκτών από οποιαδήποτε ευθύνη αποζημίωσης της εταιρίας (άρθρο 35 παρ.1).

Η υπαγωγή όλων των ανωτέρω θεμάτων στην αποκλειστική αρμοδιότητα της γενικής συνέλευσης αποτελεί κανόνα αναγκαστικού δικαίου (ius cogens) και, επομένως, δεν είναι δυνατό να ορίζεται διαφορετικά στο καταστατικό. η)

Χορήγηση αμοιβής ή αποζημίωσης σε μέλη του Δ.Σ.(άρθρο 24 παρ. 2).

θ) Προηγούμενη έγκριση της γενικής συνέλευσης για τη σύναψη από το Δ.Σ. πράξεων που προβλέπονται στα άρθρα 10 παρ. 3, 23 παρ. 1 και 23α παρ. 2.

Εκτός από τα ανωτέρω θέματα, για τα οποία η γενική συνέλευση είναι αποκλειστικά αρμόδια, το καταστατικό μπορεί να υπαγάγει και άλλα θέματα στην αρμοδιότητα της γενικής συνέλευσης. Επίσης, είναι δυνατό το καταστατικό ή η ίδια η γενική συνέλευση να αναθέτει θέματα, για τα οποία η Γ.Σ. είναι (όχι αποκλειστικά) αρμόδια, σε άλλα όργανα.

4.3. Είδη Γενικών Συνελεύσεων

4.3.1. Τακτική και Έκτακτη Γενική Συνέλευση

Όπως προκύπτει από το άρθρο 25 ν. 2190/1920, τακτική είναι η γενική συνέλευση, η οποία συνέρχεται υποχρεωτικά στην έδρα της εταιρίας μέσα σε έξι μήνες από τη λήξη κάθε εταιρικής χρήσης και αποφασίζει για τα ακόλουθα θέματα:

α) Έγκριση του ισολογισμού της προηγούμενης εταιρικής χρήσης και διάθεση των κερδών (άρθρο 34 παρ. 1 γ και δ).

β) Απαλλαγή των μελών του Δ.Σ. και των ελεγκτών από την ευθύνη αποζημίωσης της εταιρίας (άρθρο 35 παρ. 1).

γ) Ορισμό ελεγκτών (και αναπληρωματικών) για την επόμενη εταιρική χρήση (άρθρο 36 παρ. 2).

δ) Εκλογή οριστικού Δ.Σ. (άρθρο 34 παρ. 2 β).

ε) Έγκριση της χορήγησης αμοιβής ή αποζημίωσης στα μίλη του Δ.Σ., αν αυτή δεν καθορίζεται ως προς το ποσό στο καταστατικό (άρθρο 24 παρ. 2).

Επίσης η τακτική γενική συνέλευση δικαιούται να αποφασίζει για οποιοδήποτε άλλο θέμα, αρκεί αυτό να περιλαμβάνεται στην ημερήσια διάταξη.

Αντίθετα, η έκτακτη γενική συνέλευση δεν συγκαλείται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Αρμόδιο όργανο να τη συγκαλέσει είναι το Δ.Σ., όταν συντρέχει κάποια από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Όταν το ίδιο το Δ.Σ. κρίνει ότι απαιτείται απόφαση γενικής συνέλευσης για οποιοδήποτε θέμα.

β) Όταν το ζητήσει η μειοψηφία των μετόχων που εκπροσωπεί το 1/20 του καταβλημένου εταιρικού κεφαλαίου (άρθρο 39 παρ. 1).

γ) Όταν το ζητήσουν οι ελεγκτές (άρθρο 38).

Στις περιπτώσεις β' και γ η σύγκληση της συνέλευσης είναι υποχρεωτική για το Δ.Σ.. Επίσης, το Δ.Σ. υποχρεούται να συγκαλέσει έκτακτη γενική συνέλευση

και όταν τα ίδια κεφάλαια της εταιρίας γίνουν κατώτερα από το μισό (1/2) του μετοχικού κεφαλαίου (άρθρο 47).

4.3.2. Συνήθης και Εξαιρετική ή Καταστατική Γενική Συνέλευση

Η συνήθης γενική συνέλευση αποφασίζει για θέματα ήσσονος σημασίας. Οι αποφάσεις της λαμβάνονται με μικρά ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας, τα οποία καθορίζονται από το νόμο (άρθρα 29 παρ. 1 και 31 παρ.1).

Συγκεκριμένα, η συνήθης γενική συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία, όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτή μέτοχοι που εκπροσωπούν το 1/5 τουλάχιστον του καταβλημένου εταιρικού κεφαλαίου.

Περαιτέρω, οι αποφάσεις της συνήθους γενικής συνέλευσης λαμβάνονται με την απόλυτη πλειοψηφία των ψήφων, που εκπροσωπούνται σε αυτή.

Αντίθετα η εξαιρετική-καταστατική γενική συνέλευση αποφασίζει για σπουδαιότερα θέματα με μεγαλύτερα ποσοστά απαρτίας και πλειοψηφίας (π.χ. άρθρα 29 παρ. 3 και 5, και 31 παρ. 2).

Όπως προκύπτει και από την ονομασία της, η εν λόγω συνέλευση ασχολείται μεταξύ άλλων και με την τροποποίηση του καταστατικού. Αναλυτικά τα θέματα που υπάγει ο νόμος στην αρμοδιότητα της εξαιρετικής-καταστατικής γενικής συνέλευσης είναι τα ακόλουθα:

α) Η μεταβολή της εθνικότητας της εταιρίας. Αυτή συντελείται με τη μεταφορά της έδρας της εταιρίας στο εξωτερικό. Ως έδρα νοείται ο τόπος, που πράγματι ασκείται η διοίκηση της εταιρίας και όχι ο τόπος που ορίζεται στο καταστατικό.

β) Η μεταβολή του αντικειμένου της επιχείρησης. Ως αντικείμενο νοείται η συγκεκριμένη δραστηριότητα που ασκεί η εταιρία.

γ) Η αύξηση των υποχρεώσεων των μετόχων.

δ) Η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, η οποία είτε δεν προβλέπεται από το καταστατικό σύμφωνα με το άρθρο 13 (παρ.1 και 2), είτε επιβάλλεται από

διατάξεις νόμων, είτε γίνεται με κεφαλαιοποίηση αποθεματικών.

ε) Η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου.

στ) Η έκδοση δανείου δι' ομολογιών (άρθρα 3α-3β).

ζ) Η μεταβολή του τρόπου διάθεσης των κερδών (άρθρο 45).

η) Η συγχώνευση, η διάσπαση, η μετατροπή, η αναβίωση, η παράταση της διάρκειας και η διάλυση της εταιρίας.

θ) Η παροχή ή η ανανέωση της εξουσίας προς το διοικητικό συμβούλιο για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου ή την έκδοση ομολογιακού δανείου, σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 1.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ

5.1. Έννοια και διάρκεια της λογιστικής χρήσης

Το ακριβές αποτέλεσμα της επιχείρησης, θεωρητικά προκύπτει μόνο μετά την εκκαθάρισή της.

Η σύγκριση του ισολογισμού εκκαθάρισης και του ιδρυτικού ισολογισμού, αφού ληφθούν υπόψη και οι διανομές κερδών και οι εισφορές κεφαλαίων που έγιναν κατά τη διάρκεια της ζωής της επιχείρησης, μας δίνει το συνολικό σε ευρώ αποτέλεσμα που πέτυχε η επιχείρηση σ' όλη τη διάρκεια της ύπαρξής της.

Το μερικό αποτέλεσμα κάθε χρήσης είναι κατ' ανάγκη αυθαίρετο και υπολογίζεται κατά προσέγγιση.

Αλλά οι μέτοχοι δεν είναι δυνατό να αναμείνουν τον τερματισμό της ύπαρξης της επιχείρησης τους για να αποσύρουν από την επιχείρηση τα κέρδη που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί.

Γι' αυτό επινοήθηκε ο περιοδικός, έστω και κατά προσέγγιση, προσδιορισμός του κέρδους και η διανομή αυτού στους μετόχους και λοιπούς δικαιούχους. Καθιερώθηκε ακόμη ο περιοδικός προσδιορισμός του αποτελέσματος να γίνεται κάθε δώδεκα μήνες και η δωδεκάμηνη λογιστική περίοδος να αποκαλείται **χρήση**.

Σημειώνουμε ότι η διάρκεια της χρήσης είναι ανεξάρτητη και δεν αντιστοιχεί με τη διάρκεια ενός ή περισσότερων κύκλων εκμετάλλευσης. Το σύνηθες είναι η χρήση να καταλαμβάνει περισσότερους κύκλους εκμετάλλευσης, π.χ. τα προϊόντα της κλωστοϋφαντουργίας, τσιμεντοβιομηχανίας κ.λπ. κυκλοφορούν περισσότερες φορές μέσα στο χρόνο, σπάνια όμως η λέξη της χρήσης συμπίπτει με τη λήξη του κύκλου εκμετάλλευσης.

Υπάρχουν, ακόμη, επιχειρήσεις στις οποίες ο κύκλος εκμετάλλευσης διαρκεί περισσότερα χρόνια· π.χ. στις ναυπηγικές επιχειρήσεις, στις τεχνικές επιχειρήσεις κατασκευής δημόσιων έργων κ.α. η ολοκλήρωση του έργου

που αναλήφθηκε απαιτεί παραγωγική προσπάθεια πολλών χρόνων. Δεν είναι, λοιπόν, δυνατό στις περισσότερες περιπτώσεις να υπολογιστεί με ακρίβεια το αποτέλεσμα που επιτεύχθηκε σε μια συγκεκριμένη χρήση, γι' αυτό και αρκούμαστε στον κατά προσέγγιση υπολογισμό αυτού.

Η *αυτοτέλεια των χρήσεων* αποτελεί βασική λογιστική αρχή που υιοθετείται και από τις νομοθεσίες, εμπορική και φορολογική. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, τα έσοδα και τα έξοδα φέρονται στ' αποτελέσματα της χρήσης μέσα στην οποία πραγματοποιήθηκαν και δεν επιτρέπεται έσοδα ή έξοδα που ανήκουν σε μια χρήση να φέρονται σε όφελος ή σε βάρος άλλης χρήσης.

Από φορολογική άποψη τ' αποτελέσματα κάθε χρήσης κρίνονται αυτοτελώς και δε συσχετίζονται με τ' αποτελέσματα των επόμενων χρήσεων, εκτός από το συμψηφισμό ζημίας προηγούμενων χρήσεων, που αναπτύσσουμε πιο κάτω.

5.2. διάρκεια της λογιστικής χρήσης

Λογιστική χρήση είναι η μεταξύ δύο διαδοχικών ισολογισμών διαχειριστική περίοδος, που συνήθως καταλαμβάνει δωδεκάμηνη χρονική περίοδο. Την ετήσια διάρκεια της χρήσης επιβάλλει η ισχύουσα εμπορική και φορολογική νομοθεσία. Ειδικότερα:

- (α) Ο ν.2190/1920, με τη διάταξη του άρθρου 42 § 1, ορίζει ότι «η εταιρική χρήση δεν μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερο των δώδεκα μηνών. Εξαιρετικώς μπορεί η πρώτη εταιρική χρήση να ορισθεί για διάστημα που δεν υπερβαίνει τους είκοσι τέσσερις μήνες» και, με το άρθρο 41, ότι η ανώνυμη εταιρία υποχρεούται να ενεργεί την απογραφή που προβλέπει το άρθρο 9 του Εμπορικού Νόμου «στο τέλος κάθε εταιρικής χρήσης, να καθορίζεται αυτή με το καταστατικό».
- (β) Ο ν.2238/1994, με τη διάταξη του άρθρου 29 § 1, ορίζει ότι: «η διαχειριστική περίοδος περιλαμβάνει δωδεκάμηνο χρονικό διάστημα.

Κατά την έναρξη, λήξη ή διακοπή των εργασιών της επιχειρήσεως η διαχειριστική περίοδος μπορεί να είναι μικρότερη του δωδεκαμήνου. Κατ' εξαίρεση, για την επιχείρηση που τηρεί βιβλία τρίτης κατηγορίας του ΚΒΣ, η διαχειριστική περίοδος έναρξης μπορεί να περιλαμβάνει και μεγαλύτερο του δωδεκαμήνου χρονικό διάστημα, όχι όμως μεγαλύτερο από είκοσι τέσσερις (24) μήνες».

(γ) Ο Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων (π.δ. 186/1992), με τη διάταξη του άρθρου 26§1 ορίζει ότι η διαχειριστική περίοδος περιλαμβάνει δωδεκάμηνο χρονικό διάστημα. Μπορεί όμως η διαχειριστική περίοδος να περιλαμβάνει χρονικό διάστημα: α) μικρότερο του δωδεκαμήνου στις περιπτώσεις έναρξης, λήξης ή διακοπής των εργασιών του επιτηδευματία, και β) μεγαλύτερο του δωδεκαμήνου και μέχρι είκοσι τέσσερις μήνες κατά την έναρξη των εργασιών του επιτηδευματία που τηρεί βιβλία τρίτης κατηγορίας.

Ως διαχειριστική περίοδος έναρξης θεωρείται κι αυτή κατά την οποία ο επιτηδευματίας άρχισε, λόγω ύψους ακαθάριστων εσόδων, να τηρεί βιβλία τρίτης κατηγορίας. Συνεπώς η διαχειριστική περίοδος αυτή μπορεί να περιλαμβάνει χρονικό διάστημα μεγαλύτερο του δωδεκαμήνου. Αν όμως ο επιτηδευματίας σε διαχειριστική περίοδο μεταγενέστερη της πρώτης από της έναρξης των εργασιών του αρχίσει οικειοθελώς να τηρεί βιβλία τρίτης κατηγορίας, τότε η διαχειριστική του αυτή περίοδος δεν μπορεί να υπερβεί τη διάρκεια του δωδεκαμήνου. Τούτο σημαίνει ότι η υπερδωδεκάμηνη χρήση εμφανίζεται μόνο στην τρίτη κατηγορία βιβλίων και μόνο κατά την έναρξη εργασιών της επιχείρησης.

5.3. μερομηνία κλεισίματος της χρήσης

1. Ο Νόμος 2190/20 αναφέρει ότι ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού είναι η τελευταία ημέρα της χρήσης. Η εμπορική νομοθεσία

δεν προσδιορίζει την ημερομηνία αυτήν, αλλά αφήνει ελευθερία στο καταστατικό της εταιρίας να την καθορίσει, ανάλογα με τις ανάγκες της εταιρίας.

2. Ο Κώδικας Βιβλίων Στοιχείων (π.δ.186/1992), με το άρθρο 26 § 2, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 9 § 29 του ν.2753/1999 (και ισχύει από 17/11/1999), ορίζει τα εξής:

«2. Ο επιτηδευματίας που τηρεί βιβλία τρίτης κατηγορίας κλείνει διαχειριστική περίοδο την 30η Ιουνίου ή την 31 η Δεκεμβρίου κάθε έτους. Κατ' εξαίρεση, μπορεί να κλείνει τη διαχείρισή του:

- α) το υποκατάστημα, πρακτορείο ή άλλη εγκατάσταση στην Ελλάδα, αλλοδαπής επιχείρησης, κατά το χρόνο που κλείνει τη διαχείρισή του το κεντρικό κατάστημα στην αλλοδαπή,
- β) η ημεδαπή επιχείρηση στην οποία μετέχει αλλοδαπή επιχείρηση με σωστό κεφαλαίου πενήντα τοις εκατό (50%) τουλάχιστον, κατά το χρόνο κλείνει τη διαχείριση της η αλλοδαπή επιχείρηση και
- γ) η ημεδαπή επιχείρηση στο κεφάλαιο της οποίας μετέχει με ποσοστό τουλάχιστον πενήντα τοις εκατό (50%) άλλη ημεδαπή επιχείρηση, στην οποία μετέχει αλλοδαπή επιχείρηση με το ίδιο ή μεγαλύτερο ποσοστό, κατά το χρόνο που κλείνει τη διαχείρισή της η αλλοδαπή επιχείρηση,
- δ) η ημεδαπή επιχείρηση στο κεφάλαιο της οποίας μετέχει με ποσοστό τουλάχιστον πενήντα τοις εκατό (50%) άλλη ημεδαπή επιχείρηση, κατά το χρόνο που κλείνει τη διαχείριση της η συμμετέχουσα επιχείρηση.

Εξάλλου, με τις §§ 3 και 4 του ίδιου άρθρου 26 του ΚΒΣ ορίζεται ότι:

«3. Ο επιτηδευματίας που τηρεί βιβλία τρίτης κατηγορίας κλείνει διαχειριστική περίοδο την 30η Ιουνίου ή την 31η Δεκεμβρίου κάθε έτους. «Μετάθεση του χρόνου λήξης της διαχειριστικής περιόδου επιτρέπεται μόνο εφόσον συντρέχουν ειδικοί λόγοι που την επιβάλλουν. Για τη μετάθεση αυτή απαιτείται έγκριση του προϊσταμένου της Δ.Ο.Υ., μετά από σχετική αίτηση του επιτηδευματία, που υποβάλλεται το αργότερο μέσα στον

ενδέκατο μήνα της διαχειριστικής περιόδου, της οποίας ζητείται η παράταση του χρόνου λήξης.

«4. Η διαχειριστική περίοδος των νομικών προσώπων που τίθενται σε εκκαθάριση, για οποιονδήποτε λόγο, αρχίζει από την ημερομηνία έναρξης της εκκαθάρισης και λήγει με την ολοκλήρωσή της».

5.4. Χρόνος κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων

Ο εμπορικός νόμος (άρθρο 41 ν.2190/1920) ορίζει ότι ο ισολογισμός καταρτίζεται στο τέλος κάθε εταιρικής χρήσης. Δεν εννοεί όμως ο νόμος ότι το Δ.Σ. υποχρεούται να έχει ολοκληρώσει την κατάρτιση του ισολογισμού ακριβώς στη λήξη της χρήσης, γιατί αυτό στις περισσότερες περιπτώσεις είναι τεχνικά αδύνατο. Για να ολοκληρωθεί η κατάρτιση του ισολογισμού, όπως είναι γνωστό, απαιτείται ένα χρονικό διάστημα από τη λήξη της χρήσης, το οποίο ποικίλλει ανάλογα με το μέγεθος και την οργάνωση της εταιρίας (διενέργεια απογραφών, κ.λ.π.).

Ο νόμος δεν καθορίζει επακριβώς το χρόνο που το Δ.Σ. οφείλει να ολοκληρώσει την κατάρτιση του ισολογισμού. Από τη διάταξη όμως του άρθρου 25 ν.2190/1920 που ορίζει ότι «η γενική συνέλευση συνέρχεται υποχρεωτικά στην έδρα της εταιρίας τουλάχιστον μία φορά κάθε εταιρικής χρήσης και εντός το πολύ έξι μηνών από της λήξης της χρήσης αυτής» σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 43α § 3 περ. γ' που ορίζει ότι η έκθεση διαχείρισης του Δ.Σ. προς την τακτική γενική συνέλευση πρέπει να έχει τεθεί υπόψη των ελεγκτών για επαλήθευση αυτής με τις σχετικές οικονομικές καταστάσεις τουλάχιστον 30 ημέρες πριν από τη γενική συνέλευση, προκύπτει ότι ανώτατο χρονικό όριο ολοκλήρωσης της κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων είναι πέντε (5) μήνες από τη λήξη της χρήσης.

Όπως είναι ευνόητο, ο ισολογισμός πρέπει να καταρτίζεται έγκαιρα, ώστε οι ελεγκτές να έχουν τον απαιτούμενο χρόνο για τη διενέργεια του ελέγχου και τη σύνταξη της έκθεσής τους και να υπολείπεται ακόμη χρόνος είκοσι τουλάχιστον ημερών πριν από τη γενική συνέλευση για τη δημοσίευση του ισολογισμού και της έκθεσης των ελεγκτών και την υποβολή αυτών στη Δ/ση Ανωνύμων Εταιριών του Υπουργείου Ανάπτυξης ή στον αρμόδιο Νομάρχη.

Το καταστατικό της εταιρίας είναι δυνατό να καθορίζει χρονική περίοδο μικρότερη απ' αυτήν που προκύπτει απ' το νόμο, μέσα στην οποία το Δ.Σ. υποχρεούται να καταρτίζει τον ισολογισμό.

Ο ΚΒΣ (Π.Δ. 186/92), σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 17 § 8 ορίζει ότι οι πράξεις του ισολογισμού, καθώς και το κλείσιμο αυτού, ολοκληρώνονται:

- (α) εντός τριών (3) μηνών από τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου, για τις ατομικές επιχειρήσεις, προσωπικές εταιρίες, εταιρίες περιορισμένης ευθύνης, κοινοπραξίες, κοινωνίες του αστικού δικαίου και αστικές εταιρίες,
- (β) εντός τεσσάρων (4) μηνών από τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου, για τις ανώνυμες εταιρίες και τους συνεταιρισμούς,
- (γ) εντός έξις (6) μηνών από τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου για τις αλλοδαπές επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις που εκμεταλλεύονται ποντοπόρα πλοία.

Οι παραπάνω προθεσμίες δεν μπορούν να υπερβούν την προθεσμία υποβολής της δήλωσης φόρου εισοδήματος. Συναφείς με το εξεταζόμενο θέμα είναι και οι ακόλουθες διατάξεις του ΚΒΣ:

- Το άρθρο 29 § 2 που ορίζει ότι «πράξεις που επηρεάζουν τα αποτελέσματα της χρήσης ή αναφέρονται σ' αυτή ή άπτονται με οποιοδήποτε τρόπο του ισολογισμού αυτής, εφόσον τα στοιχεία αυτών των πράξεων περιέρχονται στην επιχείρηση μετά τη λήξη της χρήσης και εντός της προθεσμίας

κλεισίματος του ισολογισμού, λογίζονται ως ημερολογιακές πράξεις ισολογισμού ...».

- Η διάταξη του άρθρου 9 § 15 του ν.2753/1999 (άρθρο 12 § 15 του ΚΒΣ) που ορίζει ότι «όλα τα φορολογικά στοιχεία του παρόντος άρθρου (σ. του άρθρου 12, τιμολόγια, πιστωτικά τιμολόγια, εκκαθαρίσεις), τα οποία εκδίδονται στο τέλος της διαχειριστικής περιόδου, επιτρέπεται να εκδίδονται μέχρι την εικοστή ημέρα του επόμενου μήνα με ημερομηνία έκδοσης την τελευταία ημέρα της διαχειριστικής περιόδου, εφόσον παραδίδονται μέχρι την ημέρα αυτή, σε αυτόν που αφορούν».

5.5. Διαδικασία έγκρισης των οικονομικών καταστάσεων και υποβολή τους στο Υπουργείο Ανάπτυξης

5.5.1 Σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων

Οι οικονομικές καταστάσεις συντάσσονται με φροντίδα του, κατά το χρόνο σύνταξης αυτών, Δ.Σ. της εταιρίας. Ο νόμος δεν ορίζει ποιος συντάσσει τις οικονομικές καταστάσεις. Επειδή όμως το νομικό πρόσωπο της εταιρίας υποχρεούται να καταρτίσει τις καταστάσεις αυτές, η εκπλήρωση της σχετικής υποχρέωσης βαρύνει το Δ.Σ., που είναι υπόχρεο για τη διοίκηση και διαχείριση της εταιρικής περιουσίας. Η σύνταξη, λοιπόν, των οικονομικών καταστάσεων εμπίπτει στις διαχειριστικές υποχρεώσεις του Δ.Σ. Όπως είναι ευνόητο, οι οικονομικές καταστάσεις καταρτίζονται από το Λογιστήριο της εταιρίας που ενεργεί κατ' εντολή του Δ.Σ. Το Δ.Σ. υποχρεούται να καταρτίσει τις οικονομικές καταστάσεις μέσα στη χρονική περίοδο που καθορίζει το άρθρο 17 § 8 του ΚΒΣ.

5.5.2 Έγκριση των οικονομικών καταστάσεων από το Δ.Σ.

Οι οικονομικές καταστάσεις εγκρίνονται από το Δ.Σ. (άρθρο 42α § 5 ν.2190/1920). Ο νόμος ζητεί την έγκριση του Δ.Σ., επειδή θέλει την ευθύνη για το περιεχόμενο των καταστάσεων αυτών να την έχει ολόκληρο το Δ.Σ. Οι οικονομικές καταστάσεις καταχωρούνται στα πρακτικά της συνεδριάσεως του Δ.Σ., κατά την οποία εγκρίθηκαν.

Η έγκριση των οικονομικών καταστάσεων από το Δ.Σ. αποτελεί προϋπόθεση για το κύρος της εγκρίσεώς τους από τη γενική συνέλευση των μετόχων, παρ' όλο που η συνέλευση έχει δικαίωμα να τροποποιήσει τις οικονομικές καταστάσεις που έχουν ήδη εγκριθεί από το Δ.Σ.

Σημειώνεται ότι δεν απαιτείται έγκριση της «Κατάστασης Γενικής Εκμετάλλευσης» από το Δ.Σ., αφού ο ν.2190/1920 αγνοεί την κατάσταση αυτή (άρθρο 42α§1) και συνεπώς, δεν επιβάλλει, ούτε την κατάρτιση, ούτε την έγκρισή της από το Δ.Σ. και τη γενική συνέλευση των μετόχων.

Η έγκριση των οικονομικών καταστάσεων από το Δ.Σ. πρέπει να γίνει πριν από την υποβολή της δήλωσης φόρου εισοδήματος στην αρμόδια ΔΟΥ, αφού απόσπασμα των πρακτικών του Δ.Σ. περί έγκρισης των οικονομικών καταστάσεων συνυποβάλλεται με τη δήλωση αυτή.

5.6. Υπογραφή των οικονομικών καταστάσεων από τα καθοριζόμενα από το νόμο πρόσωπα

Σύμφωνα με το άρθρο 42α § 5 του ν. 2190/1920, «για να ληφθεί από τη γενική συνέλευση έγκυρη απόφαση πάνω στις οικονομικές καταστάσεις που έχουν εγκριθεί από το διοικητικό συμβούλιο, πρέπει να έχουν υπογραφεί από τρία διαφορετικά πρόσωπα, ήτοι από:

- α.** Τον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου ή τον αναπληρωτή του,
- β.** Τον διευθύνοντα ή εντεταλμένο σύμβουλο και σε περίπτωση που δεν υπάρχει τέτοιος σύμβουλος ή η ιδιότητά του συμπίπτει με εκείνη των

ανωτέρω προσώπων, από ένα μέλος του διοικητικού συμβουλίου που ορίζεται από αυτό και

γ. Τον υπεύθυνο για τη διεύθυνση του λογιστηρίου.

Οι παραπάνω, σε περίπτωση διαφωνίας από πλευράς νομιμότητας του τρόπου κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων, οφείλουν να εκθέτουν εγγράφως τις αντιρρήσεις τους στη γενική συνέλευση».

Οι υπογραφές των προαναφερόμενων προσώπων αποτελούν απαραίτητο τύπο, χωρίς τον οποίο η απόφαση της γενικής συνέλευσης των μετόχων για έγκριση των οικονομικών καταστάσεων δεν είναι έγκυρη, έστω και αν αυτές έχουν συνταχθεί σύμφωνα με το νόμο.

Η υπογραφή έχει την έννοια ότι οι υπογράφωντες συμφωνούν με το περιεχόμενο των οικονομικών καταστάσεων, εκτός αν η υπογραφή τους συνοδεύεται με έγγραφο διατύπωσης αντιρρήσεων, που απευθύνεται προς τη γενική συνέλευση. Οι παραπάνω υπογράφωντες ευθύνονται αστικώς με αδικήματος αν, χωρίς να διατυπώσουν αντιρρήσεις, παρέβησαν τις υποχρεώσεις τους που καθορίζονται από το νόμο.

Τέλος επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 7α § 1 περ. ζ' εδ. 2 του ν.2190/1920, «Ο ισολογισμός πρέπει να περιέχει τα ατομικά στοιχεία των προσώπων που, κατά νόμο, τον πιστοποιούν».

5.7 Έκθεση του Δ.Σ. προς τη Γενική Συνέλευση των μετόχων

Συντάσσεται έκθεση του Δ.Σ. προς την τακτική γενική συνέλευση των μετόχων που πρόκειται να εγκρίνει τις οικονομικές καταστάσεις. Η έκθεση του Δ.Σ. αναφέρεται στη διαχείριση της χρήσης που αφορούν οι καταστάσεις και πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα όσα απαιτεί η § 3 του άρθρου 43α του ν.2190/1920 και να επαληθευθεί από τους ελεγκτές της εταιρίας.

Η έκθεση του Δ.Σ. δεν είναι δυνατό να αναπληρωθεί με έκθεση άλλου

οργάνου της εταιρίας, ούτε είναι δυνατό να ανατεθεί η σύνταξή της σε μέλος του Δ.Σ. ή σε τρίτο. Στην πράξη, βέβαια, την έκθεση συντάσσει κάποιος αρμόδιος υπάλληλος ή κάποιο μέλος του Δ.Σ., αλλά η έκθεση πρέπει να εγκριθεί από τα Δ.Σ. και να καταχωρηθεί στα πρακτικά συνεδριάσεων αυτού και να εμφανιστεί στη γενική συνέλευση ως έκθεση ολόκληρου του Δ.Σ. Αν δεν συνταχθεί έκθεση του Δ.Σ. ή η έκθεση δεν είναι σύμφωνη με το νόμο, επέρχεται ακυρότητα της απόφασης με την οποία εγκρίθηκε ο ισολογισμός.

5.7.1 Έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων από τους ελεγκτές

Σύμφωνα με τις διατάξεις της § 1 εδ. α' του άρθρου 36 του ν.2190/1920, «προκειμένου να ληφθεί έγκυρα απόφαση από τη Γενική Συνέλευση σχετικά με τους ετήσιους λογαριασμούς (ετήσιες οικονομικές καταστάσεις), αυτοί θα πρέπει να έχουν ελεγχθεί προηγουμένως από δύο τουλάχιστον ελεγκτές».

Οι ελεγκτές αυτοί, καθώς και οι αναπληρωματικοί, ορίζονται πάντοτε από την προηγούμενη γενική συνέλευση, εκτός από τους ελεγκτές της πρώτης χρήσης που είναι δυνατό να ονομαστούν στο καταστατικό ή να οριστούν από έκτακτη συνέλευση που συγκαλείται μέσα σε ένα τρίμηνο από τη σύσταση της εταιρίας.

Οι ανώνυμες εταιρίες (αλλά και οι Ε.Π.Ε. και οι ετερόρρυθμες κατά μετοχές εταιρίες) εκλέγουν υποχρεωτικά τους ελεγκτές τους από Ορκωτούς Ελεγκτές που είναι εγγεγραμμένοι στο Ειδικό Μητρώο Εταιριών Ορκωτών Ελεγκτών, εφόσον:

- Οι μετοχές τους είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο ή
- Το μετοχικό τους κεφάλαιο έχει αναληφθεί εν όλω ή εν μέρει από το κοινό με δημόσια εγγραφή ή

- Κατά την ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού τους σε δύο συνεχόμενες χρήσεις υπερβαίνουν τα αριθμητικά όρια των δύο από τα τρία παρακάτω κριτήρια που ορίζει η διάταξη του άρθρου 42α § 6 του ν.2190/1920, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 16 § 4 ν. 2919/2001 και ισχύουν από 1/1/2002:

1. Σύνολο ενεργητικού	1.500.000 €
2. Καθαρός κύκλος εργασιών	3.000.000 €
3. Μέσος όρος προσωπικού που απασχολήθηκε στη διάρκεια της χρήσης	50 άτομα

Εάν σε δύο συνεχόμενες χρήσεις η εταιρία παύσει να συγκεντρώνει τα δύο από τα τρία παραπάνω αριθμητικά όρια στη τρίτη χρήση απαλλάσσεται από τον έλεγχο των Ορκωτών Ελεγκτών.

Τα παραπάνω όρια είναι δυνατό να τροποποιούνται με αποφάσεις του Υπουργού Εμπορίου, με την προϋπόθεση ότι δε θα υπερβαίνουν ισόποσο τις ευρωπαϊκές λογιστικές μονάδες που καθορίζονται κάθε φορά, για κάθε μία από τις παραπάνω περιπτώσεις, προσαυξημένων κατά 10% (άρθρο 132 § 1 ν.2190/1920).

Στις εταιρίες που δεν υποχρεούνται, κατά τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις, σε έλεγχο από ορκωτούς ελεγκτές του ΣΟΕ, ο έλεγχος διενεργείται από ελεγκτές πτυχιούχους ανώτατων σχολών, που έχουν άδεια άσκησης οικονομολογικού επαγγέλματος από το οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος. Οι ελεγκτές αυτοί μπορούν να επαναδιορίζονται, όχι όμως για περισσότερες από πέντε εταιρικές χρήσεις (άρθρο 36α του ν.2190/1920).

Σε περίπτωση που η γενική συνέλευση παρέλειψε να εκλέξει ελεγκτές, είναι δυνατό ο Πρόεδρος Πρωτοδικών της έδρας της εταιρίας, ύστερα από αίτηση του Δ.Σ. ή κάποιου μετόχου ή και δανειστή της εταιρίας που να έχει συμφέρον για την ύπαρξη ελεγκτή, να προβεί στο διορισμό ελεγκτή, ορίζοντας ταυτόχρονα και την αμοιβή του.

Η παραπάνω διαδικασία πρέπει ν' ακολουθηθεί, αν οι ελεγκτές που

εκλέχτηκαν αποποιηθούν την εκλογή, ή μετέπειτα παραιτηθούν ή εκλείψουν και δεν υπάρχουν αναπληρωματικοί ή κι αυτοί αποποιηθούν. Επίσης, η ίδια διαδικασία πρέπει ν' ακολουθηθεί στην περίπτωση που το καταστατικό παρέλειψε να ορίσει ελεγκτές της πρώτης εταιρικής χρήσης και το Δ.Σ. δε συγκαλεί έκτακτη γενική συνέλευση.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η εξουσία του δικαστηρίου περιορίζεται στο διορισμό ελεγκτή και δεν έχει εξουσία να αντικαταστήσει τους ελεγκτές που έχουν εκλεγεί από τη γενική συνέλευση.

Δεν χωρεί μεταβίβαση της αρμοδιότητας των ελεγκτών. Οι ελεγκτές υποχρεούνται να εκτελέσουν τα καθήκοντά τους αυτοπροσώπως (Α.Κ. 684), γιατί οι ατομικές τους ιδιότητες άσκησαν ουσιαστική επίδραση για την εκλογή τους, το έργο τους δε είναι εξόχως εμπιστευτικό. Δεν κωλύονται όμως οι ελεγκτές να προσλαμβάνουν, με δική τους ευθύνη, βοηθούς στην εκτέλεση του έργου τους.

Οι ελεγκτές υποχρεούνται να υποβάλουν προς την τακτική γενική συνέλευση την έκθεσή τους ή, αν πρόκειται για Ορκωτούς Ελεγκτές, το «Πιστοποιητικό Ελέγχου» (άρθρα 37 § 1 ν.2190/1920 και 16 § 1 π.δ. 226/1992).

Οι οικονομικές καταστάσεις και αν ακόμη έχουν ψηφιστεί από τη γενική συνέλευση, είναι άκυρες, αν ψηφίστηκαν χωρίς να υπάρχει σχετική με αυτές έκθεση των ελεγκτών ή, κατά περίπτωση, χωρίς «Πιστοποιητικό Ελέγχου» Ορκωτών Ελεγκτών.

5.8. Προθεσμίες ολοκλήρωσης των διαδικασιών έγκρισης και υποβολής στη Διοίκηση των οικονομικών καταστάσεων

Οι προθεσμίες μέσα στις οποίες η ανώνυμη εταιρία διεκπεραιώνει τη διαδικασία σύνταξης, έγκρισης και υποβολής αρμοδίως των οικονομικών καταστάσεων παρουσιάζονται παρακάτω:

- Ημερομηνία κλεισίματος της χρήσης – Λήξη της χρήσης: 31/12 ή 30/6 κ.λ.π
- Κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων: Εντός 4 μηνών από τη λήξη της χρήσης
- Έγκριση των οικονομικών καταστάσεων από το Δ.Σ.: Πριν από την υποβολή της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος (υποβάλλεται μέσα σε 4 μήνες από τη λήξη της χρήσης)
- Δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων: 20 ημέρες πριν από την τακτική γενική συνέλευση των μετόχων
- Υποβολή στο Υπουργείο Ανάπτυξης (των οικονομικών καταστάσεων, της έκθεσης των ελεγκτών, της πρόσκλησης για τακτική γενική συνέλευση): 20 ημέρες τουλάχιστον πριν από την τακτική γενική συνέλευση των μετόχων
- Παροχή στους μετόχους (των οικονομικών καταστάσεων, των εκθέσεων του Δ.Σ., των εκθέσεων των ελεγκτών): 10 ημέρες πριν από την τακτική γενική συνέλευση των μετόχων
- Κατάρτιση πίνακα των μετόχων που έχουν δικαίωμα ψήφου: 48 ώρες πριν από την τακτική γενική συνέλευση των μετόχων (άρθρο 27 § 2 του ν.2190/1920)
- Έγκριση των οικονομικών καταστάσεων από την τακτική γενική συνέλευση των μετόχων: Εντός 6 μηνών από τη λήξη της χρήσης
- Υποβολή στο Υπουργείο Ανάπτυξης (κυρωμένου αντιγράφου των πρακτικών της Γ.Σ., αντίγραφα των εγκρινόμενων, οικονομικών καταστάσεων): Εντός 20 ημερών από την τακτική γενική συνέλευση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο
ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ Α.Ε.

6.1 Αντικείμενο του φόρου εισοδήματος στην ανώνυμη εταιρία

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 99 του ν.2238/1994, αντικείμενο του φόρου είναι:

- «Στις ημεδαπές γενικά ανώνυμες εταιρίες και εταιρίες περιορισμένης ευθύνης, με εξαίρεση τις τραπεζικές και ασφαλιστικές εταιρίες, το συνολικό καθαρό εισόδημα ή κέρδος που προκύπτει στην ημεδαπή ή αλλοδαπή. Τα διανεμόμενα κέρδη λαμβάνονται από το υπόλοιπο των κερδών, που απομένει μετά την αφαίρεση του αναλογούντος φόρου εισοδήματος.
- «Στις ημεδαπές τραπεζικές και ασφαλιστικές εταιρίες, το συνολικό καθαρό εισόδημα ή κέρδος, που προκύπτει στην ημεδαπή ή αλλοδαπή μετά την αφαίρεση του μέρους αυτών, που αναλογεί στα αφορολόγητα έσοδα ή στα εισοδήματα που φορολογούνται κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης. Για τον προσδιορισμό του μέρους των κερδών που αναλογούν στα αφορολόγητα έσοδα ή στα εισοδήματα που φορολογούνται κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης γίνεται επιμερισμός των συνολικών καθαρών κερδών, ανάλογα με το ύψος των φορολογούμενων εσόδων και των αφορολόγητων ή φορολογηθέντων κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης εσόδων. Περαιτέρω, σε περίπτωση διανομής, στα ανωτέρω προκύψαντα φορολογούμενου κέρδη προστιθέμενο μέρος των αφορολόγητων κερδών ή των φορολογούμενων κατ' ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης, που αναλογούν στα διανεμόμενα κέρδη με οποιαδήποτε μορφή, μετά την αναγωγή του εξευρισκόμενου αυτού ποσού σε μικτό ποσό με την προσθήκη του αναλογούντος σε αυτό φόρου.
- «Στις ημεδαπές ανώνυμες εταιρίες, οι οποίες απαλλάσσονται του φόρου εισοδήματος βάσει ειδικών διατάξεων νόμων, αντικείμενο φόρου είναι

τα κεφαλαιοποιούμενα ή διανεμόμενα με οποιαδήποτε μορφή κέρδη, μετά την ανάγωγή αυτών σε μικό ποσό με την προσθήκη του αναλογούντος σε αυτά φόρου εισοδήματος.

- «Στις δημόσιες, δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις και εκμεταλλεύσεις κερδοσκοπικού χαρακτήρα ανεξάρτητα αν αποτελούν ή όχι ίδια νομικά πρόσωπα, το συνολικό καθαρό εισόδημα ή κέρδος.
- «Στους συνεταιρισμούς που έχουν συσταθεί νόμιμα και στις ενώσεις αυτών, στο συνολικό καθαρό εισόδημα ή κέρδος που προκύπτει στην ημεδαπή ή αλλοδαπή, πριν από την αφαίρεση των χορηγούμενων εκπτώσεων στα μέλη τους. Τα διανεμόμενα κέρδη και οι χορηγούμενες εκπτώσεις στα μέλη λαμβάνονται από το υπόλοιπο των κερδών, που απομένει μετά την αφαίρεση του αναλογούντος φόρου εισοδήματος.

Για την εφαρμογή της διάταξης αυτής δεν λαμβάνονται υπόψη οι χορηγούμενες επί των τιμολογίων πωλήσεως εκπτώσεις σε διατιμημένα είδη και μέχρι των επιτρεπόμενων από τις εκάστοτε ισχύουσες αγορανομικές διατάξεις ποσοστών.

- «Στις αλλοδαπές επιχειρήσεις που λειτουργούν με οποιονδήποτε τύπο εταιρίας, καθώς και στους κάθε είδους αλλοδαπούς οργανισμούς οι οποίοι αποβλέπουν στην απόκτηση οικονομικών ωφελημάτων, το καθαρό εισόδημα ή κέρδος το οποίο προκύπτει από πηγή που βρίσκεται στην Ελλάδα, καθώς και το καθαρό κέρδος το οποίο προκύπτει από τη μόνιμη εγκατάσταση της επιχείρησης στην Ελλάδα κατά την έννοια του άρθρου 100. Για τον προσδιορισμό των φορολογητέων κερδών, προκειμένου για υποκαταστήματα αλλοδαπών τραπεζών και ασφαλιστικών επιχειρήσεων, που λειτουργούν νόμιμα στην Ελλάδα, τα οποία αποκτούν και εισοδήματα που απαλλάσσονται του φόρου ή εισοδήματα που φορολογούνται κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης, αφαιρούνται από τα καθαρά κέρδη που ορίζονται στο προηγούμενο κεφάλαιο, το μέρος αυτών που αναλογεί στα

πιο πάνω εισοδήματα, το οποίο εξευρίσκεται με επιμερισμό ανάλογα με τα ακαθάριστα έσοδα που υπόκεινται σε φορολογία και των απαλλασσομένων ή φορολογηθέντων κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης».

6.2 Προσδιορισμός του, από φορολογική άποψη, καθαρού εισοδήματος της χρήσης

6.2.1 Έννοια του καθαρού εισοδήματος

Το καθαρό εισόδημα της ανώνυμης εταιρίας, όπως και κάθε επιχειρήσεως που τηρεί βιβλία τρίτης κατηγορίας του ΚΒΣ, είναι η διαφορά μεταξύ ακαθάριστων εσόδων και εκπιπτόμενων δαπανών, όπως τα δύο αυτά μεγέθη προσδιορίζονται με βάση τις ισχύουσες φορολογικές διατάξεις, κατά την εξίσωση:

$$\text{Καθαρό Εισόδημα} = \text{Ακαθάριστα Έσοδα} - \text{Εκπιπτόμενες Δαπάνες}$$

Σύμφωνα με την § 7 του άρθρου 105 του ν.2238/1994, το ποσό που απομένει μετά την αφαίρεση από τα ακαθάριστα έσοδα των αναγνωριζόμενων ως εκπιπτόμενων δαπανών αποτελεί το συνολικό καθαρό εισόδημα των νομικών προσώπων της § 1 του άρθρου 101, μεταξύ των οποίων της ανώνυμης εταιρίας και της εταιρίας περιορισμένης ευθύνης. **Επιβάλλεται συνεπώς να προσδιορίσουμε ποια εννοούμε ακαθάριστα έσοδα και ποιες εκπιπτόμενες δαπάνες.**

6.2.2 Ακαθάριστα έσοδα

Σύμφωνα με το άρθρο 105 § 1 του ν.2238/1994:

«1. Ως ακαθάριστα έσοδα των νομικών προσώπων της παραγράφου 1 του άρθρου 101 λαμβάνονται:

α) Το τίμημα των οριστικών πωλήσεων που έχουν πραγματοποιηθεί, καθώς και οι αμοιβές από παροχή υπηρεσιών που έχουν αποκτηθεί.

β) Το εισόδημα από ακίνητα, από κινητές αξίες, από συμμετοχή σε άλλες εμπορικές επιχειρήσεις, από γεωργικές επιχειρήσεις, όπως αυτό προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 13 παράγραφοι 1, 20, 21, 22, 24, 25, 28 παράγραφοι 2 και 3, 30, 37, 40, 41 καθώς και κάθε εισόδημα από οποιαδήποτε άλλη πηγή σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 3 του άρθρου 48».

6.2.3 Εκπιπόμενες δαπάνες

Εκπιπόμενες δαπάνες στις ημεδαπές ανώνυμες εταιρίες

Σύμφωνα με τις διατάξεις των §§ 2 και 6 του άρθρου 105 του ν.2238/1994:

«2. Από τα ακαθάριστα έσοδα της προηγούμενης παραγράφου, εκπίπτουν οι δαπάνες απόκτησης εισοδήματος όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 31. Τα έξοδα μισθοδοσίας εργαζομένου σε ανώνυμη εταιρία και συνδεδεμένου με διοικητικό σύμβουλο της εταιρίας αυτής με συγγενικό δεσμό εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι και τον τέταρτο βαθμό εκπίπτουν μόνον, εφόσον καταβλήθηκαν οι ασφαλιστικές εισφορές κύριας ή επικουρικής υποχρεωτικής ασφάλισης στο ΙΚΑ ή άλλους ασφαλιστικούς οργανισμούς».

«6. Πλέον των αναφερόμενων στις προηγούμενες παραγράφους δαπανών, από τα ακαθάριστα έσοδα των ημεδαπών ανώνυμων εταιριών εκπίπτουν και οι ακόλουθες:

- α) Τα ποσά που καταβάλλει ημεδαπή ανώνυμη εταιρία για την εξαγορά ιδρυτικών τίτλων αυτής, καθώς και οι τόκοι που καταβάλλει στους κατόχους Ιδρυτικών τίτλων της, εφόσον οι τόκοι αυτοί δεν προέρχονται από τα κέρδη της.
- β) Οι τόκοι που καταβάλλει ημεδαπή ανώνυμη εταιρία στους κατόχους προνομιούχων μετοχών αυτής, εφόσον οι τόκοι δεν προέρχονται από τα κέρδη της.

γ) Οι αμοιβές και αποζημιώσεις μελών του διοικητικού συμβουλίου που βαρύνουν την ίδια των ανώνυμη εταιρία, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 24 του Κ.Ν. 2190/1920».

Δηλαδή, σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, από τα ακαθάριστα έσοδα εκπίπτουν:

- Οι δαπάνες που κατονομάζονται στο άρθρο 31
- Τα έξοδα μισθοδοσίας εργαζομένου στην Α.Ε. και συνδεδεμένου με διοικητικό σύμβουλο της εταιρίας με συγγενικό δεσμό μέχρι και τον 4^ο βαθμό, εφόσον καταβλήθηκαν οι ασφαλιστικές εισφορές
- Τα ποσά που καταβάλλει η ημεδαπή Α.Ε. για την εξαγορά ιδρυτικών τίτλων αυτής
- Οι τόκοι που καταβάλλει η ημεδαπή Α.Ε. στους κατόχους ιδρυτικών τίτλων αυτής, εφόσον οι τόκοι αυτοί δεν προέρχονται από τα κέρδη της
- Οι τόκοι που καταβάλλει η ημεδαπή Α.Ε. στους κατόχους προνομιούχων μετοχών αυτής, εφόσον οι τόκοι αυτοί δεν προέρχονται από τα κέρδη της
- Οι αμοιβές και αποζημιώσεις μελών Δ.Σ. που βαρύνουν την ίδια την Α.Ε., σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 24 § 2 του ν.2190/1920

Σύνολο εκπιπτόμενων δαπανών

XXXXXX

6.3 Φορολογική διάκριση των εισοδημάτων της ανώνυμης εταιρίας

6.3.1 Απαρίθμηση των κατηγοριών εισοδημάτων της ανώνυμης εταιρίας

Συναφής με την προαναφερόμενη διάκριση των εισοδημάτων των εταιριών είναι και η διάταξη της § 8 του άρθρου 31 του ν.2238/1994, που ορίζει ότι «σε περίπτωση κατά την οποία στα ακαθάριστα έσοδα περιλαμβάνονται και έσοδα που απαλλάσσονται του φόρου εισοδήματος ή φορολογούνται κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης ή έσοδα από μερίσματα και κέρδη από συμμετοχή σε ημεδαπές εταιρίες, για τον υπολογισμό του καθαρού κέρδους της επιχείρησης που υπόκειται σε φορολογία, το συνολικό ποσό των δαπανών που πρόκειται να εκπεσθεί μειώνεται κατά τα εξής ποσά δαπανών, που βαρύνουν τα πω πάνω ακαθάριστα έσοδα:

«α) Ποσό των χρεωστικών τόκων που εξευρίσκεται με επιμερισμό των τόκων αυτών μεταξύ των υποκείμενων στη φορολογία ακαθάριστων εσόδων και αυτών που αναφέρονται πιο πάνω.

«β) Ποσοστό πέντε τοις εκατό (5%) των εσόδων που απαλλάσσονται της φορολογίας ή φορολογούνται κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης ή των εσόδων από μερίσματα και κέρδη από συμμετοχή σε άλλες ημεδαπές επιχειρήσεις, ως λοιπές δαπάνες. Το ποσό αυτό δεν μπορεί να υπερβαίνει το είκοσι τοις εκατό (20%) των πάσης φύσεως δαπανών της επιχείρησης. Τα ποσά αυτά προστίθενται ως λογιστικές διαφορές.

Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής δεν εφαρμόζονται για τραπεζικές, ασφαλιστικές επιχειρήσεις, εταιρίες επενδύσεων χαρτοφυλακίου και αμοιβαία κεφάλαια» .

Δηλαδή σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, οι προαναφερόμενες κατηγορίες εισοδημάτων επιβαρύνονται με αναλογία δαπανών που εξευρίσκονται ως εξής:

6.4. Φορολογική αντιμετώπιση των εσόδων από τα οποία παρακρατείται φόρος εισοδήματος που δεν εξαντλεί τη φορολογική υποχρέωση

6.4.1 Ισχύουσες διατάξεις

Σε ορισμένες κατηγορίες εισοδημάτων ενεργείται παρακράτηση φόρου εισοδήματος στην πηγή, δηλαδή από την επιχείρηση που θα καταβάλλει το εισόδημα κατά το χρόνο της καταβολής ή της πίστωσης του δικαιούχου. Με τον παρακρατημένο φόρο εισοδήματος δεν εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση του δικαιούχου. Τα εισοδήματα αυτά συμπεριλαμβάνονται στο ακέραιο (στο συνολικό ποσό) στο φορολογητέο εισόδημα του δικαιούχου στη χρήση που αυτός τα απέκτησε και φορολογούνται με τον κανονικό συντελεστή φορολογίας της επιχειρήσεως (35% ή 32%). Από τον προκύπτοντα όμως αυτόν φόρο αφαιρείται ο φόρος που παρακρατήθηκε από την επιχείρηση που πραγματοποίησε και διένειμε το εισόδημα. Ο παρακρατημένος, συνεπώς, φόρος στην κατηγορία αυτή εισοδημάτων αποτελεί, τρόπον τινά, προκαταβολή έναντι του φόρου εισοδήματος της χρήσης στην οποία πραγματοποιήθηκε και στην οποία χρήση φορολογείται πλήρως το εισόδημα, ανεξάρτητα αν αυτό διανέμεται ή παραμένει «σε νέο». Τα εισοδήματα της κατηγορίας αυτής αναφέρονται στα άρθρα 54-58 του ν.2238/1994. Τέτοια εισοδήματα είναι π.χ.:

- Οι τόκοι των δανείων που χορήγησε η επιχείρηση, από τους οποίους παρακρατείται φόρος 20%.
- Οι τόκοι των ομολογιακών δανείων των ανώνυμων εταιριών, από τους

οποίους παρακρατείται φόρος 20%.

- Οι αμοιβές ελευθερίων επαγγελματιών, από τις οποίες, παρακρατείται φόρος 20%.
- Τα ποσά που καταβάλλει το Δημόσιο, κ.λπ. για προμήθειες αγαθών ή λήψη υπηρεσιών επί των οποίων παρακρατείται φόρος με βάση τα προβλεπόμενα από το νόμο ποσοστά (άρθρο 55 § 1 στ).

Ο παρακρατημένος φόρος εισοδήματος στην πηγή εκπίπτει από το ποσό της προκαταβολής του φόρου εισοδήματος έναντι του φόρου εισοδήματος της διανυόμενης χρήσης (άρθρο 111 § 3 του ν.2238/1994).

6.5 Φορολογική αντιμετώπιση των κατά ειδικό τρόπο φορολογούμενων εσόδων

6.5.1 Ισχύουσες διατάξεις

Με την § 3 του άρθρου 106 ορίζεται ότι «οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται ανάλογα και επί διανομής κερδών από εταιρίες περιορισμένης ευθύνης, ημεδαπές ανώνυμες εταιρίες, πλην τραπεζικών και ασφαλιστικών και από συνεταιρισμούς, στα κέρδη των οποίων περιλαμβάνονται και κέρδη προσδιορισθέντα ή φορολογηθέντα κατά ειδικό τρόπο».

Ορισμένα εισοδήματα υποβάλλονται σε μειωμένη φορολογία εισοδήματος με βάση ρητές φορολογικές διατάξεις κατά τη χρήση που τα εισοδήματα αυτά πραγματοποιήθηκαν. Ο φόρος επί των εισοδημάτων αυτών παρακρατείται και αποδίδεται στο Δημόσιο από την καταβάλλουσα τα εισοδήματα επιχείρηση, ενώ η αποκτώσα αυτά επιχείρηση καταχωρεί το συνολικό τους ποσό στους αρμόδιους λ/σμούς των εσόδων, και τον παρακρατημένο φόρο στο λ/σμό 33.13 «Ελληνικό Δημόσιο-προκαταβλημένοι και παρακρατημένοι φόροι».

Τέτοια εισοδήματα είναι π.χ. οι τόκοι των καταθέσεων σε τράπεζες μέχρι 31.12.2001, τα κέρδη από πώληση μετοχών μη εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αθηνών, κ.λπ.

Σε περίπτωση που δικαιούχος του εισοδήματος των υπό συζήτηση εσόδων είναι φυσικό πρόσωπο ή προσωπικές εταιρίες, με το φόρο που παρακράτησε αυτός που κατέβαλε το εισόδημα, επήλθε πλήρης εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης του διανέμοντος και του δικαιούχου του εισοδήματος, ο οποίος αναγράφει απλώς τα εισοδήματα αυτά στη φορολογική του δήλωση προκειμένου να δικαιολογήσει εισόδημα για την απόκτηση περιουσιακών στοιχείων «(πόθεν έσχες)».

Σε περίπτωση όμως που δικαιούχος των εισοδημάτων είναι ανώνυμη εταιρία ή εταιρία περιορισμένης ευθύνης καθώς και τα λοιπά πρόσωπα του άρθρου 101 § 1 του ν.2238/1994, επέρχεται μεν εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης σε επίπεδο εταιρίας, όχι όμως και σε επίπεδο μετόχου ή εταίρου, αφού σε περίπτωση που διανεμηθούν (ή κεφαλαιοποιηθούν) τα εισοδήματα αυτά υποβάλλονται σε πλήρη φορολογία, όπως και τα αφορολόγητα έσοδα. Στην περίπτωση αυτή από τον οφειλόμενο φόρο αφαιρείται ο παρακρατημένος κατά την πραγματοποίηση του εισοδήματος φόρος. Πράγματι, το άρθρο 109 § 4β, του ίδιου ν.2238/1994 ορίζει ότι από το συνολικό ποσό του φόρου εκπίπτει «Ο φόρος που αναλογεί στο μέρος των φορολογηθέντων κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης εισοδημάτων, που διανέμονται και με τα οποία έχουν προσαυξηθεί τα υποκείμενα σε φορολογία κέρδη του νομικού προσώπου, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγρ. 3 του άρθρου 106» του ίδιου νόμου.

Κατ' αναλογία των όσων αναφέρουμε αμέσως παρακάτω σχετικά με τα αφορολόγητα έσοδα, το συνολικό ποσό του φόρου επί των κατά ειδικό τρόπο φορολογημένων εσόδων, που θα υπολογιστεί τμηματικά επί των διανεμόμενων εκάστοτε ποσών, δεν μπορεί να υπερβεί το φόρο επί του ονομαστικού ποσού των εσόδων αυτών επί το συντελεστή φορολογίας της

εταιρίας 35% ή 32%. Δηλαδή:

[Συνολικό ποσό φόρου επί των κατ' ειδικό τρόπο φορολογημένων εσόδων = Συνολικό (μικτό) ποσό των κατ' ειδικό τρόπο φορολογημένων εσόδων x 35% ή 32%].

Ομοίως, το συνολικό ποσό του παρακρατούμενου φόρου εισοδήματος επί των κατά ειδικό τρόπο φορολογημένων εσόδων που συμψηφίζεται με τον οφειλόμενο φόρο εισοδήματος της εταιρίας τμηματικά στις χρήσεις που γίνεται διανομή των τόκων αυτών, δεν μπορεί να υπερβεί το 15% του ονομαστικού ποσού των υπό συζήτηση εσόδων:

Δηλαδή:

[Συνολικό ποσό παρακρατούμενου φόρου επί των κατ' ειδικό τρόπο φορολογημένων εσόδων = Συνολικό (μικτό) ποσό των κατ' ειδικό τρόπο φορολογημένων εσόδων x 35% ή 32%].

6.6 Φορολογική αντιμετώπιση των αφορολόγητων εσόδων

6.6.1 Ισχύουσες διατάξεις

Με την § 2 του άρθρου 106 του ν.2238/1994 ορίζεται ότι:

«Αν στα καθαρά κέρδη, που προκύπτουν από ισολογισμούς συνεταιρισμών, εταιριών περιορισμένης ευθύνης και ημεδαπών ανώνυμων εταιριών, πλην τραπεζικών και ασφαλιστικών, συμπεριλαμβάνονται και έσοδα αφορολόγητα, για τον προσδιορισμό των φορολογητέων κερδών του νομικού προσώπου προστίθεται σε αυτά το μέρος των αφορολόγητων εσόδων, που αναλογεί στα διανεμόμενα κέρδη με οποιαδήποτε μορφή, μετά την αναγωγή του εξευρισκόμενου αυτού ποσού σε μικτό ποσό με την προσθήκη του αναλογούντος σε αυτό φόρου».

Εξάλλου, σύμφωνα με την § 1 εδ. β, του ίδιου άρθρου «σε περίπτωση όμως, που στα καθαρά κέρδη ημεδαπής ανώνυμης εταιρίας, εταιρίας

περιορισμένης ευθύνης και συνεταιρισμού, συμπεριλαμβάνονται, εκτός από τα μερίσματα και τα κέρδη από συμμετοχή σε άλλες εταιρίες, που αναφέρονται πιο πάνω, και εισοδήματα φορολογηθέντα κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης ή αφορολόγητα έσοδα και περαιτέρω λαμβάνει χώρα διανομή κερδών, για τον προσδιορισμό των διανεμόμενων κερδών, που αναλογούν στα εισοδήματα, που προβλέπουν οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του παρόντος άρθρου, λαμβάνονται τα συνολικά καθαρά κέρδη, που προκύπτουν από τους ισολογισμούς των νομικών αυτών προσώπων».

Για λόγους οικονομικής αναπτύξεως ο φορολογικός νομοθέτης απαλλάσσει της φορολογίας ορισμένα έσοδα, η έκταση των οποίων προοδευτικά περιορίζεται ώστε σήμερα αφορολόγητα έσοδα να είναι ελάχιστα.

Σε περίπτωση που δικαιούχοι των εισοδημάτων από αφορολόγητα έσοδα είναι φυσικά πρόσωπα και προσωπικές εταιρίες, τα έσοδα αυτά είναι πράγματι αφορολόγητα και αναγράφονται στη δήλωση φορολογίας των δικαιούχων μόνο για τη δικαιολόγηση εισοδήματος απόκτησης περιουσιακών στοιχείων («πόθεν έσχες»).

Στην περίπτωση όμως που δικαιούχοι των εισοδημάτων από αφορολόγητα έσοδα και ανώνυμες και περιορισμένης ευθύνης εταιρίες και λοιπά νομικά πρόσωπα του άρθρου 101 του ν.2238/1994, το αφορολόγητο των εσόδων έχει την έννοια της αναστολής φορολόγησής τους μέχρι της διανομής τους, οπότε υποβάλλονται σε φορολογία εισοδήματος όπως και τα φορολογούμενα έσοδα.

Σε περίπτωση που η χρήση στην οποία πραγματοποιούνται τα αφορολόγητα έσοδα καταλείπει ζημία ή τα κέρδη που προέκυψαν είναι ανεπαρκή για το σχηματισμό του αποθεματικού αυτού, η επιχείρηση, κατά τα ισχύοντα, χάνει το φορολογικό πλεονέκτημα του σχηματισμού του αφορολόγητου αυτού αποθεματικού.

Κατά πάγια φορολογική αρχή, τα διανεμόμενα (ή κεφαλαιοποιούμενα) αφορολόγητα έσοδα και αποθεματικά φορολογούνται κατά το χρόνο της διανομής τους και συνεπώς, όπως προαναφέραμε, το φορολογικό πλεονέκτημα «του αφορολόγητου» των εσόδων αυτών διαρκεί για όσο χρόνο τα αφορολόγητα έσοδα ή αποθεματικά παραμένουν αδιάθετα, εμφανιζόμενα στην καθαρή θέση της επιχειρήσεως. Σε περίπτωση όμως διαθέσεώς τους, το αφορολόγητο αίρεται και τα διανεμόμενα ποσά αυτών υποβάλλονται σε φόρο εισοδήματος. Κατά την καινοτομία που επήλθε μάλιστα με το ν.2065/1992, εφόσον στη χρήση που πραγματοποιήθηκαν τα αφορολόγητα έσοδα λαμβάνει χώρα διανομή κερδών, τεκμαίρεται ότι στα διανεμόμενα κέρδη συμμετέχουν αναλογικά και τα αφορολόγητα έσοδα και το διανεμόμενο ποσό αυτών υποβάλλεται σε φορολογία εισοδήματος.

Σύμφωνα με τα προαναφερόμενα, με τις διατάξεις του άρθρου 106 § 2 του ν.2238/1994 ορίζεται ότι «αν στα καθαρά κέρδη, που προκύπτουν από ισολογισμούς συνεταιρισμών, εταιριών περιορισμένης ευθύνης και ημεδαπών ανώνυμων εταιριών, πλην τραπεζικών και ασφαλιστικών, συμπεριλαμβάνονται και έσοδα αφορολόγητα, για τον προσδιορισμό των φορολογημένων κερδών του νομικού προσώπου προστίθεται σε αυτά το μέρος των αφορολόγητων εσόδων, που αναλογεί στα διανεμόμενα κέρδη με οποιαδήποτε μορφή, μετά την αναγωγή του εξευρισκομένου αυτού ποσού σε μικτό ποσό με την προσθήκη του αναλογούντος σε αυτό φόρου».

Δηλαδή, σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, στα φορολογητέα κέρδη της χρήσης στην οποία πραγματοποιήθηκαν τα αφορολόγητα έσοδα προστίθεται και ποσό αφορολόγητων εσόδων που υπολογίζονται ως εξής:

$$\frac{\text{Διανεμόμενα κέρδη της χρήσεως}}{\text{Λογιστικά κέρδη της χρήσεως}} \times \text{Αφορολόγητα έσοδα} = A$$

$$\text{Φόρος που αναλογεί στο } \frac{A}{0,65} \text{ ή } \frac{A}{0,68}, \text{ έστω } B$$

$$\text{Ποσό που προστίθεται στο φορολογητέο εισόδημα} = A + B$$

Η αναγωγή των διανεμόμενων αφορολόγητων εσόδων σε μικτό ποσό,

με την προσθήκη του αναλογούντος φόρου, γίνεται επειδή τα διανεμόμενα κέρδη της χρήσης (που αποτελούν τον αριθμητή του παραπάνω κλάσματος) διανέμονται στους δικαιούχους (μετόχους, μέλη Δ.Σ., κ.λπ.) φορολογημένα. Συνεπώς, από τα αφορολόγητα έσοδα πρέπει να αντλείται το ποσό που διανέμεται στους μετόχους και λοιπούς δικαιούχους αλλά και το ποσό του φόρου εισοδήματος που αναλογεί στο διανεμόμενο αυτό ποσό, προκειμένου να εξευρεθεί το αδιανεμήτο ποσό των αφορολόγητων εσόδων που παραμένει εις νέο και το οποίο πρέπει να εμφανιστεί στην πίστωση του λ/σμού 41.90.

Τα αναγόμενα όμως σε μικτά διανεμόμενα, στη διαδρομή των χρήσεων, ποσά αφορολόγητων εσόδων σε καμία περίπτωση δεν είναι δυνατό να ανέλθουν συνολικά σε ποσό μεγαλύτερο του ονομαστικού ποσού των πραγματοποιημένων αφορολόγητων εσόδων.

Η αντίθετη γνώμη, ότι δηλαδή τα συνολικά ποσά των διανεμόμενων αφορολόγητων εσόδων ανάγονται σε μικτά και επί του μικτού ποσού υπολογίζεται ο φόρος εισοδήματος 35% ή 32%, κατά περίπτωση, τότε ο συντελεστής φορολογίας των εσόδων αυτών ανέρχεται σε μεγαλύτερο ποσοστό, αντίληψη που αντίκειται στις διατάξεις του άρθρου 109 του ν.2238/1994, που επιβάλλουν φόρο εισοδήματος επί όλων των εισοδημάτων της ανώνυμης εταιρίας κ.λπ. με συντελεστή 35% ή 32%, με ειδική εξαίρεση τα εισοδήματα από ακίνητα στα οποία ο νόμος με ρητή διάταξη επιβάλλει συμπληρωματικό φόρο 3%.

Για την ενίσχυση της επιχειρηματολογίας αυτής, υποθέτουμε ότι σε μια χρήση η εταιρία πραγματοποίησε μόνο αφορολόγητα έσοδα και τα οποία εξολοκλήρου διανέμει στους μετόχους.

Ο φόρος εισοδήματος επί των διανεμόμενων αφορολόγητων εσόδων θα υπολογιστεί με το συντελεστή φορολογίας της εταιρίας (35% ή 32%) επί του ονομαστικού ποσού των εσόδων, χωρίς να γίνεται αναγωγή του ποσού αυτού σε μικτό με την προσθήκη του αναλογούντος φόρου.

6.7. Προσδιορισμός του φορολογητέου εισοδήματος, υπολογισμός και καταβολή του οφειλόμενου φόρου της ανώνυμης εταιρίας

6.7.1 Συνοπτικός πίνακας προσδιορισμού του φορολογητέου εισοδήματος

Ο προσδιορισμός του φορολογητέου εισοδήματος της ανώνυμης εταιρείας απεικονίζεται συνοπτικά στον ακόλουθο πίνακα

	Συνολικό καθαρό εισόδημα βάσει ισολογισμού χρήσης	xx	
	Ή ζημία βάσει ισολογισμού χρήσης		(xx)
Προσθέτονται	1. Φόροι που δεν εκπίπτουν	xx	
(Σε περίπτωση	2. Ποσό αποσβέσεων που εκτέστηκε πλέον των νομίμων	xx	
ζημίας	3. Πρόσθετοι φόροι – προσαυξήσεως – πρόστιμα ΚΒΣ	xx	
αφαιρούνται):	4. Δαπάνες αυτοκινήτων που δεν αναγνωρίζονται για έκπτωση	xx	
	5. Λοιπές δαπάνες που δεν αναγνωρίζονται για έκπτωση	xx	
	6. Δαπάνες που αφορούν αφορ. έσοδα ή έσοδα φορολογ. κατ' ειδικό τρόπο ή έσοδα από μερίσματα και συμμετοχές	xx	xx
	Άθροισμα ή υπόλοιπο	xx	xx
Αφαιρούνται	1.Υπόλοιπο καθαρών κερδών που μεταφέρθηκε από προηγούμενη χρήση	xx	
(Σε περίπτωση	2. Μερίσματα ή κέρδη από συμμετοχές	xx	
ζημίας	3. Έσοδα φορολογηθέντα κατά ειδικό τρόπο		
αφαιρούνται):	4. Έσοδα αφορολόγητα	xx	
	5. Κέρδη από πώληση χρεογράφων	xx	(xx)
	Κέρδη χρήσης	xx	xx
	Ζημίες χρήσης		(xx)
	Διανεμόμενα κέρδη:		
	Μερίσματα	xx	
	Αμοιβές μελών Δ.Σ.	xx	

Διανεμόμενα κέρδη στο προσωπικό	xx	
Σύνολο	xx	
Προσθέτονται: 1. Μέρος αφορολ. εσόδων που αναλογούν στα διανεμόμενα	xx	
$\left[\frac{\text{Διανεμόμενα κέρδη... x .. Αφορολόγητα έσοδα}}{\text{Κέρδη Ισολογισμού}} \right]$		
2. Πλέον: Φόρος που αναλογεί στο πιο πάνω ποσό	xx	
3. Μέρος κερδών φορολογηθέντων κατά ειδικό τρόπο που αναλογούν στα διανεμόμενα	xx	
$\left[\frac{\text{Διανεμόμενα κέρδη... x Κέρδη φορολογημένα κατ' ειδικό τρόπο...}}{\text{Κέρδη Ισολογισμού}} \right]$		
4. Πλέον: Φόρος που αναλογεί στο πιο πάνω ποσό	xx	xx
Κέρδη ή Ζημία		xx
Μείον: Ζημία παρελθουσών χρήσεων		(xx)
ΚΕΡΔΗ Ή ΖΗΜΙΕΣ ΜΕΤΑ ΦΟΡΟΛ. ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ		xx
ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΑΦΟΡ. ΑΠΟΘ/ΚΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞ. ΝΟΜΩΝ		
1. Αφορολόγητη έκπτωση ν.1892/1990	xx	
5. Αφορολόγητο αποθεματικό επενδύσεων ν.1828/1989	xx	
6. Αφορολόγητο αποθεματικό ν.2601/1998	xx	(xx)
ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΑ ΚΕΡΔΗ Ή ΖΗΜΙΑ		xx

6.8. Συντελεστές υπολογισμού του φόρου εισοδήματος

Σύμφωνα με την §1 του άρθρου 109 του ν.2238/1994, όπως αντικαταστάθηκε με την §7 του άρθρου 3 του ν. 2579/1998 και των §1 του άρθρου 6 του ν.2873/2000, ορίζει ότι:

Ο φόρος υπολογίζεται στο *συνολικό φορολογητέο εισόδημα* του υπόχρεου νομικού προσώπου, με φορολογικούς συντελεστές, οι οποίοι καθορίστηκαν, κατά κατηγορία υποχρέων, ως εξής:

Επιπλέον των προαναφερομένων ποσοστών φόρου επιβάλλεται και συμπληρωματικός φόρος στο εισόδημα από ακίνητα που αποκτά η εταιρία με συντελεστή 3%.

Σύμφωνα λοιπόν, με την παραπάνω διάταξη, από 30.6.1992 και

εφεξής ο φόρος εισοδήματος των ανώνυμων εταιριών υπολογίζεται επί του συνολικού φορολογητέου εισοδήματος της εταιρίας πριν από την αφαίρεση των διανεμόμενων κερδών.

Ο συντελεστής φορολογίας των κερδών της ανώνυμης εταιρίας ανέρχεται σύμφωνα με τα παραπάνω σε 35% ή 32% και ισχύει για όλες τις κατηγορίες των ανώνυμων εταιριών: βιομηχανικές, εμπορικές, ξενοδοχειακές κλπ. (άρθρο 109 § 1 ν.2238/94).

6.9. Προσδιορισμός του ποσού του οφειλόμενου φόρου εισοδήματος της χρήσης

Ο φόρος εισοδήματος εξευρίσκεται με πολλαπλασιασμό του φορολογητέου εισοδήματος επί το συντελεστή φορολογίας της εταιρίας (35% ή 32%). Δηλαδή:

[Φόρος εισοδήματος = Φορολογητέο εισόδημα x Συντελεστής φορολογίας 35% ή 32%]

Περαιτέρω με τις διατάξεις του άρθρου 109 § 4 του ν.2238/1994 ορίζεται ότι από το συνολικό ποσό του φόρου, που αναλογεί στο φορολογούμενο εισόδημα και τον συμπληρωματικό φόρο, εκπίπτουν:

- α.** Ο φόρος που προκαταβλήθηκε έναντι του φόρου εισοδήματος της κλειόμενης χρήσης, όπως αμέσως παρακάτω εκτίθεται.
- β.** Ο φόρος που παρακρατήθηκε από τα εισοδήματα της κλειόμενης χρήσης και ο οποίος παρακολουθείται στο λ/σμό 33.13.
- γ.** Ο φόρος που αναλογεί στο μέρος των φορολογηθέντων κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης εισοδημάτων που διανέμονται.
- δ.** Ο φόρος που αποδεδειγμένα καταβλήθηκε στην αλλοδαπή για το εισόδημα που προέκυψε σε αυτήν και υπόκειται σε φόρο. Ο φόρος αυτός σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να είναι ανώτερος από το ποσό του φόρου που αναλογεί για το εισόδημα αυτό στην Ελλάδα.

Τέλος όταν το ποσό του φόρου που προκαταβλήθηκε ή παρακρατήθηκε είναι μεγαλύτερο από το φόρο που αναλογεί, η επιπλέον διαφορά συμψηφίζεται στο υπόλοιπο ποσό που προκύπτει για βεβαίωση.

Προκαταβολή (προείσπραξη) του φόρου εισοδήματος

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 111 του ν.2238/1994, έναντι του φόρου που αναλογεί στο εισόδημα της διανυόμενης διαχειριστικής περιόδου, ο προϊστάμενος της αρμόδιας ΔΟΥ, «με βάση την οριστική δήλωση του νομικού προσώπου ή τον οριστικό τίτλο βεβαιώνει ποσό ίσο με το πενήντα πέντε τοις εκατό (55%) του φόρου που αναλογεί στα εισοδήματα της διαχειριστικής περιόδου». Το ποσό αυτό αυξάνεται σε εξήντα τοις εκατό (60%) ειδικά για τις τραπεζικές ημεδαπές ανώνυμες εταιρίες και τα υποκαταστήματα αλλοδαπών τραπεζών που λειτουργούν νόμιμα στην Ελλάδα.

Τα ποσά του φόρου που εισπράττονται στην πηγή με παρακράτηση (π.χ. εισόδημα της α.ε από πωλήσεις στο Δημόσιο, από τόκους καταθέσεων της εταιρίας σε τράπεζες, από τόκους χορηγηθέντων δανείων), εκπίπτουν από το ποσό που, σύμφωνα με τα παραπάνω, πρέπει να βεβαιωθεί, ενώ δεν εκπίπτουν τα ποσά του φόρου που έχουν παρακρατηθεί σε εισοδήματα φορολογούμενα κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης (π.χ. κέρδη από πώληση μετοχών μη εισηγμένων στο Χρηματιστήριο).

Όταν το ποσό του φόρου που προκαταβλήθηκε ή παρακρατήθηκε είναι μεγαλύτερο από το φόρο που αναλογεί, η επιπλέον διαφορά συμψηφίζεται στο υπόλοιπο ποσό που προκύπτει για βεβαίωση (άρθρο 109 § 5 ν.2238/1994).

Σημειώνεται ότι προκαταβολή φόρου εισοδήματος δεν βεβαιώνεται στην περίπτωση διανομής ή κεφαλαιοποίησης κερδών α.ε. που απαλλάσσονται του φόρου εισοδήματος βάσει ειδικών διατάξεων νόμων,

καθώς και στις περιπτώσεις των εισοδημάτων που ορίζονται από τις §§ 4 και 5 του άρθρου 106 ν.2238/1994, δηλαδή στις περιπτώσεις διανομής ή κεφαλαιοποιήσεως αφορολόγητων αποθεματικών ή αποθεματικών προερχόμενων από εισοδήματα που έχουν φορολογηθεί κατά ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρεώσεως (άρθρο 111 § 6 ν.2238/1994).

Σε περίπτωση που η διαχειριστική περίοδος της ανώνυμης εταιρίας είναι μεγαλύτερη από δώδεκα μήνες, ο προκαταβλητέος φόρος πρέπει να υπολογίζεται στο εισόδημα της δωδεκάμηνης περιόδου και όχι στο εισόδημα της μεγαλύτερης περιόδου.

Αν το φορολογητέο εισόδημα της εταιρίας μειωθεί κατά ποσοστό 25% και πάνω, η εταιρία δικαιούται, με αίτησή της προς τον προϊστάμενο ΔΟΥ, να ζητήσει τη μείωση του φόρου που βεβαιώθηκε. Η αίτηση υποβάλλεται μέσα σε εννέα (9) μήνες από την ημέρα έναρξης της νέας διαχειριστικής περιόδου και ο προϊστάμενος ΔΟΥ υποχρεούται, το αργότερο μέσα σε ένα τρίμηνο από την υποβολή της αίτησης να προβεί στην επαλήθευση της αίτησης και να ανακοινώσει στο φορολογούμενο το αποτέλεσμα του ελέγχου (άρθρο 111 § 4 σε συνδυασμό με το άρθρο 53 του ν.2238/1994).

Το ποσό της βεβαιούμενης προκαταβολής καταβάλλεται μαζί με το φόρο εισοδήματος, δηλαδή σε οκτώ (8) ίσες μηνιαίες δόσεις, από τις οποίες η μεν πρώτη με την υποβολή της εμπρόθεσμης δήλωσης, οι δε υπόλοιπες επτά, την τελευταία εργάσιμη ημέρα των επτά επόμενων, από την υποβολή της δήλωσης μηνών (άρθρο 110 § 1).

6.10. Παράδειγμα υπολογισμού προκαταβολής φόρου εισοδήματος

Έστω π.χ., ότι ο φόρος εισοδήματος της α.ε. X, βάσει της δηλώσεως φόρου εισοδήματος που υπέβαλε για τη χρήση 20+2, ανέρχεται σε € 240.000 και ότι στα εισοδήματα της χρήσης 20+2 που δήλωσε

περιλαμβάνονται και τόκοι έσοδα € 12.000, για τους οποίους παρακρατήθηκε φόρος € 2.400 και τόκοι καταθέσεων 6.000, για τους οποίους παρακρατήθηκε φόρος 900. Το ποσό του προκαταβλητέου φόρου εισοδήματος έναντι του εισοδήματος της διανυόμενης χρήσης 20+3 βρίσκεται ως εξής:

- Φόρος εισοδήματος	240.000 €
- Προκαταβλητέος φόρος (120.000 € x 55%)	132.000 €
	<hr/>
Μείον: Φόρος που παρακρατήθηκε στην πηγή και του οποίου επιτρέπεται η αφαίρεση από τον προκαταβλητέο φόρο	3.300 €
	<hr/>
Ποσό προκαταβλητέου φόρου	128.700 €
	<hr/>

6.11. Προθεσμίες υποβολής της δηλώσεως φόρου εισοδήματος

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 107 του ν.2238/1994, όπως συμπληρώθηκαν και τροποποιήθηκαν με το άρθρο 5 § 8 του ν.2753/1999, οι προθεσμίες υποβολής των δηλώσεων φόρου εισοδήματος των εταιριών και λοιπών νομικών προσώπων και οργανισμών έχουν ως εξής:

➤ **Νομικά πρόσωπα της § 1 του άρθρου 101 του ν.2238/21994:**

- Οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρίες
- Οι ημεδαπές Ε.Π.Ε.
- Οι δημόσιες, δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Οι συνεταιρισμοί και οι ενώσεις τους. Οι αλλοδαπές εταιρίες και οι αλλοδαποί οργανισμοί που αποβλέπουν στην απόκτηση οικονομικών ωφελημάτων.

➤ **Νομικά πρόσωπα της § 2 του άρθρου 101 του ν.2238/1994:**

Τα ημεδαπά ή αλλοδαπά νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, στα οποία περιλαμβάνονται και τα κάθε είδους ιδρύματα.

➤ **Χρόνος υποβολής της δήλωσης:**

Μέχρι τη δεκάτη (10η) ημέρα του πέμπτου (5ου) μήνα από την ημερομηνία λήξης της διαχειριστικής περιόδου. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μπορεί να μεταφέρεται ειδικά για τις ημεδαπές ανώνυμες εταιρίες η ημερομηνία λήξης της προθεσμίας που ορίζεται πιο πάνω και η υποβολή της δήλωσης να γίνεται ανάλογα με το τελευταίο ψηφίο του αριθμού φορολογικού μητρώου (Α.Φ.Μ.) του νομικού προσώπου.

➤ **Χρόνος υποβολής της δήλωσης:**

Μέχρι τις 10 Μαρτίου του οικείου οικονομικού έτους για τα εισοδήματα που απέκτησαν μέσα στο αμέσως προηγούμενο έτος, ανεξάρτητα αν τα εισοδήματα αυτά υπόκεινται ή όχι σε φορολογία. Η υποβαλλόμενη δήλωση συνοδεύεται υποχρεωτικά με αναλυτική κατάσταση εσόδων και εξόδων.

Όταν δηλώνεται εισόδημα από την εκμίσθωση ή δωρεάν παραχώρηση γεωργικής γης, υποκείμενο σε φορολογία εισοδήματος, η δήλωση υποβάλλεται μέχρι τις 15 Απριλίου του οικείου οικονομικού έτους.

6.12. Καταβολή του φόρου εισοδήματος

Ο φόρος εισοδήματος της α.ε., η προκαταβολή του φόρου και τα λοιπά ποσά (τέλη χαρτοσήμου μόνο για Ε.Π.Ε και προσωπικές εταιρίες τα οποία από 1/1/2005 καταργούνται) που οφείλονται βάσει της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος της α.ε. καταβάλλονται σε οκτώ (8) ίσες μηνιαίες δόσεις, από τις οποίες, η μεν πρώτη με την υποβολή της εμπρόθεσμης δηλώσεως (δηλαδή μέχρι 10.5 του επόμενου έτους ή 10.11 του ίδιου έτους, ανάλογα με το χρόνο κλεισίματος της χρήσης), οι δε υπόλοιπες επτά, την

τελευταία εργάσιμη ημέρα των επτά επόμενων, από την υποβολή της δηλώσεως μηνών (άρθρο 110 § 1α ν.2238/1994).

Συνεπώς, επειδή με την επίδοση της δηλώσεως πρέπει να καταβάλλεται και η πρώτη δόση του φόρου, δεν παρέχεται ευχέρεια αποστολής της δηλώσεως ταχυδρομικώς.

Τέλος, σύμφωνα με την § 2 του άρθρου 110 § 2 ν.2238/1994:

«Δήλωση που υποβάλλεται χωρίς την καταβολή των αναφερόμενων στην προηγούμενη παράγραφο ποσών, θεωρείται απαράδεκτη και δεν παράγει κανένα έννομο αποτέλεσμα.

Σε περίπτωση εφάπαξ καταβολής του συνολικού ποσού της οφειλής που αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο με την εμπρόθεσμη δήλωση παρέχεται έκπτωση ενάμισι τοις εκατό (1,5%) επί του καταβαλλόμενου ποσού».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο
ΔΙΑΘΕΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΤΗΣ Α.Ε.

7.1. Γενικά περί της διάθεσης των κερδών της ανώνυμης εταιρίας

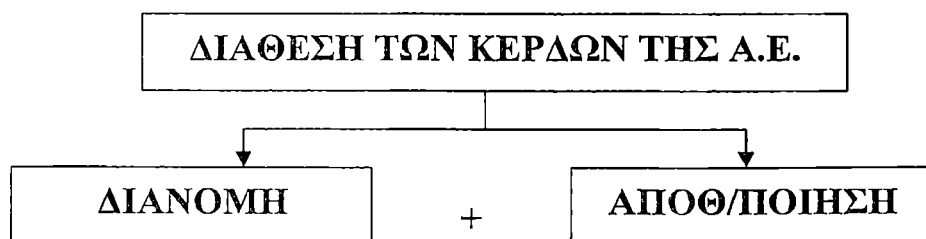
7.1.1. Έννοια της διάθεσης των κερδών της ανώνυμης εταιρίας

Σκοπός κάθε επιχείρησης, συνεπώς και της ανώνυμης εταιρίας, είναι η πραγματοποίηση κερδών και η διανομή αυτών στους φορείς της, δηλαδή, προκειμένου για ανώνυμη εταιρία, στους μετόχους, στα μέλη του Δ.Σ., στους ιδρυτές, στο προσωπικό της (υπαλλήλους και εργατές) για τη συμβολή τους στην πραγματοποίηση του κέρδους ή ακόμη και σε τρίτους, λόγω συμβατικής προς αυτούς υποχρέωσης.

Τμήμα όμως των κερδών δεν εξέρχεται από το νομικό πρόσωπο της εταιρίας, δεν διανέμεται, αλλά, με βάση διατάξεις του νόμου ή του καταστατικού ή ύστερα από απόφαση της γενικής συνέλευσης των μετόχων, παραμένουν στην εταιρία με τη μορφή διαφόρων αποθεματικών ή κερδών σε νέο.

Ο όρος, λοιπόν, διάθεση κερδών περιλαμβάνει τόσο τη *διανομή*, στην οποία περιλαμβάνονται τα κέρδη που εξέρχονται από την εταιρία, όσο και την αποθεματοποίηση των κερδών, στην οποία περιλαμβάνονται τα κέρδη που δε διανέμονται και τα οποία παραμένουν στην εταιρία.

Σχηματικά, η διάθεση των κερδών της ανώνυμης εταιρίας μπορεί να παρασταθεί ως εξής:

Τα προς διανομή κέρδη προέρχονται, είτε από τα κέρδη της κλειόμενης χρήσης, είτε από τα κέρδη εις νέο προηγούμενων χρήσεων, είτε από διανεμήσιμα αποθεματικά, δηλαδή σχηματικά:

$$\begin{array}{|c|} \hline \text{ΔΙΑΝΕΜΟΜΕΝΑ} \\ \hline \text{ΚΕΡΔΗ} \\ \hline \end{array} = \begin{array}{|c|} \hline \text{ΚΕΡΔΗ} \\ \hline \text{ΚΛΕΙΟΜΕΝΗΣ} \\ \hline \text{ΧΡΗΣΕΩΣ} \\ \hline \end{array} + \begin{array}{|c|} \hline \text{ΚΕΡΔΗ ΕΙΣ ΝΕΟ} \\ \hline \text{ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ} \\ \hline \text{ΧΡΗΣΕΩΝ} \\ \hline \end{array} + \begin{array}{|c|} \hline \text{ΔΙΑΝΕΜΗΣΙΜΑ} \\ \hline \text{ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ} \\ \hline \end{array}$$

Η κατά το νόμο (βλ. άρθρο 45 ν .2190/1920) υποχρεωτική διάθεση κερδών αφορά αποκλειστικά τα κέρδη της κλειόμενης χρήσης και όχι τα κέρδη που προέρχονται από προηγούμενες χρήσεις ή τα ποσά που λαμβάνονται από σχηματισμένα διανεμήσιμα αποθεματικά. Και αυτό γιατί, για τα κέρδη που προέρχονται από προηγούμενες χρήσεις ή από σχηματισμένα διανεμήσιμα αποθεματικά, οι διατάξεις περί διάθεσης των κερδών εφαρμόστηκαν κατά το χρόνο που προέκυψαν ή σχηματίστηκαν αντίστοιχα.

Διανεμήσιμα αποθεματικά είναι τα ελεύθερα αποθεματικά, εκείνα δηλαδή που σχηματίστηκαν με ελεύθερη (μη υπαγορευόμενη από το νόμο ή το καταστατικό) απόφαση της τακτικής γενικής συνελεύσεως, καθώς και τα καταστατικά αποθεματικά τα οποία προορίζονται να διανεμηθούν.

Διανεμήσιμα είναι και τα αφορολόγητα αποθεματικά των διάφορων αναπτυξιακών νόμων.

7.2. Σειρά στη διάθεση των κερδών της χρήσης της ανώνυμης εταιρίας

Ο ν.2190/1920, αφενός μέσω του Ε.ΓΛΣ (στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 42δ § 2, αναφορικά με το υπόδειγμα του «Πίνακα Διαθέσεως Αποτελεσμάτων») και αφετέρου με τις διατάξεις των άρθρων 44α § 2 και 45, καθορίζει τη σειρά με την οποία διατίθενται τα καθαρά κέρδη της

χρήσης. Η σειρά αυτή πρέπει να τηρείται πιστά. Δεν επιτρέπεται, δηλαδή, η μεταβολή της, γιατί οι διατάξεις που την καθορίζουν είναι αναγκαστικής εφαρμογής.

Αντικείμενο διάθεσης (διανομής και αποθεματοποίησης) είναι τα καθαρά κέρδη της χρήσης, τα οποία εμφανίζει από το πιστωτικό υπόλοιπο του λ/σμού «αποτελέσματα χρήσης», αυξανόμενα ή μειούμενα με:

- τις «διαφορές φορολογικού ελέγχου προηγούμενων χρήσεων» και
- τους «λοιπούς μη ενσωματωμένους στο λειτουργικό κόστος φόρους.

Το αλγεβρικό άθροισμα των παραπάνω μεγεθών συνιστά το λογιστικό αποτέλεσμα της χρήσης, το οποίο εφόσον είναι κέρδος διατίθεται με την ακόλουθη σειρά (άρθρο 45 § 2 ν.2190/1920):

α) Πρωταρχικά το κέρδος της χρήσης διατίθεται για την κάλυψη ζημιών προηγούμενων χρήσεων (άρθρο 44α § 2 ν.2190/1920). Όπως στην επόμενη § αναπτύσσεται, όταν υπάρχει ακάλυπτη ζημία προηγούμενων χρήσεων, κανένα ποσό από τα κέρδη της χρήσης δεν επιτρέπεται να διατίθεται για το σχηματισμό αποθεματικών και, κατά μείζονα λόγο, να διανέμεται στους μετόχους, στα μέλη του Δ.Σ., στους κατόχους ιδρυτικών τίτλων, κ.λπ., γιατί, απλούστατα, μολονότι προέκυψαν κέρδη στη συγκεκριμένη χρήση, δεν υπάρχουν καθαρά κέρδη προς διάθεση, αφού τα κέρδη της χρήσης απορροφήθηκαν από ζημίες των προγενέστερων χρήσεων.

β) Ακολουθεί η κράτηση για τακτικό αποθεματικό (άρθρο 45 § 2α ν.2190/1920). Η κράτηση αυτή υπολογίζεται επί των καθαρών κερδών της χρήσης, ήτοι επί του ποσού των καθαρών κερδών μετά την αφαίρεση από αυτά των ζημιών των προηγούμενων χρήσεων και του φόρου εισοδήματος. Η κράτηση αυτή υπολογίζεται σε ποσοστό 5% στο ποσό που απομένει μετά τις παρακάτω αφαιρέσεις.

γ) Ακολουθεί η κράτηση για τη διανομή στους μετόχους πρώτου μερίσματος.

Τον τρόπο υπολογισμού του μερίσματος αυτού και τη, σε περίπτωση ανε-

πάρκειάς του, κατανομή αυτού μεταξύ προνομιούχων και κοινών μετόχων αναπτύσσουμε στην συνέχεια.

- δ) Σύμφωνα με το άρθρο 42ε § 13 ν.2190/1920, σε περίπτωση που στο τέλος της χρήσης κατέχονται από την ανώνυμη εταιρία δικές της μετοχές, σχηματίζεται αποθεματικό ισόποσο με την αξία κτήσεως των μετοχών αυτών. Το αποθεματικό αυτό σχηματίζεται από τα κέρδη της χρήσης μετά την αφαίρεση των κρατήσεων για τακτικό αποθεματικό και πρώτο μέρισμα.
- ε) Ακολουθεί, τέλος, η διανομή του υπολοίπου των κερδών μετά την αφαίρεση των πιο πάνω κρατήσεων. Το υπόλοιπο αυτό «διατίθεται κατά τους ορισμούς του καταστατικού».

Σε περίπτωση που τα κέρδη δεν επαρκούν για να ικανοποιηθούν όλοι οι δικαιούχοι πλήρως στην έκταση που ορίζει το καταστατικό ή ο νόμος, ακολουθείται η εξής σειρά διανομής των κερδών:

- Αρχικά θα παρακρατηθεί από τα καθαρά κέρδη η κράτηση για φόρο εισοδήματος των κερδών της χρήσης (βλ. παραπάνω).
- Ακολουθεί η παρακράτηση, από τα καθαρά κέρδη, του ποσού που ορίζεται από το καταστατικό ή το νόμο για κράτηση προς σχηματισμό τακτικού αποθεματικού.
- Ακολουθεί η κράτηση για την καταβολή μερίσματος στους μετόχους και στους λοιπούς δικαιούχους, σύμφωνα με το καταστατικό ή το νόμο.

Σχηματικά, η σειρά στη διάθεση των καθαρών κερδών της χρήσης μπορεί να παρασταθεί ως εξής:

7.3. Τάξη και προτεραιότητα στη διάθεση των καθαρών κερδών της χρήσης

1. Κάλυψη των ζημιών προηγούμενων χρήσεων
2. Κάλυψη των ζημιών προηγούμενων χρήσεων. (Υπολογίζεται επί

του συνόλου των καθαρών κερδών, διανεμομένων και μη, μετά την αφαίρεση των ζημιών προηγούμενων χρήσεων και των αφορολόγητων αποθεματικών)

3. **Κράτηση για τακτικό αποθεματικό.** (Υπολογίζεται επί των καθαρών κερδών μετά την αφαίρεση των ζημιών και του φόρου εισοδήματος)
4. **Κράτηση για διανομή στους μετόχους του πρώτου μερίσματος**
5. **Διάθεση του υπολοίπου των καθαρών κερδών.** (Κατά τους ορισμούς του καταστατικού και τις αποφάσεις της τακτικής γενικής συνελεύσεως):
 - Πρόσθετο μέρισμα
 - Αμοιβές και ποσοστά Δ.Σ.
 - Μέρισμα στο προσωπικό
 - Αποθεματικά (φορολογημένα και αφορολόγητα)
 - κ.λπ.

7.4. Κάλυψη ζημιών με κέρδη επόμενων χρήσεων

7.4.1. Τι αναφέρει το Εμπορικό Δίκαιο

Όπως αναπτύσσεται παραπάνω, για να υπάρχουν κέρδη προς διάθεση (διανομή ή αποθεματικοποίηση), πρέπει οπωσδήποτε να έχουν προηγουμένως εξαλειφθεί οι ζημιές της παρούσας ή των προηγούμενων χρήσεων (άρθρο 45 § 1 ν.2190/1920). Όταν υπάρχει ακάλυπτη ζημιά προγενέστερης χρήσης, κανένα ποσό κέρδους χρήσης ή κέρδους προηγούμενης χρήσης (αποθεματικό, κέρδος εις νέο) δεν είναι δυνατό να διανεμηθεί στους μετόχους, στα μέλη του Δ.Σ. στους κατόχους ιδρυτικών τίτλων και λοιπούς προβλεπόμενους από το καταστατικό δικαιούχους, αλλά και να διατεθεί για σχηματισμό αποθεματικών (τακτικού, εκτάκτων, αφορολόγητων, κ.λπ.), γιατί απλούστατα, μολονότι προέκυψαν κέρδη στη συγκεκριμένη χρήση, δεν υπάρχουν καθαρά κέρδη προς διάθεση, αφού τα κέρδη της χρήσης

απορροφήθηκαν από τις ζημιές των προγενέστερων χρήσεων.

Εξάλλου, το άρθρο 44α § 2 ν.2190/1920 ορίζει ότι, όταν υπάρχουν ακάλυπτες ζημιές προηγούμενων χρήσεων δεν επιτρέπεται να διαθέτονται τα κέρδη της χρήσης για διανομή στους μετόχους ή για σχηματισμό αποθεματικών (γιατί κατ' ουσία δεν υπάρχουν κέρδη για διάθεση, αφού τα κέρδη της χρήσης απορροφήθηκαν από τις ζημιές των προηγούμενων χρήσεων), αλλά τα κέρδη της χρήσης χρησιμοποιούνται για να καλυφθούν οι ζημιές αυτές.

Για την υποχρέωση εξάλειψης των ζημιών με κέρδη των επόμενων χρήσεων, από άποψη εμπορικού δικαίου, ισχύουν γενικά τα εξής:

- (α) Η εξάλειψη των ζημιών με τα κέρδη των επόμενων χρήσεων είναι υποχρεωτική, εφόσον και καθόσον πραγματοποιούνται κέρδη (άρθρα 45 § 1 και 44α § 2 ν.2190/1920), γιατί τα κέρδη αυτά ούτε σε μερίσματα ούτε σε αποθεματικά μπορούν να διατεθούν, αν προηγουμένως δεν εξαλειφθούν οι υπάρχουσες ζημιές.
- (β) Η εξάλειψη των ζημιών είναι υποχρεωτική σε περίπτωση που η εταιρία επιθυμεί να διανείμει μερίσματα, ποσοστά Δ.Σ., κ.λπ. από κέρδη προηγούμενων χρήσεων (αποθεματικά ή κέρδη σε νέο).
- (γ) Αν υπάρχουν ζημιές στην έκταση που προβλέπει το άρθρο 48 § 1γ του ν.2190/1920, δηλαδή αν το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων της εταιρίας, όπως προσδιορίζονται στον ισολογισμό, είναι μικρότερο από το 1/10 του μετοχικού κεφαλαίου και συντρέχει περίπτωση ανακλήσεως της άδειας συστάσεως της εταιρίας από τη Διοίκηση, η εξάλειψη των ζημιών, με μείωση του μετοχικού κεφαλαίου, είναι υποχρεωτική, εκτός αν η εταιρία αδιαφορεί για τον κίνδυνο αυτόν. Αν οι ζημιές υπολείπονται του ύψους αυτού, η εξάλειψή τους δεν είναι υποχρεωτική στην πράξη, μάλιστα, παραλείπεται, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που αναμένονται κέρδη στις επόμενες χρήσεις.
- (δ) Η εξάλειψη της ζημίας με τη διάθεση οποιουδήποτε αποθεματικού

(νόμιμου, καταστατικού, φορολογημένου ή αφορολόγητου) είναι προαιρετική.

Συμπερασματικά, λοιπόν, μπορούμε να πούμε ότι η εταιρία μπορεί, αλλά δεν είναι υποχρεωμένη, να χρησιμοποιήσει αποθεματικό (τακτικό ή έκτακτο) για την κάλυψη της ζημίας και μόνο στην περίπτωση που η εταιρία απώλεσε από ζημίες τα 9/10 του μετοχικού κεφαλαίου της, θα πρέπει να δεχτούμε ότι έχει υποχρέωση να συμψηφίσει τις ζημίες μερικά ή ολικά με μείωση του μετοχικού κεφαλαίου, εφόσον το κεφάλαιο της εταιρίας μετά τη μείωση είναι ίσο τουλάχιστο με το κατώτατο ποσό που προβλέπει ο νόμος για κεφάλαιο της ανώνυμης εταιρίας (117.388,12 €, κ.λπ.).

Τέλος, τονίζουμε ότι το καταστατικό της εταιρίας δεν είναι δυνατό να περιλάβει διάταξη, σύμφωνα με την οποία οι μέτοχοι να υποχρεούνται σε συμπληρωματικές εισφορές για την κάλυψη ζημιών, όπως αυτό είναι δυνατό στις Ε.Π.Ε,

7.4.2 Τι αναφέρει η Φορολογία Εισοδήματος

Ο φορολογικός νομοθέτης υιοθετεί, κατ' αρχήν, τη βασική λογιστική αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων, σύμφωνα με την οποία τα αποτελέσματα κάθε χρήσης κρίνονται αυτοτελώς, χωρίς να συσχετίζονται με τα αποτελέσματα των επόμενων χρήσεων.

Η φορολογική νομοθεσία καθιερώνει εξαίρεση από τη βασική αυτήν αρχή σε ό,τι αφορά τη ζημία Με την οποία κλείνουν οι χρήσεις ορισμένων κατηγοριών επιχειρήσεων και για ορισμένο μόνο χρόνο και, με το άρθρο 4 § 3 του ν.2238/1994, ορίζει ότι «το αρνητικό στοιχείο (ζημία) του εισοδήματος από *εμπορικές, γεωργικές, βιομηχανικές, βιοτεχνικές, μεταλλευτικές και ξενοδοχειακές επιχειρήσεις* που προκύπτει από τα βιβλία του υποχρέου που τηρούνται επαρκώς και ακριβώς, αν δεν καλύπτεται με συμψηφισμό θετικού στοιχείου εισοδήματος άλλης πηγής, είτε γιατί δεν

υπάρχει τέτοιο στοιχείο εισοδήματος είτε γιατί αυτό που υπάρχει είναι ανεπαρκές, μεταφέρεται για να συμψηφισθεί ολόκληρο στην πρώτη περίπτωση ή κατά το υπόλοιπο αυτού στη δεύτερη, διαδοχικώς στα πέντε (5) επόμενα οικονομικά έτη κατά το υπόλοιπο που απομένει κάθε φορά, με την προϋπόθεση ότι κατά τα έτη αυτά τα βιβλία του υποχρέου κρίνονται επαρκή και ακριβή.

Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι, για την αναγνώριση της μεταφοράς της ζημίας στα επόμενα έτη, πρέπει να συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- (α) Η ζημία να προκύπτει από την τήρηση των βιβλίων με βάση τις διατάξεις του ΚΒΣ (άρθρο 4 § 3 ν.2238/1994). Δηλαδή απαιτείται η ζημία να προκύπτει από λογιστικά βιβλία, τα οποία να έχουν κριθεί από τη φορολογούσα αρχή επαρκή και ακριβή, τόσο κατά το έτος που προέκυψε η ζημία όσο και κατά το έτος στο οποίο η ζημία μεταφέρεται για συμψηφισμό.
- (β) Αναγνωρίζεται για συμψηφισμό μόνο η ζημία που προκύπτει από τη φορολογική αναμόρφωση των αποτελεσμάτων χρήσης, δηλαδή η φορολογική ζημία.
- Η ζημία αυτή πιθανό να είναι μικρότερη από τη ζημία που προκύπτει λογιστικά, λόγω του ότι ο φορολογικός ελεγκτής συχνά δεν αναγνωρίζει εξολοκλήρου ορισμένα έξοδα (ταξιδίων, αυτοκινήτων, κ.λπ.).
- (γ) Κατά ρητή διάταξη του νόμου (άρθρο 61 § 1 του ν.2238/1994) «παράλειψη του υποχρέου να επιδώσει μέχρι το τέλος του οικείου οικονομικού έτους δήλωση, η οποία αναγράφει τη ζημία που προέκυψε στο ίδιο ή τα προηγούμενα αυτού οικονομικά έτη, του στερεί το δικαίωμα να τη συμψηφίσει».

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 4 § 16 του πρόσφατου ν.2753/1999 «ζημίες επιχειρήσεων που προκύπτουν από τα τηρούμενα βιβλία τρίτης κατηγορίας του ΚΒΣ και δηλώθηκαν μέχρι το τέλος του

οικείου οικονομικού έτους στην υποβαλλόμενη δήλωση φορολογίας εισοδήματος κατά το χρόνο πραγματοποίησής τους, συμψηφίζονται με τα δηλούμενα κέρδη επόμενων χρήσεων, εφόσον υφίστανται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 4 του ν.2238/1994, ανεξάρτητα αν το ποσό των ζημιών αυτών που δηλώθηκαν έχει μεταφερθεί και συναθροισθεί με το ποσό της ζημίας των επόμενων ετών.

«Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής έχουν εφαρμογή για ζημίες που δεν μεταφέρθηκαν και δεν περιελήφθησαν στις δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος μέχρι και του οικονομικού έτους 1999».

Με τις παραπάνω διατάξεις παρέχεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις να αναγράψουν στη δήλωση φορολογίας εισοδήματος της χρήσης 1999 τις ζημίες που είχαν πραγματοποιήσει μέχρι και τη χρήση 1998 και τις οποίες εκ παραδρομής δεν ανέγραψαν στις υποβληθείσες δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος με τον τρόπο που επιβάλλει η διάταξη του άρθρου 61 § 1 του ν.2238/1994. Πρόκειται συνεπώς περί αναδρομικής τροποποίησης δήλωσης ζημιών μέχρι και τη χρήση 1998, ενώ οι ζημίες που θα προκύπτουν από τη χρήση 1999 και εφεξής πρέπει να αναγράφονται στις δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος κατά τα οριζόμενα από το άρθρο 61 § 1 του ν.2238/1994.

Ειδικότερα, η μεταφορά της ζημίας ενεργείται με βάση το νόμιμο τίτλο που υπάρχει κατά το χρόνο της μεταφοράς, ο οποίος ανάλογα με το στάδιο στο οποίο βρίσκεται η φορολογική υπόθεση μπορεί να είναι: η δήλωση που υποβλήθηκε χωρίς ακόμη να έχει ελεγχθεί, το φύλλο ελέγχου, η δικαστική απόφαση (Σ.τ.Ε. 2164/1982).

- (δ) Ο συμψηφισμός της ζημίας μιας χρήσης χωρεί μόνο με τα κέρδη των επόμενων πέντε χρήσεων και όχι και με κέρδη προηγούμενων χρήσεων ή με τη χρησιμοποίηση αποθεματικών. Δηλαδή ο συμψηφισμός της ζημίας έχει περιορισμένο χρονικό ορίζοντα.

- (ε) Δεν χωρεί συμψηφισμός της ζημίας με κέρδη που υπάγονται σε ειδική φορολογία. Η ζημία π.χ. μιας επιχειρήσεως δεν μπορεί να συμψηφιστεί με τα κέρδη από τα πλοία, που, όπως είναι γνωστό, φορολογούνται με ειδικό τρόπο (ν.27/1975), ούτε η ζημία από τα πλοία μπορεί να συμψηφιστεί με τα κέρδη της επιχείρησης που υπάγονται στον κανονικό φόρο εισοδήματος.
- (στ) Δεν επιτρέπεται η μεταφορά ζημίας στο επόμενο έτος αν τούτο είναι ζημιογόνο, διότι θα οδηγήσει σε επαύξηση του αρνητικού αποτελέσματος του επόμενου έτους και θα κατέληγε ουσιαστικά στη δυνατότητα μεταφοράς της ζημίας και πέραν του επιτρεπόμενου χρόνου. Δηλαδή η χρονική περίοδος των πέντε ετών προσμετράται μεμονωμένα για τη ζημία καθεμίας χρήσης.

Τέλος επισημαίνονται οι ακόλουθες περιπτώσεις:

- Η μεταφορά της ζημίας δεν είναι υποχρεωτική στα επόμενα έτη κατά τα οποία η επιχείρηση απαλλάσσεται - δυνάμει νόμου - από το φόρο εισοδήματος, αλλά ο συμψηφισμός αυτός πρέπει να γίνει μέσα στην πενταετία.
- Η ζημία δεν μπορεί να μεταφερθεί για συμψηφισμό απευθείας στο μεθεπόμενο έτος. Δηλαδή, δεν είναι δυνατό να παραλειφθεί η δήλωση της στο έτος που προέκυψε και να δηλωθεί σε μεταγενέστερο έτος.
- Η ζημία που αποσβέστηκε με μείωση του μετοχικού κεφαλαίου ανώνυμης εταιρίας είναι δυνατό να μεταφερθεί για συμψηφισμό σε επόμενα έτη και δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι η ζημία δεν εμφανίζεται στον ισολογισμό της κρινόμενης χρήσης (Σ.τ.Ε. 2523/1991).
- Στις περιπτώσεις μετατροπής ή συγχώνευσης εταιριών, το ακάλυπτο ποσό ζημίας που υπάρχει στην μετατρεπόμενη ή συγχωνευόμενη εταιρία και το οποίο αναγνωρίζεται φορολογικά, δεν μπορεί να μεταφερθεί στη νέα εταιρία για να συμψηφιστεί με τα φορολογητέα κέρδη αυτής των επόμενων ετών (άρθρο 7 § 9 του ν.2386/1996).

Από όσα αναπτύχθηκαν προκύπτει ότι υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ της εμπορικής και της φορολογικής νομοθεσίας. Γιατί, ενώ όπως είπαμε, σύμφωνα με το άρθρο 45 § 1 του ν.2190/1920, δεν είναι δυνατό να γίνει διανομή κερδών μιας χρήσης προτού καλυφθούν ολοκληρωτικά οι ζημιές προηγούμενων χρήσεων, από τη φορολογική νομοθεσία τίθεται χρονική περίοδος μέσα στην οποία τα κέρδη συμψηφίζουν υπάρχουσες ζημιές προηγούμενων χρήσεων, το κέρδος δε που προκύπτει πέρα από τη χρονική αυτή περίοδο, ανεξάρτητα αν υπάρχουν ή όχι αναπόσβεστες ζημιές προηγούμενων χρήσεων, υποβάλλεται σε φορολογία.

Είναι λοιπόν δυνατό ο ισολογισμός μιας χρήσης να μην αφήνει τελικά κέρδη, γιατί αυτά διατέθηκαν για την κάλυψη ζημιών προηγούμενων χρήσεων, ενώ, σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία, στην ίδια χρήση δυνατό να υπάρχουν φορολογητέα κέρδη, για τα οποία η εταιρία υποχρεούται να καταβάλει φόρο. Σε τέτοιες περιπτώσεις ο φόρος συνεπάγεται την απώλεια κεφαλαίων της επιχείρησης, που επιφέρει ζημιά στην ίδια την επιχείρηση, αλλά και στο κοινωνικό σύνολο, αφού, σύμφωνα, με τα διδάγματα της σύγχρονης επιστήμης της Ιδιωτικής Οικονομικής, η επιχείρηση θεωρείται κύτταρο της κοινωνικής οικονομίας και όχι μόνο μέσο για την επίτευξη κέρδους (Τσιμάρας Μ.).

7.5. Κάλυψη ζημίας με διάθεση αποθεματικού

7.5.1. Εμπορικό δίκαιο

Από νομική άποψη, το τακτικό αποθεματικό, έχει προορισμό να καλύψει το χρεωστικό υπόλοιπο του λογαριασμού «αποτελέσματα χρήσης». Αλλά το καταστατικό μπορεί να προβλέπει ή η γενική συνέλευση να αποφασίσει τη δημιουργία αποθεματικών που προορίζονται για την κάλυψη απρόβλεπτης ζημίας ή εξαιρετικής φθοράς ή απαξιώσεως συγκεκριμένων πάγιων στοιχείων. Ακόμη, η γενική συνέλευση μπορεί να αποφασίσει την

απόσβεση ζημίας δια χρησιμοποίησεως οποιουδήποτε ελεύθερου αποθεματικού, δηλαδή αποθεματικού που δεν έχει ειδικό προορισμό ή οποιουδήποτε αποθεματικού που δεν προβλέπεται από το νόμο ή το καταστατικό και το οποίο σχηματίστηκε με απλή απόφαση της γενικής συνέλευσης των μετόχων.

Ειδικότερα, σημειώνουμε ότι τα αφορολόγητα αποθεματικά είναι ελεύθερα αποθεματικά, δηλαδή έχουν σχηματιστεί με απόφαση της τακτικής γενικής συνέλευσης των μετόχων και συνεπώς, με μεταγενέστερη απόφαση μιας τέτοιας συνέλευσης, είναι δυνατό να διατεθούν για την κάλυψη ζημιών.

7.5.2. Φορολογία εισοδήματος

Κατά τη δικαστική νομολογία η ζημία της χρήσης συμψηφίζεται μόνο με μελλοντικά κέρδη και όχι με κέρδη προηγούμενων χρήσεων. Η άποψη αυτή στηρίζεται στη διάταξη του άρθρου 4 § 3 του ν.2238/1994, που εφαρμόζεται ανάλογα και στη φορολογία εισοδήματος των νομικών προσώπων, δυνάμει του άρθρου 105 § 13 του ίδιου νόμου, η οποία επιτρέπει το συμψηφισμό των ζημιών μόνο με μελλοντικά κέρδη των πέντε επόμενων οικονομικών ετών και όχι με κέρδη παρελθόντων ετών. Συνεπώς, σε περίπτωση κάλυψης ζημίας με διάθεση φορολογημένου αποθεματικού (τακτικού ή εκτάκτου), που σχηματίστηκε και φορολογήθηκε σε προηγούμενες χρήσεις, δεν τίθεται θέμα επιστροφής στην εταιρία από το Δημόσιο του φόρου εισοδήματος που καταβλήθηκε όταν σχηματίστηκε το αποθεματικό. Επίσης, χωρίς αμφιβολία υπόκειται σε φορολογία το αφορολόγητο αποθεματικό που διατίθεται για την εξάλειψη ζημίας, αφού η πράξη αυτή εξομοιώνεται με διανομή του αποθεματικού και ο λ/σμός του αποθεματικού εξαφανίζεται και δεν εμφανίζεται στον ισολογισμό ή εμφανίζεται μεν αλλά με μειωμένο υπόλοιπο κατά το ποσό που διατέθηκε για την εξάλειψη της ζημίας.

Το θέμα που αντιλέγεται είναι, εάν η εταιρία χάνει το φορολογικό πλεονέκτημα που της παρέχει ο νόμος να καλύψει με κέρδη επόμενων χρήσεων τη ζημία μιας χρήσης που καλύφθηκε με φορολογημένο ή αφορολόγητο αποθεματικό. Το θέμα στασιάζεται και αρμόδια στελέχη του Υπ. Οικονομικών τάσσονται με την άποψη ότι η εταιρία χάνει το φορολογικό πλεονέκτημα της κάλυψης της ζημίας με μελλοντικά κέρδη, αφού η ζημία που καλύφθηκε δεν εμφανίζεται στον ισολογισμό. Κατά τη γνώμη μας, το στασιαζόμενο θέμα πρέπει ν' αντιμετωπίζεται ως εξής:

(α) Χρησιμοποίηση φορολογημένου αποθεματικού για την κάλυψη ζημίας

Η χρησιμοποίηση φορολογημένου αποθεματικού (τακτικού, έκτακτου, κ.λπ.) για την κάλυψη ζημίας στερείται, κατά τη γνώμη μας, οποιασδήποτε φορολογικής βαρύτητας. Η ανώνυμη εταιρία, όταν καλύπτει ζημία με αποθεματικό εφαρμόζοντας τις διατάξεις του ν.2190/1920, κατά το φορολογικό νόμο εξακολουθεί να θεωρείται ότι έχει αρνητικό αποτέλεσμα (ζημία), την οποία μπορεί να μεταφέρει στα πέντε επόμενα οικονομικά έτη, με τον ίδιο τρόπο που μπορεί να το πράξει η ανώνυμη εταιρία που δεν προέβη σε κάλυψη της ζημίας της με διάθεση αποθεματικών. Αυτό, όπως προαναφέραμε, προκύπτει από τη διάταξη του άρθρου 4 § 3 του ν.2238/1994, που εφαρμόζεται ανάλογα και στη φορολογία εισοδήματος των νομικών προσώπων δυνάμει του άρθρου 105 § 13 του ν.2238/1994, η οποία επιτρέπει το συμψηφισμό των ζημιών μόνο με μελλοντικά κέρδη των πέντε επόμενων οικονομικών ετών και όχι με κέρδη παρελθόντων ετών. Κατά συνέπεια, σε περίπτωση λογιστικής εξάλειψης ζημίας με τακτικό ή έκτακτα αποθεματικά δεν επιστρέφεται μεν ο φόρος που είχε καταβληθεί στο Δημόσιο όταν σχηματίστηκαν τα διατιθέμενα για την κάλυψη της ζημίας αποθεματικά, αλλά η επιχείρηση δεν χάνει το φορολογικό πλεονέκτημα του συμψηφισμού της ζημίας με κέρδη των επόμενων χρήσεων εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις που θέτει ο νόμος.

Η ζημία, επομένως, και μετά την κάλυψή της με φορολογημένο αποθεματικό, εξακολουθεί να υπάρχει με σκοπό να καλυφθεί από τα κέρδη των πέντε επόμενων χρήσεων. Θα πρέπει, λοιπόν, κατά τη γνώμη μας, στη δήλωση φόρου εισοδήματος της επόμενης από την κάλυψη της ζημίας χρήσης, το ποσό της καλυφθείσας ζημίας να εκπεστεί από τα φορολογητέα κέρδη.

Αν κατά τις πέντε επόμενες χρήσεις δεν προκύψουν κέρδη ή προκύψουν κέρδη λιγότερα από το ποσό της ζημίας που καλύφθηκε με αποθεματικά, ο φόρος εισοδήματος που καταβλήθηκε κατά το σχηματισμό του αποθεματικού που διατέθηκε για την κάλυψη της ζημίας χάνεται για την εταιρία, εξολοκλήρου στην περίπτωση που δεν πραγματοποιηθούν κέρδη στις επόμενες χρήσεις ή κατά το φόρο που αναλογεί στο ποσό που τα κέρδη που προέκυψαν υπολείπονται του ποσού των ζημιών που καλύφθηκε με φορολογημένα αποθεματικά.

(β) Χρησιμοποίηση αφορολόγητου αποθεματικού για την κάλυψη ζημίας

Βασική αρχή που πρέπει να πρυτανεύει στη σκέψη μας, για την ορθή αντιμετώπιση του θέματος, είναι ότι η ζημία πρέπει να καλυφθεί από φορολογητέα κέρδη, τα οποία θα πραγματοποιηθούν στην επόμενη πενταετία ή τα οποία υπήρχαν στην επιχείρηση υπό μορφή αποθεματικών κατά τη χρήση που προέκυψαν οι ζημίες. Στην περίπτωση, λοιπόν, που καλύπτεται η ζημία με αποθεματικά που σχηματίστηκαν από αφορολόγητα έσοδα, πρέπει να δεχτούμε ότι η επιχείρηση έχει το δικαίωμα να εκπέσει από τα φορολογητέα κέρδη των επόμενων πέντε χρήσεων τις ζημίες που αποσβέστηκαν με τη διάθεση τέτοιων αποθεματικών.

Όλοι οι αναπτυξιακοί φορολογικοί νόμοι που επέτρεψαν το σχηματισμό αφορολόγητων αποθεματικών (κρατήσεων, εκπτώσεων κ.λπ.) θέτουν ως βασική προϋπόθεση για την διατήρηση του αφορολόγητου των αποθεματικών (δηλαδή τη μη πληρωμή φόρου εισοδήματος γι' αυτά) την

εμφάνιση των αποθεματικών (κρατήσεων, εκπτώσεων κ.λπ.) στον ισολογισμό της επιχείρησης και μάλιστα σε ιδιαίτερους (ειδικούς) λ/σμούς. Με τη διάθεση όμως του αφορολόγητου αποθεματικού για απόσβεση ζημίας, ο λογαριασμός του αποθεματικού εξαφανίζεται και παύει να εμφανίζεται στον ισολογισμό ή σε περίπτωση διάθεσης μέρους του αποθεματικού εξακολουθεί μεν να εμφανίζεται στον ισολογισμό, αλλά με μικρότερο υπόλοιπο κατά το ποσό της ζημίας που αποσβέστηκε. Έτσι, παύει να συντρέχει η βασική προϋπόθεση που οι φορολογικοί αναπτυξιακοί νόμοι έχουν θέσει, της εμφανίσεως, δηλαδή, των αποθεματικών στον ισολογισμό και, συνεπώς, τα ποσά των αφορολόγητων αποθεματικών που διατέθηκαν για την κάλυψη ζημιών πρέπει να υπαχθούν σε φορολογία. Τα ποσά που διατέθηκαν για την κάλυψη των ζημιών θα φορολογηθούν «επ' ονόματι» της εταιρίας, η οποία θα καταβάλει τον ανάλογο φόρο εισοδήματος. Με τη φορολογία όμως των αποθεματικών αυτών μεταπίπτουμε στην προηγούμενη περίπτωση της κάλυψης ζημίας με φορολογημένα αποθεματικά και, συνεπώς, η εταιρία, εφόσον στις επόμενες πέντε χρήσεις έχει κέρδη, μπορεί να εκπέσει από τα κέρδη αυτά τις ζημίες που έχουν καλυφθεί κατά τον τρόπο που προαναφέραμε.

7.6 Κάλυψη ζημίας χρήσης με μείωση του μετοχικού κεφαλαίου

7.6.1. Εμπορικό δίκαιο

Η εξάλειψη των ζημιών με μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου είναι προαιρετική. Ο νόμος δεν υποχρεώνει την εταιρία να προβεί σε μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου, ακόμη κι όταν συντρέχει περίπτωση σύγκλησης γενικής συνέλευσης για να αποφασίσει τη διάλυση ή μη αυτής, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 47 του ν.2190/1920. Δεν πρέπει όμως να παραβλέπουμε ότι, στην περίπτωση μιας τέτοιας μείωσης του κεφαλαίου,

μειώνεται το απόλυτο ύψος του μετοχικού κεφαλαίου, ώστε η σχέση αυτού με το καθαρό εταιρικό ενεργητικό να είναι ευνοϊκότερη και να αποτρέπει την ανάγκη σύγκλησης της συνέλευσης αυτής.

Ο ν.2190/1920, με το άρθρο 48 § 1 περ. γ' επιβάλλει έμμεσα τη μείωση του κεφαλαίου για την κάλυψη των ζημιών, όταν το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων της εταιρίας υπολείπεται το 1/10 του μετοχικού κεφαλαίου, εφόσον το απόλυτο ύψος του κεφαλαίου έχει περιθώρια μείωσης. Έτσι, η σχέση ιδίων κεφαλαίων και μετοχικού κεφαλαίου βελτιώνεται και αποσοβείται ο κίνδυνος ανάκλησης της άδειας συστάσεως της εταιρίας. Η ανάκληση αποτρέπεται, βέβαια, και με την αύξηση του κεφαλαίου, που είναι η μόνη δυνατή λύση, αν τα περιθώρια της μείωσης δεν είναι επαρκή για την άρση της αναλογίας που προαναφέραμε μεταξύ των ιδίων κεφαλαίων και του μετοχικού κεφαλαίου.

Κατά τα άλλα, για την υπό συζήτηση μείωση του κεφαλαίου, πρέπει να συντρέχουν οι προϋποθέσεις που τάσσει ο νόμος για κάθε μείωση του κεφαλαίου.

7.6.2. Φορολογία εισοδήματος

Η φορολογική νομοθεσία παρέχει το δικαίωμα στην ανώνυμη εταιρία που πραγματοποίησε ζημία φορολογικά αναγνωριζόμενη, εφόσον η ζημία αυτή δεν καλύπτεται με συμψηφισμό θετικού στοιχείου του εισοδήματος από άλλη πηγή, να μεταφέρει τη φορολογική ζημία για συμψηφισμό με το φορολογητέο εισόδημα των επόμενων πέντε ετών, εφόσον συντρέχουν και οι άλλες προϋποθέσεις που θέτει ο φορολογικός νόμος.

Γεννάται συνεπώς το ερώτημα: σε περίπτωση απόσβεσης λογιστικής ζημίας, που αποτελεί (εν όλω ή εν μέρει) και φορολογικά αναγνωριζόμενη ζημία, με μείωση του μετοχικού κεφαλαίου, εάν η φορολογικά αναγνωριζόμενη ζημία που αποσβέστηκε μπορεί να μεταφερθεί

για συμψηφισμό με τα φορολογητέα κέρδη των επόμενων χρήσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 § 3 του ν.2238/1994.

Το Υπουργείο Οικονομικών, με βάση τη γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους 33/1981 την οποία αποδέχθηκε με την εγκύκλιό του Ε 81/2/Πολ.97/1981, αποφάνθηκε ότι «... το ποσό της ζημίας που καλύφθηκε για τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου αποσβένεται για την εταιρία, μετακυλιόμενη η ζημία αυτή στους μετόχους και συνεπώς δεν υφίσταται ζημία ως προς την εταιρία για να μπορεί να μεταφερθεί στις επόμενες χρήσεις» και «μόνο το ποσό της ζημίας, το οποίο τυχόν απέμεινε μετά τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου και το οποίο εμφανίζεται στον ισολογισμό και τα βιβλία της εταιρίας» μπορεί να μεταφερθεί προς συμψηφισμό στα επόμενα χρόνια.

Αντίθετα, το Σ.τ.Ε. με την απόφασή του 2523/1991, δέχθηκε ότι «εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις που τάσσει το άρθρο 4 § 1 του ν.δ.3323/1955 (αντίστοιχο του ισχύοντος άρθρου 4 § 3 του ν.2238/1994) είναι δυνατή η μεταφορά ζημίας παρελθούσης χρήσης προς συμψηφισμό με κέρδη της κρινόμενης χρήσης, δεν ασκεί δε επιρροή το γεγονός ότι τυχόν, κατά τις διατάξεις της εμπορικής νομοθεσίας, και εν προκειμένω του Κωδ. Ν.2190/1920 περί ανωνύμων εταιριών, η εταιρία πραγματοποίησε μείωση του μετοχικού της κεφαλαίου κατά το ποσό της ζημίας προς κάλυψη αυτής και ότι, επομένως, η ζημία αυτή, που είχε προκύψει σε παρελθούσα χρήση και για την οποία συνέτρεχαν οι νόμιμες προϋποθέσεις μεταφοράς, δεν εμφανίστηκε, για το λόγο αυτό, στον ισολογισμό της κρινόμενης χρήσης».

3.7 Τα διανεμόμενα στους μετόχους κέρδη

3.7.1 Προσδιορισμός του ποσού του πρώτου μερίσματος των μετόχων

Ως πρώτο μέρισμα εννοούμε το μέρισμα που η εταιρία υποχρεούται σύμφωνα με το νόμο να διανείμει στους μετόχους. Αποκαλείται πρώτο

μέρισμα σε αντιδιαστολή με το πρόσθετο μέρισμα που η εταιρία, με ελεύθερη απόφαση της τακτικής γενικής συνέλευσεως των μετόχων, δυνατό να διανείμει στους μετόχους ή με βάση διάταξη του καταστατικού υποχρεούται να διανείμει στους μετόχους. Το πρώτο μέρισμα που διανέμεται υποχρεωτικά στους μετόχους υπολογίζεται: με βάση το καταβλημένο κεφάλαιο και με βάση τα κέρδη της χρήσης:

Υπολογισμός με βάση το κεφάλαιο:

Σύμφωνα με το άρθρο 45 § 2 περ.(β) του ν.2190/1920, από τα καθαρά κέρδη της χρήσης «κρατείται το απαιτούμενο ποσό για την καταβολή πρώτου μερίσματος 6% τουλάχιστον επί του καταβεβλημένου εταιρικού κεφαλαίου». Η διάταξη θεσπίζει το καλούμενο πρώτο μέρισμα, για το οποίο παρουσιάζουμε εκτενέστερα παρακάτω.

Υπολογισμός με βάση τα καθαρά κέρδη της χρήσης:

Το άρθρο 3 του α.ν.148/1967, όπως αντικαταστάθηκε: με το άρθρο 1 του ν.876/1979, το άρθρο 3 § 18 του ν.2753/1999 και με το άρθρο 25 του ν. 2789/2000, ορίζει ότι:

«1. Οι ανώνυμες εταιρίες υποχρεούνται να διανέμουν σε μετρητά, κατ' έτος, στους μετόχους ποσοστό τουλάχιστον τριάντα πέντε επί τοις εκατόν (35%) επί των καθαρών κερδών, μετά την αφαίρεση μόνο του τακτικού αποθεματικού, καθώς και των κερδών από την εκποίηση μετοχών, οι οποίες κατέχονται τουλάχιστον από δεκαετίας και αντιπροσωπεύουν συμμετοχή άνω του 20% επί του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικής των εταιρίας, εφόσον το κατά το παρόν άρθρο διανεμητέο τμήμα κερδών είναι μεγαλύτερο από αυτό που προκύπτει εκ της εφαρμογής της διατάξεως της περιπτώσεως (β) της παραγράφου 2 του άρθρου 45 του ν.2190/1920 «περί Ανωνύμων Εταιριών» όπως αυτό κωδικοποιήθηκε διά του Β.Δ.174/1963 «περί κωδικοποιήσεως των διατάξεων του Ν.2190/1920 και ισχύει».

«2. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου δεν εφαρμόζονται αν η γενική συνέλευση των μετόχων με πλειοψηφία τουλάχιστον εξήντα πέντε τοις εκατό (65%) του καταβεβλημένου εταιρικού κεφαλαίου αποφασίσει αυτό. Στην περίπτωση αυτή, το μη διανεμόμενο μέρος μέχρι τουλάχιστον ποσοστού τριάντα πέντε τοις εκατό (35%) επί των καθαρών κερδών, που προβλέπεται από την προηγούμενη παράγραφο, μεταφέρεται στα βιβλία της εταιρίας σε ειδικό λογαριασμό αποθεματικού προς κεφαλαιοποίηση. Το αποθεματικό αυτό υποχρεούται η ανώνυμη εταιρία εντός τετραετίας από το χρόνο του σχηματισμού του να κεφαλαιοποιήσει, με έκδοση νέων μετοχών που παραδίδει δωρεάν στους δικαιούχους μετόχους.

«3. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 δεν εφαρμόζονται εφόσον το αποφασίσει η Γενική Συνέλευση με πλειοψηφία εβδομήντα τοις εκατό (70%) τουλάχιστον του καταβεβλημένου εταιρικού κεφαλαίου».

«19. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται για τα διανεμόμενα κέρδη που προέρχονται από ισολογισμούς που εγκρίνονται από τη γενική συνέλευση των μετόχων από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου και εφεξής (σ.σ. 17/11/1999 και εφεξής)».

Σύμφωνα με τις ισχύουσες φορολογικές διατάξεις που επιβάλλουν φόρο εισοδήματος επί του συνόλου των κερδών της χρήσης (άρθρο 99 του ν.2238/1994):

- από το ποσό που εξευρίσκεται με βάση το καταβλημένο κεφάλαιο με συντελεστή 6% (ή το μεγαλύτερο ποσοστό που ορίζει το καταστατικό) πρέπει ν' αφαιρεθεί ο αναλογών φόρος εισοδήματος, (υπολογιζόμενος επί του ποσού αυτού με το συντελεστή φορολογίας της εταιρίας 35%) και
- για τον υπολογισμό του μερίσματος με βάση τα κέρδη της χρήσης, από τα συνολικά κέρδη της χρήσης πρέπει ν' αφαιρεθεί ο αναλογών φόρος εισοδήματος (υπολογιζόμενος επ' αυτών με το συντελεστή φορολογίας της εταιρίας 35%) και από το ποσό που απομένει ν' αφαιρεθεί η κράτηση

για τακτικό αποθεματικό και το 35% του υπολοίπου λογίζεται ως πρώτο μέρισμα.

7.8. Διανομή «σταθερού» μερίσματος

Ο μέτοχος δικαιούται να συμμετέχει στα κέρδη της εταιρίας, το δικαίωμά του δε αυτό θεωρείται ως περιουσιακό αντάλλαγμα της εισφοράς του. Καταβολή στους μετόχους οποιουδήποτε ποσού που δεν προέρχεται από κέρδη οδηγεί σε μείωση του κεφαλαίου της εταιρίας, το οποίο όμως κεφάλαιο αποτελεί τη μόνη εξασφάλιση αυτών που συναλλάσσονται με την εταιρία. Γι ' αυτό και οι μέτοχοι έχουν αξίωση μόνο επί των καθαρών κερδών της χρήσης. Όταν δεν υπάρχουν κέρδη, οι μέτοχοι δεν δικαιούνται καμιάς αμοιβής ως περιουσιακό αντάλλαγμα της εισφοράς τους στην εταιρία.

Η εξασφάλιση ορισμένης προσόδου στο μέτοχο, που θα του καταβάλλεται οπωσδήποτε και στις χρήσεις που η εταιρία δεν πραγματοποιεί κέρδη, αποτελεί ισχυρό κίνητρο για την προσέλκυση ιδιωτικών αποταμιεύσεων στις ανώνυμες εταιρίες. Γι' αυτό, κατά παρέκκλιση της θεμελιώδους αρχής της ισότητας των μετοχών, ο νόμος επιτρέπει την καταβολή τόκου σε ορισμένες μετοχές, ο οποίος τόκος αποτελεί έξοδο της επιχείρησης, όμοιο με τα υπόλοιπα έξοδά της. Οι μετοχές αυτές αποτελούν ενδιάμεσο τύπο μεταξύ μετοχών και ομολογιών.

Ο νόμος προβλέπει τις ακόλουθες ειδικότερες περιπτώσεις:

Καταβολή μερίσματος «σταθερού ποσού»

Η διάταξη του άρθρου 3 § 2 ν. 2190/1920 ορίζει ότι: «οι προνομιούχες μετοχές μπορούν να ορίζονται ότι έχουν σταθερό μέρισμα ή ότι συμμετέχουν ενόλω ή εν μέρει στα κέρδη της επιχείρησης».

Η διάταξη αυτή είναι ασαφής και γι' αυτό είναι δεκτική πολλών ερμηνειών. Σύμφωνα με την, κατά την γνώμη μας, ορθότερη ερμηνεία, το

νόημα της διάταξης είναι το εξής:

Το καταστατικό είναι δυνατό να ορίζει ότι στις προνομιούχες μετοχές δίνεται διαζευτικά το ακόλουθο μέρισμα:

- α) Καταβάλλεται ως μέρισμα «σταθερό» ποσό, δηλαδή ορισμένο ποσό κατά μετοχή (π.χ. 500 € κατά μετοχή) ή ποσοστό (π.χ. 7% επί του ονομαστικού κεφαλαίου της μετοχής) από τα κέρδη της χρήσης, πριν ή μετά την καταβολή του πρώτου μερίσματος (ανάλογα με τις διατάξεις του καταστατικού). Το «σταθερό» ποσό ή ποσοστό νοείται ως ανώτατο όριο μερίσματος, πέραν από το οποίο τα κέρδη δε διανέμονται στους προνομιούχους αλλά στους λοιπούς μετόχους, ή
- β) Οι προνομιούχοι μέτοχοι συμμετέχουν με ένα ποσό ή ποσοστό επί όλων των κερδών ή μέρους των κερδών προ της καταβολής του πρώτου μερίσματος.

Η έννοια της «εν μέρει» συμμετοχής στα κέρδη είναι ότι οι λοιποί μέτοχοι δε θα μετέχουν στα κέρδη αυτά, τα οποία θα λαμβάνουν αποκλειστικά οι προνομιούχοι μέτοχοι, είτε τα κέρδη αυτά καθορίζονται σε ποσό ή ποσοστό των συνολικών κερδών, είτε αυτά προέρχονται από ορισμένες εργασίες της εταιρίας.

7.9 Μη διανομή ή διανομή μειωμένου μερίσματος

Πολλές φορές στην πράξη ανακύπτει το θέμα αν η εταιρία μπορεί να διανείμει στους μετόχους ποσό μικρότερο από το ποσό του πρώτου μερίσματος, που προκύπτει από τις διατάξεις του καταστατικού και του νόμου ή να μην διανείμει καθόλου μέρισμα.

Το θέμα ανακύπτει συνήθως σε συνάρτηση με τη δυνατότητα της εταιρίας να δημιουργήσει αφορολόγητα αποθεματικά και για το ποσό του πρώτου μερίσματος.

Γίνεται δεκτό ότι η γενική συνέλευση των μετόχων μπορεί να αποφασίσει τη διανομή μειωμένου μερίσματος ή την καθολοκληρίαν μη

διανομή μερίσματος, αλλά η απόφαση αυτή πρέπει να ληφθεί με παμψηφία σε καθολική γενική συνέλευση. Δηλαδή στη γενική συνέλευση πρέπει να παρίστανται μέτοχοι που να εκπροσωπούν το σύνολο (100%) του κεφαλαίου και να ληφθεί ομόφωνη απόφαση (100% των ψήφων).

Κατά την ορθότερη γνώμη, η εταιρία μπορεί να σχηματίσει αφορολόγητα αποθεματικά και για το ποσό του μερίσματος, από το οποίο, με απόφαση της παμψηφίας τους σε καθολική γενική συνέλευση, παραιτήθηκαν οι μέτοχοι, εφόσον, εννοείται, συντρέχουν και οι προϋποθέσεις που θέτουν οι αναπτυξιακοί νόμοι περί αφορολόγητων αποθεματικών.

Τη λύση αυτήν πρέπει να δεχτούμε, έστω κι αν οι αναπτυξιακοί φορολογικοί νόμοι ορίζουν ότι τα αφορολόγητα αποθεματικά (εκπτώσεις, κ.λπ.) σχηματίζονται από το υπόλοιπο των κερδών, δηλαδή από τα κέρδη που μένουν μετά την αφαίρεση των κρατήσεων για τακτικό αποθεματικό και πρώτο μέρος, γιατί σκοπός των νόμων αυτών είναι να απαλλάξει από τη φορολογία τα καθαρά κέρδη της ανώνυμης εταιρίας που διατίθενται για την απόκτηση νέων πάγιων στοιχείων, εφόσον η διάθεση αυτή δεν αντίκειται στην κείμενη εμπορική νομοθεσία.

Έτσι, με την έννοια αυτή δεν είναι δυνατό να τύχει φορολογικής απαλλαγής η κράτηση για τακτικό αποθεματικό, εφόσον το αποθεματικό αυτό υπολείπεται του 1/3 του εταιρικού κεφαλαίου, γιατί η διενέργεια της κρατήσεως αυτής επιβάλλεται από αναγκαστικής εφαρμογής διάταξη του νόμου, η εφαρμογή της οποίας δεν μπορεί να ματαιωθεί, ούτε με αντίθετη διάταξη του καταστατικού, ούτε με ομόφωνη απόφαση της παμψηφίας των μετόχων.

Σημειώνουμε ότι οι διατάξεις περί διάθεσης των κερδών της ανώνυμης εταιρίας αφορούν τα κέρδη της χρήσης. Είναι συνεπώς δυνατό η καθολική γενική συνέλευση των μετόχων ν' αποφασίσει ομόφωνα να μη διανεμηθεί κανένα μέρος στους μετόχους από τα κέρδη της χρήσης, να

αποφασίζει όμως η διανομή μερίσματος από κέρδη προηγούμενων χρήσεων που εμφανίζονται στον ισολογισμό με τη μορφή αποθεματικών ή κερδών σε νέο. Αυτό μπορεί να συμβεί λ.χ. στην περίπτωση που η εταιρία έχει κέρδη σε νέα φορολογημένα και αποφασίζει να διανείμει τα κέρδη αυτά, για να αφήσει σε νέο τα κέρδη της κλειόμενης χρήσης προκειμένου να σχηματίσει αφορολόγητα αποθεματικά και εκπτώσεις από τα κέρδη αυτά και να αποφύγει τη φορολογία τους.

7.10. Από πότε ο μέτοχος αποκτά δικαίωμα για το μέρισμα

Ο μέτοχος έχει δικαίωμα λήψης μερίσματος. Το δικαίωμά του όμως αποκτά, κατά το νόμο, συγκεκριμένο περιεχόμενο μετά την ψήφιση του ισολογισμού από την τακτική γενική συνέλευση των μετόχων και εφόσον από τον ισολογισμό προκύπτουν καθαρά κέρδη τόσα, ώστε να κρατηθεί το ποσό του τακτικού αποθεματικού που ορίζεται από το καταστατικό (ειδάλλως από το νόμο) και να απομένει ακόμη ποσό κερδών. Από το χρόνο ψηφίσεως του ισολογισμού δημιουργείται το ατομικό δικαίωμα του μετόχου για το μέρισμα που του αναλογεί, το οποίο δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί και με αγωγή.

Για να θεμελιωθεί λοιπόν το δικαίωμα του μετόχου επί του μερίσματος πρέπει να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

α) Να συνταχθεί ισολογισμός από την α.ε.

Στην περίπτωση που η εταιρία δεν καταρτίζει ισολογισμό ή δεν εγκρίνεται νόμιμα ο ισολογισμός της, ελλείπει στοιχείο απαραίτητο για την γέννηση του δικαιώματος του μετόχου, ο οποίος δε δικαιούται να εγείρει αγωγή για να εξαναγκάσει την εταιρία να καταρτίσει ισολογισμό. Απλώς δικαιούται, ως μέλος της εταιρίας, να ζητήσει τη συμμόρφωσή της προς τις υποχρεώσεις της ή να επιδιώξει την ποινική της δίωξη, αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 57 του ν.2190/1920, χωρίς να αποκλείεται η αγωγή αποζημίωσης από το αδίκημα.

β) Τα κέρδη που πραγματοποιήθηκαν, σύμφωνα με τον ισολογισμό, να επιτρέπουν τη διανομή μερίσματος

Τα κέρδη, όπως προκύπτουν από τον ισολογισμό, πρέπει να είναι μεγαλύτερα από το ποσό που απαιτείται για την καταβολή του φόρου εισοδήματος της χρήσης και την κράτηση για τακτικό αποθεματικό, που ορίζεται από το καταστατικό ή, αν το καταστατικό δεν ορίζει, αυτήν που ορίζεται από το νόμο.

γ) Να εγκριθεί ο ισολογισμός από την τακτική γενική συνέλευση των μετόχων

Προτού εγκριθεί ο ισολογισμός από την τακτική γενική συνέλευση των μετόχων, έστω και αν καταρτίστηκε από το Δ.Σ. και αφήνει κέρδη αρκετά για τη διανομή μερίσματος, ο μέτοχος δεν αποκτά συγκεκριμένο δικαίωμα. Μόνο αφότου εγκριθεί ο ισολογισμός προσδιορίζονται τα καθαρά κέρδη και καθορίζεται το διανεμητέο μέρισμα.

δ) Απόφαση της γενικής συνέλευσης των μετόχων για διανομή μερίσματος

Διχογνωμία επικρατεί στην επιστήμη αν, για να αποκτήσει ο μέτοχος δικαίωμα περί διανομής μερίσματος, απαιτείται απόφαση της γενικής συνέλευσης των μετόχων περί διανομής κερδών ή αρκεί απλώς η έγκριση, από τη γενική συνέλευση των μετόχων, ισολογισμού που να εμφανίζει επαρκή κέρδη για διανομή μερίσματος.

Οι μεν θεωρούν ότι δεν αρκεί η έγκριση του ισολογισμού, αλλά απαιτείται η γενική συνέλευση να αποφασίσει τη διανομή, από της λήψης δε τέτοιας απόφασης ο μέτοχος αποκτά ατομικό δικαίωμα επί του μερίσματος.

Οι δε, στηριζόμενοι στη διάταξη του άρθρου 45 § 2 ν.2190/1920, που επιτάσσει ορισμένη σειρά διανομής των καθαρών κερδών, δέχονται ότι δεν απαιτείται απόφαση περί διανομής, αλλά αρκεί η έγκριση του ισολογισμού, από της οποίας ο μέτοχος αποκτά το ατομικό του δικαίωμα επί του μερίσματος.

7.11. Χρόνος καταβολής του μερίσματος

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 44α § 2 εδ. β' του ν.2190/1920 «το προς διανομή ποσό καταβάλλεται στους μετόχους μέσα δε δύο μήνες από την απόφαση της τακτικής Γενικής Συνέλευσης που ενέκρινε τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις».

Η νέα αυτή διάταξη κάλυψε το κενό που υπήρχε στο νόμο σχετικά με το εξεταζόμενο θέμα. Το πνεύμα της διατάξεως αυτής, κατά τη γνώμη μας, είναι το εξής:

- (α) Το υποχρεωτικό από το νόμο διανεμητέο στους μετόχους μέρισμα από τα κέρδη της χρήσης είναι πληρωτέο, σύμφωνα με την παραπάνω διάταξη, μέσα σε δύο μήνες από την απόφαση της συνέλευσης που ενέκρινε τις οικονομικές καταστάσεις.
- (β) Το κατά το καταστατικό (όχι και κατά το νόμο) υποχρεωτικό μέρισμα είναι πληρωτέο μέσα στις προθεσμίες που ορίζει το καταστατικό και αν το καταστατικό σιωπά, μέσα στην παραπάνω δίμηνη περίοδο.
- (γ) Το διανεμόμενο μέρισμα, όχι υποχρεωτικά από το νόμο ή το καταστατικό, αλλά προαιρετικά, ύστερα από απόφαση της γενικής συνέλευσης, είναι πληρωτέο μέσα στις προθεσμίες που όρισε η γενική συνέλευση.

Πρέπει ακόμη να δεχτούμε ότι η καθολική γενική συνέλευση, με ομόφωνη απόφασή της (παμψηφία μετόχων), μπορεί να ορίζει ημερομηνία καταβολής του μερίσματος μεγαλύτερη του διμήνου που ορίζεται από το νόμο ή μεγαλύτερη της περιόδου που ορίζεται από το καταστατικό. Γιατί, με μια τέτοια απόφαση (παμψηφίας) είναι δυνατό να μη διανεμηθεί καθόλου μέρισμα και κατά μείζονα λόγο, να προσδιοριστεί ημερομηνία καταβολής του μερίσματος πέρα του διμήνου.

7.12. Ποιος ο δικαιούχος του μερίσματος

Δικαιούχος του μερίσματος είναι ο κύριος της μετοχής κατά το χρόνο που γεννάται το δικαίωμα για το μέρισμα, δηλαδή ο κύριος της μετοχής κατά το χρόνο της έγκρισης του ισολογισμού από τη γενική συνέλευση των μετόχων ή, κατ' άλλη γνώμη, κατά το χρόνο λήψης απόφασης από τη γενική συνέλευση για διανομή των κερδών.

Αν η μετοχή έχει δοθεί σε ενέχυρο, ο ενεχυρούχος δανειστής δικαιούται να εισπράξει το μέρισμα, αλλά όχι για να το καρπωθεί ο ίδιος, αλλά για να το υπολογίσει στο οφειλόμενο χρέος, σύμφωνα με τις κοινές διατάξεις περί ενεχύρου (Α.Κ. 1221 και 1255). Αν έχει δοθεί η επικαρπία των μετοχών, ο επικαρπωτής των μετοχών δικαιούται τα μερίσματα που προέρχονται από τις μετοχές αυτές. Ο Ψιλός κύριος απλώς ελέγχει την διανομή των μετοχών (δηλαδή την μεταβίβασή τους).

Το δικαίωμα του μετόχου κατά της εταιρίας για απόληψη μερίσματος είναι ενοχικό, άσχετο με την ιδιότητα αυτού ως μετόχου και μεταβιβάζεται ελεύθερα και στις περιπτώσεις ακόμη που η μετοχή είναι αμεταβίβαστη ή η μεταβίβασή της υπόκειται σε περιορισμούς.

Στην πράξη η μεταβίβαση του δικαιώματος του μετόχου γίνεται με την μεταβίβαση των μερισματαποδείξεων. Ωστε, εφόσον η εταιρία έχει εκδώσει μερισματαποδείξεις, δικαίωμα για το μέρισμα αποκτά ο νόμιμος κάτοχος της μερισματαποδείξεως κατά το χρόνο που γεννάται το δικαίωμα για το μέρισμα.

7.13. Μέσα εξοφλήσεως του μερίσματος κατά την κείμενη νομοθεσία

Πιο πάνω αναφερθήκαμε στα διάφορα είδη μερισμάτων που συναντώνται κυρίως στην αλλοδαπή. Κατά το ημεδαπό δίκαιο, η αξίωση

του μετόχου για την παροχή του μερίσματος ικανοποιείται μόνο με *μετρητό χρήμα*. Μόνο με συναίνεσή του ο μέτοχος είναι δυνατό να δεχτεί για εξόφληση της απαίτησής του άλλη παροχή, όπως λ.χ. μετοχές άλλων εταιριών, ομολογίες έκδοσης τρίτων ή και της ίδιας της διανέμουσας τα μερίσματα εταιρίας, δικαιώματα προτίμησης για εγγραφή σε μετοχές άλλης εταιρίας, κ.λπ.

Σημειώνουμε ότι, σε περίπτωση που η εταιρία έχει κατά του μετόχου απαίτηση για οποιαδήποτε αιτία, μπορεί να την αντιτάξει κατ' αυτού για συμψηφισμό της με τα μερίσματα που οφείλονται απ' αυτή στον μέτοχο.

7.14 Τόπος πληρωμής του μερίσματος

Το άρθρο 321 Α.Κ. καθιερώνει τον κανόνα ο οποίος βρίσκεται έξω από το λειτουργικό και οργανωτικό πλαίσιο της ανώνυμης εταιρίας, γιατί αφορά παροχή προς γνωστό δανειστή, ενώ ο μέτοχος - δανειστής είναι συνήθως άγνωστος στην εταιρία. Για το λόγο αυτό, η καταβολή των μερισμάτων γίνεται στην έδρα της εταιρίας και μάλιστα από το ταμείο της. Είναι όμως δυνατό, και σύνηθες στην πράξη, η εταιρία να αναθέτει σε Τράπεζα την καταβολή του μερίσματος, γνωστοποιώντας στους μετόχους με ανακοίνωσή της στο τύπο κ.λπ., την εξουσιοδοτημένη για την καταβολή του μερίσματος Τράπεζα.

Για τις εταιρίες που έχουν ενταχθεί στο σύστημα των άυλων τίτλων δεν γεννάται θέμα τόπου πληρωμής του μερίσματος, αφού αυτό κατατίθεται στην ατομική μερίδα του μετόχου.

7.15. Τεχνική της καταβολής του μερίσματος

Για να εισπράξει ο μέτοχος το μερίσμά του, προσάγει στην εταιρία ή την εξουσιοδοτημένη για την καταβολή του μερίσματος Τράπεζα τις καλούμενες μερισματαποδείξεις (coupons) ή μερισματούγραφα.

Οι μερισματαποδείξεις είναι αριθμημένα έγγραφα τετραγωνίδια που είναι συνήθως προσαρτημένα στο κύριο σώμα της μετοχής. Σε σπάνιες περιπτώσεις οι μερισματαποδείξεις δίνονται από την εταιρία χωριστά και ανεξάρτητα από τον κύριο τίτλο της μετοχής. Από νομική άποψη, η μερισματαπόδειξη περιέχει την υπόσχεση του εκδότη για να καταβάλει στον κομιστή της το μέρισμα, αν στη χρήση που αφορά ο τίτλος υπάρξει μέρισμα, όπως αυτό ορίζεται από το καταστατικό της εταιρίας και το νόμο. Είναι λοιπόν χρεόγραφο συνήθως ανώνυμο. Και στις περιπτώσεις που ο νόμος επιβάλλει την έκδοση ονομαστικών μετοχών, η επιταγή του νόμου δεν αφορά τις μερισματαποδείξεις, εκτός αν πάνω σ' αυτές αναγράφεται ρητά το αντίθετο. Η μερισματαπόδειξη, ως αξιόγραφο, μπορεί να μεταβιβαστεί ή να ενεχυριαστεί από τον κομιστή του μαζί ή χωριστά από την μετοχή στην οποία αυτή ανήκει (βλ. άρθρα 888, 895, 898 Α.Κ.).

Δεν είναι απαραίτητο ο τίτλος της μετοχής να περιλαμβάνει μερισματαποδείξεις. Αν όμως η μετοχή περιέχει μερισματαποδείξεις, το δικαίωμα για την απόληψη του μερίσματος έχει ο κάτοχος του τίτλου της μερισματαπόδειξης, γιατί, σύμφωνα με τη βασική αρχή που διέπει τα αξιόγραφα, το δικαίωμα εγκλείεται στον τίτλο και η άσκηση ή μεταβίβαση αυτού προϋποθέτει την κατοχή του τίτλου.

Οι μερισματαποδείξεις συνδέονται με το κύριο σώμα της μετοχής με μια στενή λωρίδα που λέγεται συνήθως «στέλεχος ανανέωσης» (talon). Το στέλεχος αυτό είναι ένας απλός τίτλος νομιμοποίησης που δίνει στον κομιστή του το δικαίωμα να παραλάβει από την εταιρία νέο φύλλο μερισματαποδείξεων, όταν εξαντληθούν οι μερισματαποδείξεις που είχε δώσει η εταιρία.

Με τον ν.2396/1996 εισήχθη στη χώρα μας το σύστημα των άυλων τίτλων που διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο Αθηνών, το οποίο απαλλάσσει το μέτοχο από τα «χαρτιά» των μετοχών, τα οποία αντικαθίστανται πλέον με λογιστικές μερίδες. Οι μερίδες αυτές τηρούνται

από το «Κεντρικό Αποθετήριο Αξιών» με ηλεκτρονικές εγγραφές. Τα καταβαλλόμενα από την εταιρία στον μέτοχο μερίσματα καταχωρούνται στην πίστωση της μερίδας του μετόχου.

7.16. Παραγραφή των μερισμάτων

Η αξίωση του μετόχου ή του κυρίου της μερισματαποδείξεως για το μερίσμα υπόκειται σε *πενταετή παραγραφή* (Α.Κ. άρθρο 250 περ. 15), που αρχίζει από το τέλος του έτους στο οποίο γεννήθηκε η απαίτηση, δηλαδή από το τέλος του έτους στο οποίο εγκρίθηκε ο ισολογισμός της χρήσης και λήφθηκε η απόφαση περί διανομής. Αν ο προσδιορισμός του χρόνου πληρωμής του μερίσματος ανατέθηκε στο Δ.Σ., η παραγραφή δεν αρχίζει προτού καθοριστεί ο χρόνος αυτός.

Με το ν.δ. 1195/1942, που κυρώθηκε με την υπ' αριθμ. 315/1956 πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου, ορίστηκε ότι «απαιτήσεις μερισματαποδείξεων, μερισμάτων διαπραγματεύσιμων μετοχών κ.λπ. παραγραφόμενες περιέχονται οριστικώς στο Ελληνικό Δημόσιο». Τα οφειλόμενα, λοιπόν, από την ανώνυμη εταιρία μερίσματα που υπέκυψαν σε παραγραφή θα πρέπει να αποδοθούν από την εταιρία στο Δημόσιο.

Στην περίπτωση που η εταιρία έχει καταχωρήσει τα μερίσματα σε πίστωση προσωπικών λογαριασμών των μετόχων η παραγραφή είναι εικοσαετής.

Παράδειγμα

Τα κέρδη μιας Α.Ε., εμπορίας ηλεκτρικών ειδών στη διαχειριστική χρήση 2002 ανήλθαν στο ποσό των 100.000,00 €. Το συνολικό κεφάλαιο (καταβλημένο) της εταιρείας ανέρχεται στο ποσό των 200.000,00 €.

Σχετικά με τη διανομή των κερδών η ετήσια τακτική γενική συνέλευση των μετόχων, ύστερα και από την πρόταση του Δ.Σ., αποφάσισε:

α. Ως προς το τακτικό αποθεματικό και το πρώτο μέρισμα να εφαρμοσθούν οι διατάξεις των άρθρων 44 και 45 του ν. 2190/1920, β. στο πενταμελές Δ.Σ., να διανεμηθούν ισόποσα ως αμοιβές 35.000,00 και γ. αν υπάρξει υπόλοιπο κερδών, να παραμείνει εις νέο.

Ζητούνται: α. Να υπολογισθούν: ο φόρος εισοδήματος της χρήσης 2002 και η προκαταβολή φόρου για την διαχειριστική χρήση 2003. Η προκαταβολή φόρου για τη διαχειριστική χρήση 2002 ήταν 15.000,00

β. να γίνουν οι λογιστικές εγγραφές διανομής των κερδών της Α.Ε. και να συνταχθεί ο πίνακας διάθεσης των κερδών.

γ. να υπολογισθούν τα τέλη χαρτοσήμου και ΟΓΑ των αμοιβών του Δ.Σ. και να γίνει η λογιστική απεικόνιση της υποχρέωσης καταβολής των τελών προς το Δημόσιο.

δ. να επισημανθεί σε ποιο οικονομικό έτος τα μέλη του Δ.Σ. και οι μέτοχοι θα δηλώσουν τα εισοδήματά τους από την Α.Ε., σε ποια πηγή εισοδήματος και αν θα καταβάλλουν επί πλέον φόρο.

Λύση

1. Φόρος εισοδήματος φόρου: $100.000,00 \times 35\% = 35.000,00 \text{ €}$

Προκαταβολή 2003: $35.000,00 \times 55\% = 19.250,00 \text{ €}$

Συνολικό οφειλόμενο ποσό που πρέπει να εμφανισθεί ως πιστωτικό υπόλοιπο του λογαριασμού 54.08 «Εκκαθάριση φόρων τελών»
 $(35.000,00 + 19.250,00) - 15.000,00 = 39.250,00 \text{ €}$

2. Τακτικό αποθεματικό: $100.000,00 - 35.000,00 = 65.000,00 \times 5\% = 3.250,00$

πρώτο μέρισμα: α) $200.000,00 \times 6\% = 12.000,00 \text{ €}$ ή

β) $65.000,00 - 3.250,00 = 61.750,00 \times 35\% = 21.612,5 \text{ €}$

διανέμεται το μεγαλύτερο, δηλαδή το ποσό των 21.612,5

Για την τακτοποίηση των φόρων και τελών θα γίνουν οι εγγραφές:

	31/12/02	
86.99 Καθαρά αποτελέσματα χρήσης	100.000,00	
88.00 Καθαρά κέρδη χρήσης		100.000,00
	do	
88.08 Φόρος εισοδήματος	35.000,00	
54.07 Φόρος εισοδ. φορολογητ. κερδών		35.000,00
	do	
54.07 Φόρος εισοδ. φορολογητ. κερδών	35.000,00	
54.08 Λογαρ. εκκαθάρ. φόρων-τελών		35.000,00
	do	
33.13.00 Προκαταβολή φόρου εισοδήματος	19.250,00	
54.08 Λογαρ. εκκαθάρ. φόρων-τελών		19.250,00
	do	
54.08 Λογαρ. εκκαθάρ. φόρων-τελών	15.000,00	
33.13.00 Προκαταβολή φόρου εισοδήματος		15.000,00
μεταφορά προκαταβολής χρήσης 2002		
	do	
88.00 Καθαρά κέρδη χρήσης	100.000,00	
88.99 Κέρδη προς διάθεση		100.000,00
	do	
86.99 Κέρδη προς διάθεση	35.000,00	
88.08 Φόρος εισοδήματος		35.000,00
	do	

Πίνακας διάθεσης κερδών

Καθαρά κέρδη χρήσης	100.000,00
μείον φόρος εισοδήματος: $100.000,00 \times 35\% =$	35.000,00
Υπόλοιπο προς διάθεση	<u>65.000,00 €</u>
Η διάθεση των κερδών γίνεται ως εξής:	
- Τακτικό αποθεματικό	3.250,00
- Πρώτο μέρισμα	21.612,50
- Αμοιβές μελών του Δ.Σ.	35.000,00
- Υπόλοιπο κερδών εις νέο	5.137,50
	<u><u>65.000,00 €</u></u>

Η εγγραφή διάθεσης θα είναι:

	31/12/02	
86.99 Κέρδη προς διάθεση		65.000,00
41.02 Τακτικό αποθεματικό		3.250,00
53.01 Μερίσματα πληρωτέα		21.612,50
53.08 Δικαιούχοι αμοιβών		35.000,00
42.00 Υπόλοιπο κερδών εις νέο		5.137,50
	do	

Οι Α.Ε. αποτελούν τον πιο χαρακτηριστικό τύπο των κεφαλαιουχικών εταιρειών και αυτό γιατί όλα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των κεφαλαιουχικών στο σύνολό τους συναντώνται και στις Ανώνυμες. Η Α.Ε έχει μεγάλη σημασία για την εθνική μας οικονομία. Η διαίρεση του κεφαλαίου της Α.Ε σε πολλά μερίδια μικρής αξίας, των οποίων η κτήση δεν συνεπάγεται για τους μετόχους καμία άλλη υποχρέωση εκτός από την καταβολή της εισφοράς τους, διευκολύνει τη συμμετοχή σ' αυτή ικανού αριθμού προσώπων και τη συγκέντρωση μεγάλων κεφαλαίων που μπορεί να χρησιμοποιηθούν σε παραγωγικές επενδύσεις. Η εταιρική μορφή της ανώνυμης εταιρίας αρμόζει κυρίως στις μεγάλες επιχειρήσεις, χωρίς να αποκλείεται η περίπτωση να προσλάβουν τη μορφή μεσαίες ή ακόμα και μικρές επιχειρήσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Σακέλλη Ε., *Φορολογία και διάθεση των κερδών των εταιριών (μέχρι και το ν. 3091/2002)*, 7^η έκδοση, εκδόσεις Ε. Σακέλλη, Αθήνα 2003
- Αληφαντή Γ., *Διανεμόμενα κέρδη Α.Ε. και Ε.Π.Ε.*, 2^η έκδοση, εκδ. Πάμισος
- Τότση Ν., περιοδικό «Λογιστής», εκδ. Πάμισος
- Νόμος 2238/1994, *Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων*
- Σινανιώτη - Μαρούδη Αριστέα., *Εμπορικό Δίκαιο.*, τόμος 2 εκδ. Σακκουλά
- Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικόλογων., *Η Οργάνωση της Επιχείρησης Των Κεφαλαιουχικών Εταιριών 2004.*, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη
- Σαρσέντη Β - Παπαναστασίου Αν., *Λογιστική Εταιριών.*, Γ^η έκδοση εκδ. Σταμούλης